

To: 5.1.2e - BD/DNV 5.1.2e @minjenv.nl; 5.1.2e 5.1.2e - BD/DGO 5.1.2e @minjenv.nl
Cc: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e - BD/DGPenV/PPBT/PBO 5.1.2e @minjenv.nl; 5.1.2e 5.1.2e
BD/DGO 5.1.2e @minjenv.nl
From: 5.1.2e 5.1.2e - BD/DGPenV/PPBT
Sent: Mon 2/28/2022 9:36:50 AM
Subject: RE: Reminder: Graag akkoord concept verslag Stuurgroep MIT van 16 februari jl.
Received: Mon 2/28/2022 9:36:51 AM

Dag,

5.1.2e en ik hebben elkaar gesproken, 5.1.2e je krijgt zo aangepast verslag en aangepaste stukken (n.a.v. mailtjes over voorstel en agenda woensdag).

Gr. 5.1.2e

Van: 5.1.2e 5.1.2e - BD/DNV

Verzonden: maandag 28 februari 2022 09:06

Aan: 5.1.2e 5.1.2e - BD/DGO

CC: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e - BD/DGPenV/PPBT/PBO ; 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e - BD/DGPenV/PPBT ; 5.1.2e 5.1.2e - BD/DGO

Onderwerp: RE: Reminder: Graag akkoord concept verslag Stuurgroep MIT van 16 februari jl.

Beste 5.1.2e

Vanwege de afwezigheid van 5.1.2e kan je het beste mij of 5.1.2e bellen.

5.1.2e zou jij anders een momentje in 5.1.2e der agenda willen zoeken.

Groeten,

Met vriendelijke groet,

5.1.2e 5.1.2e
5.1.2e

E 5.1.2e @minjenv.nl

5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e - BD/DGO < 5.1.2e @minjenv.nl >

Verzonden: zaterdag 26 februari 2022 08:06

Aan: 5.1.2e 5.1.2e - BD/DNV < 5.1.2e @minjenv.nl >

CC: 5.1.2e 5.1.2e - BD/DGPenV/PPBT < 5.1.2e @minjenv.nl >; 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e - BD/DGPenV/PPBT
< 5.1.2e @minjenv.nl >

Onderwerp: RE: Reminder: Graag akkoord concept verslag Stuurgroep MIT van 16 februari jl.

Dag 5.1.2e, excuses dat ik niet eerder heb kunnen reageren. Ik bel maandagochtend even met 5.1.2e voor een paar aanpassingen in het verslag en dan kan het maandag verstuurd naar SG, gr 5.1.2e

Verzonden met BlackBerry Work

(www.blackberry.com)

Van: 5.1.2e 5.1.2e - BD/DNV < 5.1.2e @minjenv.nl >

Datum: woensdag 23 feb. 2022 8:59 AM

Aan: 5.1.2e 5.1.2e - BD/DGO < 5.1.2e @minjenv.nl >

Kopie: 5.1.2e 5.1.2e - BD/DGPenV/PPBT < 5.1.2e @minjenv.nl >; 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e - BD/DGPenV/PPBT
< 5.1.2e @minjenv.nl >

Onderwerp: Reminder: Graag akkoord concept verslag Stuurgroep MIT van 16 februari jl.

Beste 5.1.2e

Graag akkoord voor het concept verslag van de stuurgroep MIT van 16 februari jl. (in aanwezigheid Minister JenV).

Ik wil het verslag graag z.s.m. versturen naar alle SG-leden.

Alvast bedankt.

Met vriendelijke groet,

5.1.2e 5.1.2e
5.1.2e

E 5.1.2e @minjenv.nl

To: 5.1.2e @douane.nl; 5.1.2e @douane.nl; 5.1.2e, 5.1.2e - BD/DGO 5.1.2e @minjenv.nl
Cc: 5.1.2e 5.1.2e - BD/DNV 5.1.2e @minjenv.nl; 5.1.2e 5.1.2e - BD/DGPenV/PPBT 5.1.2e @minjenv.nl
From: 5.1.2e, 5.1.2e - BD/DGPenV/PPBT
Sent: Mon 2/28/2022 10:33:23 AM
Subject: RE: RE: voorstel verbinding SG en PGT en p-zorg
Received: Mon 2/28/2022 10:33:25 AM
[Voorstel verbinding SG en PGT 3.docx](#)

Goedemorgen,

Ja zeker, dat punt staat op de agenda die 5.1.2e zo rond stuurt.

Bijgevoegde nota (paar kleine aanpassingen o.b.v. jullie reacties gemaakt) wordt ook meegestuurd. 5.1.2e, er hebben geen eerdere gesprekken met het PGT plaatsgevonden over vervulling van de werkzaamheden.

Groeten, 5.1.2e

Van: 5.1.2e @douane.nl

Verzonden: maandag 28 februari 2022 10:01

Aan: 5.1.2e, 5.1.2e BD/DGO

CC: 5.1.2e 5.1.2e - BD/DNV; 5.1.2e, 5.1.2e 5.1.2e - BD/DGPenV/PPBT; 5.1.2e, 5.1.2e - BD/DGPenV/PPBT

Onderwerp: Re: RE: voorstel verbinding SG en PGT en p-zorg

Beste allen,

Nog even een nabrander: hebben we het komende woensdag dan ook over het voorstel van het PT voor de werving van leidinggevend? Ik weet dat zij daar echt op zitten te wachten.

Met vriendelijke groet, 5.1.2e 5.1.2e

Op 28 feb. 2022 07:57:36, schreef 5.1.2e @douane.nl:

From: 5.1.2e @douane.nl

To: 5.1.2e @minjenv.nl

Cc: 5.1.2e @minjenv.nl, 5.1.2e @minjenv.nl, 5.1.2e @minjenv.nl

Date: 28 feb. 2022, 07:57:36

Subject: Re: RE: voorstel verbinding SG en PGT en p-zorg

Hoi 5.1.2e en anderen,

Goed om de bestaande afspraken nog eens te herhalen zodat ze iedereen goed op het netvlies staan. Ook ik had niet zo duidelijk dat wij functioneringsgesprekken met ze zouden houden.

Vraag is even of het aantrekken van de huidige structuur voldoende is. Voorstel is prima maar ik zou die vraag nog expliciet opnemen zodat andere SG leden hier ook nog even over kunnen nadenken. En de vraag is even of het PT nog hulp nodig heeft van de SG met het inrichten van de HR kant. Wordt nu niet genoemd maar wel goed om daar nog even aandacht voor te vragen woensdag.

Kan ik de nota nog even delen met 5.1.2e

Met vriendelijke groet, 5.1.2e 5.1.2e

Op 26 feb. 2022 08:00:57, schreef 5.1.2e @minjenv.nl:

From: 5.1.2e @minjenv.nl

To: 5.1.2e @minjenv.nl, 5.1.2e @minjenv.nl, 5.1.2e @douane.nl

Cc: 5.1.2e @minjenv.nl

Date: 26 feb. 2022, 08:00:57

Subject: RE: voorstel verbinding SG en PGT en p-zorg

Lijkt me prima voorstel zo, hgr 5.1.2e

Verzonden met BlackBerry Work

(www.blackberry.com)

5.1 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e BD/DGPenV/PPBT <5.1.2e @minjenv.nl>

Datum: donderdag 24 feb. 2022 5:42 PM

Aan: 5.1.2e 5.1.2e - BD/DGPenV/PPBT <5.1.2e @minjenv.nl>, 5.1.2e @douane.nl <5.1.2e @douane.nl>, 5.1.2e 5.1.2e

van - BD/DGO <5.1.2e @minjenv.nl>

Kopie: 5.1.2e 5.1.2e - BD/DNV <5.1.2e @minjenv.nl>

Onderwerp: voorstel verbinding SG en PGT en p-zorg

Dag 5.1.2e en 5.1.2e

Zoals besproken hierbij een voorstel voor de nota voor de SG van woensdag a.s. Ik heb op een rij gezet wat eerdere afspraken waren. Opletpunt (wat ik eruit zal halen voor versturing maar in de tekst gemarkeerd heb nu) is dat in het IB staat dat (plv.) voorzitter met een ander de p-gesprekken voert. Dat staat erin omdat 5 5.1.2e voorzitter van de p-commissie was. Lijkt me goed om evt. andere afspraak (dat 5.1.2e en 5.1.2e dit doen) wel vast te leggen. Hebben jullie nog opmerkingen bij deze nota? Ik neem 5.1.2e mee opdat zij het evt. kan aanpassen, ik ben vanaf morgen vrij, dan kan zij het verwerken (ik zal er de SG woensdag wel bij zijn).

Groeten, 5.1.2e
5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e

5.1.2e

Ministerie van Justitie en Veiligheid
DG Politie en Veiligheidsregio's / DG Ondermijning
Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag
Postbus 20301 | 2500 EH | Den Haag

M 5.1.2e
5.1.2e @minjenv.nl
www.rijksoverheid.nl/jenv

Voor een rechtvaardige en veilige samenleving

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

De Douane stelt e-mail niet open voor aanvragen, aangiften, bezwaarschriften, verzoeken, klachten, ingebrekestellingen en soortgelijke formele berichten. Dit bericht is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. Het bericht kan vertrouwelijke informatie bevatten waarvoor de fiscale geheimhoudingsplicht geldt. Als u dit bericht per abuis hebt ontvangen, wordt u verzocht het te verwijderen en de afzender te informeren.

The Customs Administration does not accept filings, requests, appeals, complaints, notices of default or similar formal notices, sent by email. This message is solely intended for the addressee. It may contain information that is confidential and legally privileged. If you are not the intended recipient please delete this message and notify the sender.

Stuurgroep en PGT MIT

**Directoraat-Generaal
Ondermijning**

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Datum
24 februari 2022

Ons kenmerk xx

contactpersoon
[5.1.2e] [5.1.2e] [5.1.2e]

nota

Vormgeving afstemming SG en PGT en p-zorg PGT

Aanleiding

In de SG d.d. 16 februari is gesproken over het belang te zorgen voor een goede afstemming tussen de SG en het PGT. Hierover is verder gesproken door het PGT met de p-commissie [5.1.2e] en [5.1.2e] en met J&V. Daarnaast is gesproken over het belang van het inrichten van p-zorg voor de PGT-leden.

Voorstel

Afstemming

Voorheen werd er 2-wekelijks overlegd tussen J&V en het PGT. Voorstel is om dit breder vorm te geven vanuit de SG:

- 2-wekelijks overleg met vertegenwoordiging van de SG en het PGT. Het eerste overleg van de maand - vanwege de koppeling met de p-zorg en voor de continuïteit - door of [5.1.2e] of [5.1.2e] en [5.1.2e], het tweede overleg van de maand met een ander SG-lid en [5.1.2e], waarbij de SG-leden alterneren.
-
- Vraag 1: is de SG akkoord met dit voorstel?
-
- P-zorg
- De p-commissie bestaat uit [5.1.2e] en [5.1.2e] (evt. ondersteund door J&V), zij doen dit namens de SG.
- In de SG van 3 december 2020 is over de p-zorg onderstaande afgesproken.
- Er zijn in de SG van 13 oktober 2020 functieprofielen geaccordeerd. In de SG van 7 juli 2021 is een opdrachtformulering aan het PGT geaccordeerd.
- In het Instellingsbesluit is opgenomen (artikel 5): "Ten minste eenmaal per kalenderjaar wordt door de (plaatsvervangend) voorzitter en een ander door de stuurgroep MIT aangewezen lid van de stuurgroep MIT een gesprek gevoerd met de leden van het programmteam MIT over de vervulling van hun werkzaamheden." En in de toelichting: "De door de stuurgroep aangewezen leden van het PGT zijn niet in dienst van het MIT; het MIT heeft immers geen rechtspersoonlijkheid. Zij blijven in dienst van

de deelnemende organisatie die hen ter beschikking stelt voor deze functies in het MIT. Desalniettemin is het wenselijk dat het vervullen van de werkzaamheden van een lid besproken wordt in een gesprek zoals bij een detachering door of namens het bevoegd gezag plaatsvindt. Voor de duur van de ter beschikkingstelling is het functioneren van een lid van het PGT niet alleen voor het bevoegd gezag relevant (als onderdeel van de reguliere p-zorg) maar vooral voor de stuurgroep; die is immers verantwoordelijk voor de aanwijzing als lid van het PGT en, in voorkomend geval, de beëindiging daarvan.”

**Directoraat-Generaal
Ondermijning**

Datum
24 februari 2022

Ons kenmerk
XX

-
- Vraag 2: is onderstaande werkwijze nog steeds de gewenste werkwijze en stemt de SG in met het voeren van deze gesprekken door 5.1.2e en 5.1.2e (evt. ondersteund door J&V)? En is het aantrekken van die structuur voldoende?
-
- Dit met de opmerking dat de tekst zoals opgenomen in het IB leidend is; het gaat om een gesprek over vervulling van werkzaamheden en niet over een functioneringsgesprek zoals in de eerdere nota stond (de SG/P-commissie is immers geen hiërarchisch leidinggevende van de PGT leden en het gesprek is niet omringd met de rechtspositionele waarborgen die veelal zijn geregeld in (of krachtens) rechtspositionele regels die van toepassing zijn op het PGT-lid (en tot stand zijn gekomen na overleg met vakbonden)).
- T.a.v. de samenstelling is dit een afwijking van het IB wat op enig moment gewijzigd zal moeten worden¹.
-
- Uit nota besproken SG 3 december 2020:
-
- “P-commissie; De stuurgroep MIT wijst naast de verantwoordelijk beleidsdirecteur MIT namens JenV² minimaal 1 en maximaal 2 leden aan die namens de stuurgroep belast zijn met de personele zorg van de vier leden van het programmteam MIT. Deze leden vertegenwoordigen een andere organisatie dan de organisaties van waaruit de leden van het programmteam MIT zijn gedetacheerd. Dit als waarborg voor de objectieve beoordeling van de voortgang, het functioneren in het MITbelang en de representativiteit van de multidisciplinaire samenwerking binnen het MIT.
- - P-cyclus; De aangewezen leden van de stuurgroep houden minimaal 2 keer per jaar gesprekken met de leden van het programmteam MIT in het kader van hun p-zorg en functioneren.
- - Inlichtingenplicht: de aangewezen leden van de stuurgroep laten zich over het functioneren van de leden van het programmteam inlichten door daartoe door het programmteamlid aangewezen referent(en).

¹ Het voorstel ten aanzien van de samenstelling van de “P-commissie” past niet in alle gevallen binnen de huidige tekst van het IB. Het IB gaat uit van de (plv) voorzitter van de SG en een ander door de SG aangewezen lid van de SG. Het voorstel houdt in dat de SG een of twee leden van de P-commissie aanwijst, waarbij als eis geldt dat zij niet werkzaam mogen zijn bij de organisatie die het desbetreffende PGT-lid ter beschikking stelt (de samenstelling van de “P-commissie” kan dus per PGT-lid verschillend zijn). Strikt gezien zou het IB dan dienen te worden aangepast.

² “namens JenV” zou moeten zijn “namens de SG”.

- - Informatieplicht jegens moederorganisatie: de aangewezen leden van de stuurgroep lichten de lijnverantwoordelijken in de (moeder)organisaties van de leden van het programmteam MIT – na toestemming van het betreffende lid van het programmteam – over de uitkomst van dit gesprek in.
- - Hand-shake met moederorganisatie; de lijnverantwoordelijken in de moederorganisaties van de programmteam leden nemen de uitkomst van het functioneringsgesprek zonder tussenkomst over.”

**Directoraat-Generaal
Ondermijning**

Datum
24 februari 2022

Ons kenmerk
XX

To: 5.1.2e 5.1.2e - BD/DGO 5.1.2e @minjenv.nl; 5.1.2e 5.1.2e - BD/DGPenV/PPBT 5.1.2e @minjenv.nl;
5.1.2e @belastingdienst.nl; 5.1.2e @belastingdienst.nl; 5.1.2e 5.1.2e (Belastingdienst) - Stuurgroep
lid 5.1.2e @belastingdienst.nl; 5.1.2e 5.1.2e (Nationale Politie, LE) - Stuurgroep lid 5.1.2e @politie.nl;
5.1.2e @douane.nl; 5.1.2e @douane.nl; 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e - Stuurgroep lid 5.1.2e @mindef.nl; 5.1.2e,
5.1.2e 5.1.2e - BD/DGPenV/PPBT 5.1.2e @minjenv.nl; 5.1.2e @om.nl; 5.1.2e @om.nl;
5.1.2e @politie.nl; 5.1.2e @politie.nl; 5.1.2e @politie.nl; 5.1.2e @politie.nl;
5.1.2e @politie.nl; 5.1.2e @politie.nl; 5.1.2e 5.1.2e - BD/DGPenV/PPBT 5.1.2e @minjenv.nl
Cc: 5.1.2e 5.1.2e - BD/DRC/GC 5.1.2e @minjenv.nl; 5.1.2e @belastingdienst.nl; 5.1.2e @belastingdienst.nl;
5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e - BD/DGPenV/PPBT/PBO 5.1.2e @minjenv.nl; 5.1.2e -
BD/DGPenV/PPM/EBF 5.1.2e @minjenv.nl; 5.1.2e @belastingdienst.nl; 5.1.2e @belastingdienst.nl; 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e
BD/DGPenV/PPBT/PBO 5.1.2e @minjenv.nl; 5.1.2e @minfin.nl; 5.1.2e @minfin.nl; 5.1.2e
BD/DGPenV/PBT/PBI 5.1.2e @minjenv.nl; 5.1.2e @politie.nl; 5.1.2e @politie.nl;
5.1.2e @belastingdienst.nl; 5.1.2e @belastingdienst.nl; 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e - BD/DGPenV/PPBT/PBO 5.1.2e @minjenv.nl;
Secretariaat DGO 5.1.2e @minjenv.nl; 5.1.2e @mindef.nl; 5.1.2e @mindef.nl; 5.1.2e 5.1.2e -
BD/DGPenV/PPBT/PBO 5.1.2e @minjenv.nl; 5.1.2e @om.nl; 5.1.2e @om.nl; 5.1.2e @politie.nl; 5.1.2e @politie.nl;
5.1.2e @politie.nl; 5.1.2e @politie.nl; 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e -
BD/DGPenV/PPBT 5.1.2e @minjenv.nl; 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e @politie.nl
From: 5.1.2e 5.1.2e - BD/DNV
Sent: Mon 2/28/2022 1:12:40 PM
Subject: Concept verslag Stuurgroep MIT 16 februari 2022
Received: Mon 2/28/2022 1:12:42 PM
[Concept verslag Stuurgroep MIT 16 februari.docx](#)

Geachte leden van de Stuurgroep MIT,
Bijgevoegd het concept verslag van de Stuurgroep MIT van 16 februari jl.
Met vriendelijke groet,

5.1.2e 5.1.2e

5.1.2e

DG Ondermijning
Ministerie van Justitie en Veiligheid
M 5.1.2e
E 5.1.2e @minjenv.nl

5.1.2i,5.2

5.1.2i,5.2

5.1.2i,5.2

5.1.2i,5.2

5.1.2i,5.2

5.1.2i,5.2

To: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e @politie.nl; 5.1.2e - BD/DGPenV/PPBT 5.1.2e @minjenv.nl
Cc: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e - BD/DGPenV/PPBT 5.1.2e @minjenv.nl
From: 5.1.2e 5.1.2e - BD/DGO
Sent: Mon 2/28/2022 1:15:00 PM
Subject: RE: Reactie op brief 'dringende oproep m.b.t. het MIT
Received: Mon 2/28/2022 1:15:02 PM

Dat snap ik, gaan we doen.

Van: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e

Verzonden: maandag 28 februari 2022 14:07

Aan: 5.1.2e 5.1.2e - BD/DGO; 5.1.2e - BD/DGPenV/PPBT

Onderwerp: RE: Reactie op brief 'dringende oproep m.b.t. het MIT

Dag 5.1.2e

Als het een vertrouwelijk gesprek is, wil/kan ik daar uiteraard niet bij aansluiten. Het geruststellende is waarschijnlijk ook, dat een vertrouwelijk gesprek niet leidt tot een standpunt van de minister ☺

Fijn als de voorbereiding – ook in een summiere variant – wordt afgestemd.

We zijn nog zoekend naar de informele positie die de minister de bonden wil geven.

Met groet,

5.1.2e 5.1.2e

[lid korpsleiding](#)

5.1.2e Den Haag

5.1.2e Den Haag

[Meer informatie? Kijk op politie.nl](#)

Van: 5.1.2e @minjenv.nl 5.1.2e @minjenv.nl

Verzonden: maandag 28 februari 2022 13:54

Aan: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e <5.1.2e @politie.nl>; 5.1.2e @minjenv.nl

Onderwerp: RE: Reactie op brief 'dringende oproep m.b.t. het MIT

Ha 5.1.2e, naar mijn weten is het gesprek niet gepland nog. Het zal (op verzoek van de bonden) plaatsvinden en de minister heeft het dus staan in haar rijtje 'te spreken partijen in haar verkenning MIT'. Het lijkt mij een gesprek waarin de minister vooral zal luisteren obv de gestuurde brief van de bonden. Ik begreep dat jij aanwezig wilde zijn bij het gesprek en dat leek me niet logisch als de bonden een vertrouwelijk gesprek met de minister aanvragen. Maar afstemming over de voorbereiding (hoewel zeer beperkt) lijkt me niet meer dan normaal en sowieso zinvol.

hgr 5.1.2e

Van: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e <5.1.2e @politie.nl>

Verzonden: maandag 21 februari 2022 20:56

Aan: 5.1.2e 5.1.2e - BD/DGO <5.1.2e @minjenv.nl>; 5.1.2e - BD/DGPenV/PPBT <5.1.2e @minjenv.nl>

Onderwerp: FW: Reactie op brief 'dringende oproep m.b.t. het MIT

Dag 5.1.2e en 5.1.2e,

Vrijdagmiddag sprak ik 5.1.2e 5.1.2e Als ik hem goed heb begrepen is er eind deze week een afspraak met de minister over het MIT. De positie van de bonden ten aanzien van het MIT is op papier overzichtelijk, maar in realiteit zien we dat we dat ze een stevige positie claimen en mogelijk ook krijgen.

Een poging van mijn beleidsmedewerker om in ieder geval betrokken te worden, heeft niet tot een reactie geleid.

Ik zal nu zelf proberen met 5.1.2e in gesprek te raken over de opvattingen van de bonden, maar ik had dit liever gezamenlijk gedaan.

Uiteraard laat ik het weten als het gesprek iets nieuws oplevert van de brief die door NPB en ACP aan de minister werd gestuurd.

Met groet,

5.1.2e

Van: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e

Verzonden: maandag 14 februari 2022 17:10

Aan: 5.1.2e @minjenv.nl' <5.1.2e @minjenv.nl>

CC: 5.1.2e @minjenv.nl' <5.1.2e @minjenv.nl>; 5.1.2e @minjenv.nl

Onderwerp: RE: Reactie op brief 'dringende oproep m.b.t. het MIT

Hallo 5.1.2e,

Vandaag is de brief aan de bonden besproken met 5.1.2e 5.1.2e Uit dat gesprek is een aantal verzoeken gekomen. Allereerst willen we vanuit de politie graag betrokken worden bij de voorbereiding van het gesprek tussen de minister en de bonden over het MIT. Ten tweede wil 5.1.2e ook graag zelf bij dat gesprek aanwezig zijn. Wil je intern bespreken? Ik denk dat 5.1.2e deze boodschap ook zelf richting DGPenV en DGO zal afgeven. Voor de voorbereiding kun je contact opnemen met mij. Dan kijk ik wie dit intern kan oppakken.

Wellicht mosterd na de maaltijd, maar wel goed om het nog te benoemen: we waren ook graag vooraf betrokken geweest bij, of vooraf geïnformeerd over, de boodschap in het briefje van de minister. Volgens mij is dat ook wel hoe het tussen politie en DGPenV werkt.

Met vriendelijke groeten, 5.1.2e

5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e

Van: 5.1.2e @minjenv.nl 5.1.2e @minjenv.nl

Verzonden: donderdag 10 februari 2022 14:03

Aan 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e <5.1.2e@politie.nl>

CC: 5.1.2e @minjenv.nl; 5.1.2e @minjenv.nl

Onderwerp: Reactie op brief 'dringende oproep m.b.t. het MIT

Beste 5.1.2e,

Hierbij de getekende brief in reactie op de brief van de politiebonden. De brief is zojuist verstuurd.

Groet,

5.1.2e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

----- Disclaimer -----

De informatie verzonden met dit e-mailbericht (en bijlagen) is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde(n) en zij die van de geadresseerde(n) toestemming kregen dit bericht te lezen.

Kennisneming door anderen is niet toegestaan.

De informatie in dit e-mailbericht (en bijlagen) kan vertrouwelijk van aard zijn en binnen het bereik van een geheimhoudingsplicht en/of een verschoningsrecht vallen.

Indien dit e-mailbericht niet voor u bestemd is, wordt u verzocht de afzender daarover onmiddellijk te informeren en het e-mailbericht (en bijlagen) te vernietigen.

Conform het beveiligingsbeleid van de Politie wordt e-mail van en naar de politie gecontroleerd op virussen, spam en phishing en moet deze e-mail voldoen aan de voor de overheid verplichte mailbeveiligingsstandaarden die zijn vastgesteld door het Forum Standaardisatie.

Mail die niet voldoet aan het beveiligingsbeleid kan worden geblokkeerd waardoor deze de geadresseerde niet bereikt. De geadresseerde wordt hiervan niet in kennis gesteld.

The information sent in this E-mail message (including any attachments) is exclusively intended for the individual(s) to whom it is addressed and for the individual(s) who has/have had permission from the recipient(s) to read this message.

Access by others is not permitted.

The information in this E-mail message (including any attachments) may be of a confidential nature and may form part of the duty of confidentiality and/or the right of non-disclosure.

If you have received this E-mail message in error, please notify the sender without delay and delete the E-mail message (including any attachments).

In conformity with the security policy of the Police, E-mails from and to the Police are checked for viruses, spam and phishing and this E-mail must meet the standards of the government-imposed E-mail security as set by the Standardization Forum.

Any E-mail failing to meet said security policy may be blocked as a result of which it will not reach the intended recipient. The recipient concerned will not be notified.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

----- Disclaimer -----

De informatie verzonden met dit e-mailbericht (en bijlagen) is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde(n) en zij die van de geadresseerde(n) toestemming kregen dit bericht te lezen.

Kennisgeving door anderen is niet toegestaan.

De informatie in dit e-mailbericht (en bijlagen) kan vertrouwelijk van aard zijn en binnen het bereik van een geheimhoudingsplicht en/of een verschoningsrecht vallen.

Indien dit e-mailbericht niet voor u bestemd is, wordt u verzocht de afzender daarover onmiddellijk te informeren en het e-mailbericht (en bijlagen) te vernietigen.

Conform het beveiligingsbeleid van de Politie wordt e-mail van en naar de politie gecontroleerd op virussen, spam en phishing en moet deze e-mail voldoen aan de voor de overheid verplichte mailbeveiligingsstandaarden die zijn vastgesteld door het Forum Standaardisatie.

Mail die niet voldoet aan het beveiligingsbeleid kan worden geblokkeerd waardoor deze de geadresseerde niet bereikt. De geadresseerde wordt hiervan niet in kennis gesteld.

The information sent in this E-mail message (including any attachments) is exclusively intended for the individual(s) to whom it is addressed and for the individual(s) who has/have had permission from the recipient(s) to read this message. Access by others is not permitted.

The information in this E-mail message (including any attachments) may be of a confidential nature and may form part of the duty of confidentiality and/or the right of non-disclosure.

If you have received this E-mail message in error, please notify the sender without delay and delete the E-mail message (including any attachments).

In conformity with the security policy of the Police, E-mails from and to the Police are checked for viruses, spam and phishing and this E-mail must meet the standards of the government-imposed E-mail security as set by the Standardization Forum.

Any E-mail failing to meet said security policy may be blocked as a result of which it will not reach the intended recipient. The recipient concerned will not be notified.

To: 5.1.2e @belastingdienst.nl; 5.1.2e @belastingdienst.nl; 5.1.2e BD/DGO; 5.1.2e @minjenv.nl; 5.1.2e -
 BD/DGPenV/PPBT; 5.1.2e @minjenv.nl; 5.1.2e @belastingdienst.nl; 5.1.2e @belastingdienst.nl;
 5.1.2e @belastingdienst.nl; 5.1.2e @belastingdienst.nl; 5.1.2e @politie.nl; 5.1.2e @politie.nl;
 5.1.2e @douane.nl; 5.1.2e @douane.nl; 5.1.2e @mindef.nl; 5.1.2e @mindef.nl; 5.1.2e, 5.1.2e, 5.1.2e
 5.1.2e BD/DGPenV/PPBT; 5.1.2e @minjenv.nl; 5.1.2e @om.nl; 5.1.2e @om.nl;
 5.1.2e @politie.nl; 5.1.2e @politie.nl; 5.1.2e @politie.nl; 5.1.2e @politie.nl;
 5.1.2e @politie.nl; 5.1.2e @politie.nl; 5.1.2e, 5.1.2e - BD/DGPenV/PPBT; 5.1.2e @minjenv.nl
Cc: 5.1.2e BD/DRC/GC; 5.1.2e @minjenv.nl; 5.1.2e @belastingdienst.nl; 5.1.2e @belastingdienst.nl;
 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e BD/DGPenV/PPBT/PBO; 5.1.2e @minjenv.nl; 5.1.2e
 BD/DGPenV/PPM/EBF; 5.1.2e @minjenv.nl; 5.1.2e @belastingdienst.nl; 5.1.2e @belastingdienst.nl; 5.1.2e, 5.1.2e, 5.1.2e
 BD/DGPenV/PPBT/PBO; 5.1.2e @minjenv.nl; 5.1.2e @minfin.nl; 5.1.2e @minfin.nl; 5.1.2e -
 BD/DGPenV/PBT/PBI; 5.1.2e @minjenv.nl; 5.1.2e @politie.nl; 5.1.2e @politie.nl;
 5.1.2e @belastingdienst.nl; 5.1.2e @belastingdienst.nl; 5.1.2e, 5.1.2e, 5.1.2e - BD/DGPenV/PPBT/PBO; 5.1.2e @minjenv.nl;
 Secretariaat DGO; 5.1.2e @minjenv.nl; 5.1.2e @mindef.nl; 5.1.2e @mindef.nl; 5.1.2e, 5.1.2e, -
 BD/DGPenV/PPBT/PBO; 5.1.2e @minjenv.nl; 5.1.2e @om.nl; 5.1.2e @om.nl; 5.1.2e, 5.1.2e, -
 BD/DGPenV/PPBT; 5.1.2e @minjenv.nl; 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e @politie.nl; 5.1.2e
 BD/DGPenV/PBT/PBI; 5.1.2e @minjenv.nl
From: 5.1.2e 5.1.2e - BD/DNV
Sent: Mon 2/28/2022 1:23:08 PM
Subject: (staat in iBabs - ah)Agenda Stuurgroep MIT 2 Maart 2022
Received: Mon 2/28/2022 1:23:12 PM
[Bijlage bij agendapunt 2 oplegnotitie bij notitie organisatie inrichting en werving hoofden.pdf](#)
[Bijlage bij agendapunt 2 Van programma organisatie naar staande organisatie.pdf](#)
[Bijlage bij agendapunt 3 Voorstel verbinding SG en PGT.docx](#)
[Concept agenda Stuurgroep MIT 2 maart 2022.docx](#)

Geachte leden van de Stuurgroep MIT,

Bijgevoegd de agenda en bijhorende stukken voor de Stuurgroep van woensdag 2 Maart 2022.

Met vriendelijke groet,

5.1.2e 5.1.2e

Ministerie van Justitie en Veiligheid

DG Ondermijning

5.1.2e

5.1.2e

E 5.1.2e @minjenv.nl

5.1.2i,5.2

5.1.2i,5.2

Stuurgroep en PGT MIT

**Ministerie Justitie en
Veiligheid**
Directoraat-Generaal
Ondermijning
Beleidsteam MIT

Contactpersoon
5.1.2 5.1.2e

Datum
28 februari 2022

nota

Vormgeving afstemming SG en PGT en p-zorg PGT

Aanleiding

In de SG d.d. 16 februari is gesproken over het belang te zorgen voor een goede afstemming tussen de SG en het PGT. Hierover is verder gesproken door het PGT met de p-commissie (5.1.2e en 5.1.2e) en met J&V. Daarnaast is gesproken over het belang van het inrichten van p-zorg voor de PGT-leden.

Voorstel

Afstemming

Voorheen werd er 2-wekelijks overlegd tussen J&V en het PGT. Voorstel is om dit breder vorm te geven vanuit de SG:

- 2-wekelijks overleg met vertegenwoordiging van de SG en het PGT. Het eerste overleg van de maand - vanwege de koppeling met de p-zorg en voor de continuïteit - door of 5.1.2e of 5.1.2e en 5.1.2e, het tweede overleg van de maand met een ander SG-lid en 5.1.2e, waarbij de SG-leden alterneren.
-
- Vraag 1: is de SG akkoord met dit voorstel?
-
- P-zorg
- De p-commissie bestaat uit 5.1.2e en 5.1.2e (evt. ondersteund door J&V), zij doen dit namens de SG.
- In de SG van 3 december 2020 is over de p-zorg onderstaande afgesproken.
- Er zijn in de SG van 13 oktober 2020 functieprofielen geaccordeerd. In de SG van 7 juli 2021 is een opdrachtformulering aan het PGT geaccordeerd.
- In het Instellingsbesluit is opgenomen (artikel 5): "Ten minste eenmaal per kalenderjaar wordt door de (plaatsvervangend) voorzitter en een ander door de stuurgroep MIT aangewezen lid van de stuurgroep MIT een gesprek gevoerd met de leden van het programmteam MIT over de vervulling van hun werkzaamheden." En in de toelichting: "De door de stuurgroep aangewezen leden van het PGT zijn niet in dienst van het MIT; het MIT heeft immers geen rechtspersoonlijkheid. Zij blijven in dienst van de deelnemende organisatie die hen ter beschikking stelt voor deze functies in het MIT. Desalniettemin is het wenselijk dat het vervullen van

de werkzaamheden van een lid besproken wordt in een gesprek zoals bij een detachering door of namens het bevoegd gezag plaatsvindt. Voor de duur van de ter beschikkingstelling is het functioneren van een lid van het PGT niet alleen voor het bevoegd gezag relevant (als onderdeel van de reguliere p-zorg) maar vooral voor de stuurgroep; die is immers verantwoordelijk voor de aanwijzing als lid van het PGT en, in voorkomend geval, de beëindiging daarvan.”

Ministerie Justitie en Veiligheid
 Directoraat-Generaal
 Ondernijning
 Beleidsteam MIT

Contactpersoon
 5.1.2e 5.1.2e

Datum
 28 februari 2022

-
- Vraag 2: is onderstaande werkwijze nog steeds de gewenste werkwijze en stemt de SG in met het voeren van deze gesprekken door 5.1.2e en 5.1.2e (evt. ondersteund door J&V)? En is het aantrekken van die structuur voldoende?
-
- Dit met de opmerking dat de tekst zoals opgenomen in het IB leidend is; het gaat om een gesprek over vervulling van werkzaamheden en niet over een functioneringsgesprek zoals in de eerdere nota stond (de SG/P-commissie is immers geen hiërarchisch leidinggevende van de PGT leden en het gesprek is niet omringd met de rechtspositionele waarborgen die veelal zijn geregeld in (of krachtens) rechtspositionele regels die van toepassing zijn op het PGT-lid (en tot stand zijn gekomen na overleg met vakbonden).
- Er kan (dan ook) niet met de moederorganisaties worden overeengekomen dat de lijnverantwoordelijke in de moederorganisatie van het PGT-lid de uitkomst van het door de P-commissie gehouden gesprek als functioneringsgesprek zonder tussenkomst overneemt (zoals vermeld in de hieronder weergegeven nota besproken tijdens de SG van 3 december 2020, laatste streepje). Het functioneringsgesprek is voorbehouden aan de leidinggevende van de moederorganisatie van het PGT-lid dan wel bij inhuur van een PGT-lid de inlenende organisatie.
- T.a.v. de samenstelling van de P-commissie is dit een afwijking van het IB wat op enig moment gewijzigd zal moeten worden¹.
-
- Uit nota besproken SG 3 december 2020:
-
- “P-commissie; De stuurgroep MIT wijst naast de verantwoordelijk beleidsdirecteur MIT namens JenV² minimaal 1 en maximaal 2 leden aan die namens de stuurgroep belast zijn met de personele zorg van de vier leden van het programmeam MIT. Deze leden vertegenwoordigen een andere organisatie dan de organisaties van waaruit de leden van het programmeam MIT zijn gedetacheerd. Dit als waarborg voor de objectieve beoordeling van de voortgang, het functioneren in het MITbelang en de representativiteit van de multidisciplinaire samenwerking binnen het MIT.

¹ Het voorstel ten aanzien van de samenstelling van de “P-commissie” past niet in alle gevallen binnen de huidige tekst van het IB. Het IB gaat uit van de (plv) voorzitter van de SG en een ander door de SG aangewezen lid van de SG. Het voorstel houdt in dat de SG een of twee leden van de P-commissie aanwijst, waarbij als eis geldt dat zij niet werkzaam mogen zijn bij de organisatie die het desbetreffende PGT-lid ter beschikking stelt (de samenstelling van de “P-commissie” kan dus per PGT-lid verschillend zijn). Strikt gezien zou het IB dan dienen te worden aangepast.

² “namens JenV” zou moeten zijn “namens de SG”.

- - P-cyclus; De aangewezen leden van de stuurgroep houden minimaal 2 keer per jaar gesprekken met de leden van het programmteam MIT in het kader van hun p-zorg en functioneren.
- - Inlichtingenplicht: de aangewezen leden van de stuurgroep laten zich over het functioneren van de leden van het programmteam inlichten door daartoe door het programmteamlid aangewezen referent(en).
- - Informatieplicht jegens moederorganisatie: de aangewezen leden van de stuurgroep lichten de lijnverantwoordelijken in de (moeder)organisaties van de leden van het programmteam MIT – na toestemming van het betreffende lid van het programmteam – over de uitkomst van dit gesprek in.
- - Hand-shake met moederorganisatie; de lijnverantwoordelijken in de moederorganisaties van de programmteam leden nemen de uitkomst van het functioneringsgesprek zonder tussenkomst over.”

Ministerie Justitie en Veiligheid
 Directoraat-Generaal
 Ondernijning
 Beleidsteam MIT

Contactpersoon

5.1.2e 5.1.2e

Datum
 28 februari 2022

verslags

Verslag Stuurgroep MIT 2 maart 2022

Omschrijving
Vergaderdatum en -tijd
Aanwezig

Verslag Stuurgroep MIT 2 maart 2022
2 maart 2022, 09-00-10:00 uur
Mevr. 5.1.2e 5.1.2e (JenV, voorzitter)
Dhr. 5.1.2e 5.1.2e (vervanger van 5.1.2e 5.1.2e (FIOD))
Dhr. 5.1.2e 5.1.2e (OM)
Mevr. 5.1.2e 5.1.2e (Douane)
Dhr. 5.1.2e 5.1.2e (Belastingdienst, MKB)
Mevr. 5.1.2e 5.1.2e (Politie)
Dhr. 5.1.2e (vervangt 5.1.2e 5.1.2e (KMar))
Mevr. 5.1.2e 5.1.2e (J&V)
Mevr. 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e (JenV, Verslag)
PGT: 5.1.2e 5.1.2e en 5.1.2e
5.1.2e 5.1.2e (FIOD)

Afwezig

1. Opening en mededelingen

- 5.1.2e geeft aan dat tijdelijke huisvesting MIT lastig te realiseren is. Dank aan KMar die 15 werkplekken in Den Bosch ter beschikking stelt. Vraag aan SG om mee te denken over aanvullende locaties en afspraak dat wanneer optie bij organisatie traag loopt dat PGT dat aankaart bij desbetreffende SG-lid.

2.

3. - 5.1.2e koppelt terug over 2-daagse van PGT en projectleiders MIT. Waren intensieve en diepgaande dagen, goed afgesloten en er wordt hoopvol naar toekomst gekeken. 5.1.2 5.1.2e vraagt om te laten weten als de SG een rol kan spelen.

4. Notitie 'organisatie inrichting en voorstel voor werving'

Ter bespreking (bijlage van de SG van 16 februari, PGT)

5. Vorige SG afgesproken dat 5.1.2e en 5.1.2e 5.1.2e (p-commissie) in gesprek zouden gaan met PGT om dit punt te verdiepen. Dit was een goed en open gesprek waarin en signalen vanuit MIT besproken zijn en besproken is wat er nodig is. Er is o.a. gesproken over wens contacten SG en PGT te verstevigen (volgend agendapunt). T.a.v. voorstel leidinggevend is advies p-commissie o.b.v. het gesprek om in te stemmen met het aanstellen van leidinggevend, waarbij dit een iteratief

proces is en dit flexibele basis moet gebeuren. In de bespreking, waarin alle SG-leden en PGT zich hierover uitspreken, blijkt dat er ongemak zit over de volgorde - nog niet ingestemd met organisatieopzet en de fase en onzekerheden nu. Tegelijkertijd is de organisatie in ontwikkelingen en is er vanuit de SG oog voor het PGT en de kwetsbaarheid van de huidige situatie. De meeste SG-leden kunnen instemmen met aanstelling van kwartiermakers leidinggevend indien dit op flexibele wijze gaat, dit geen voorschot op besluit organisatie is, en er kan worden bijgestuurd; m.u.v. KMar die zorgen heeft over extra laag leidinggevend zonder dat er een organisatiebesluit ligt i.c.m. feit dat p-zorg bij moederorganisaties zit en vanuit MIT functionele sturing wordt gegeven. Het PGT geeft aan dat er een leidinggevende Plans kan komen en hierover zal worden verder gesproken met de KMar. Het PGT zal een voorstel uitwerken dat recht doet aan de bespreking in de SG, kan daarmee verder en zal de SG informeren en meenemen in dit proces.

PDCT

Datum
2 maart 2022

- 6.
7. **Besluit:** SG stemt in met verder uitwerken en doorvoeren werving kwartiermakers leidinggevend, waarbij dit op flexibele wijze gebeurt, er kan worden bijgestuurd, dit geen voorschot is op besluit organisatie-inrichting en binnen de huidige financiële kaders gebeurt.
- 8.
9. **Actiepunt:** PGT informeert SG over aangepast voorstel leidinggevend en houdt SG op de hoogte van voortgang.
- 10.
11. **Vormgeven afstemming Stuurgroep en PGT en p-zorg PGT**
Ter bespreking (bijlage, JenV)
- 12.
13. O.b.v. gesprek met PGT voorliggend voorstel tot structureel contact tussen PGT en SG. 5.1.2e en 5.1.2e 5.1.2e geven aan de frequentie hoog te vinden. Als dat nu nodig is dan kan het met idee later af te schalen. Gesprek gaat over behoefte aan verbinding en ruimte voor PGT en verhouding daartussen. Goed om te verbreden buiten J&V, waarbij 5.1.2e 5.1.2e aangeeft dat betrokkenheid J&V bij wettelijk kader en voldoende contact en afstemming daartoe essentieel is. Daar is in voorzien.
- 14.
15. **Besluit:** SG stemt in met voorliggend voorstel, met aanpassing dat deze frequentie tijdelijk is en tot maximaal eind 2022 (aangepast voorstel bij verslag gevoegd). Het PGT is leidend in wanneer frequentie kan worden afgebouwd.
16. **Terugblik op werkbezoek MinJ&V aan MIT en gesprek MinJ&V met SG en terugkoppeling over werving directeur**
- 17.
18. 5.1.2 5.1 5.1.2e schetst proces oriëntatie MinJ&V; zij spreekt binnenkort met wetenschappers, politiebonden (die een brief over het MIT en rol van de politie aan MinJ&V hebben gestuurd) en komt dan terug bij SG en MIT. Vanuit J&V is gevraagd om tempo en is benadrukt dat werven directeur van belang is, daar moet echter mee gewacht worden tot begin april wanneer de duidelijkheid er vanuit MinJ&V is. MinJ&V heeft gevraagd om de uitwerking van een aantal scenario's. Vragen bij haar zitten m.n. op wat het toevoegt aan het bestaande landschap en koppeling intelligence en

interventies en de vraag naar scherpe focus (geldstromen/bedrijfsprocessen). De financiële partners willen haar graag laten zien hoe belangrijk de operationele samenwerking is. zal het werkbezoek van MinJ&V ook gebruiken om over het MIT te spreken. zal het proces rondom scenario's coördineren. Besproken wordt om dit 'klein' te houden, SG-leden en MIT kunnen indien gewenst deze week een naam aandragen van collega voor sessie over scenario's die volgende week zal worden ingepland.

PDCT

Datum
2 maart 2022

19.

20. Actiepunt: indien gewenst aandragen naam medewerker bij J&V () om te sparren over mogelijke scenario's.

To: 5.1.2e 5.1.2e BD/DGPenV/PPBT/PBO 5.1.2e @minjenv.nl; 5.1.2e
BD/DCOM/C&R 5.1.2e @minjenv.nl; 5.1.2e 5.1.2e - BD/DGPenV/PPBT 5.1.2e @minjenv.nl; 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e
BD/DGPenV/PPBT 5.1.2e @minjenv.nl; 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e BD/DCOM/WS&O 5.1.2e @minjenv.nl; 5.1.2e
5.1.2e 5.1.2e BD/DGPenV/PPBT/PBO 5.1.2e @minjenv.nl; 5.1.2e 5.1.2e - BD/DGO 5.1.2e @minjenv.nl; 5.1.2e 5.1.2e -
BD/DGPenV/PPBT 5.1.2e @minjenv.nl]
From: 5.1.2e 5.1.2e
Sent: Wed 3/2/2022 10:29:34 AM
Subject: FW: HERHALING Townhall MIT donderdag 3 maart deelname link
Received: Wed 3/2/2022 10:30:34 AM

Morgen is er weer een Townhall; kijken als je kunt!

Grtz, 5.1.2e

HERHALING!

Beste collega's,

morgen, donderdag 3 maart van 12.00 tot 13.00 uur, vindt de negende Townhall van het MIT plaats. Daarin informeren we jullie over de laatste stand van zaken bij het MIT.

Tijdens deze digitale meeting vertelt 5.1.2e 5.1.2e namens het programmateam hoe het ervoor staat bij het operationaliseren van het MIT en wat de laatste stand van zaken is rondom TBML, waarover 5.1.2e maandag al berichtte in de weblog. Uiteraard blikt 5.1.2e ook terug op het digitale bezoek van de minister, de 2-daagse van het PGT en de projectleiders en andere actualiteiten.

We stellen weer twee leuke nieuwe collega's aan jullie voor: 5.1.2e 5.1.2e en 5.1.2e 5.1.2e

5.1.2e 5.1.2e praat ons bij over datagedreven werken binnen het MIT.

Tot slot spreken we met 5.1.2e 5.1.2e over de laatste ontwikkelingen bij de MIT-labs en neemt 5.1.2e 5.1.2e ons mee in de case over Geldstromen en Schiphol.

5.1.2e 5.1.2e zit achter de knoppen om al jullie vragen in ontvangst te nemen en door te leiden naar de studio. Voel je vrij om vragen te stellen gedurende het uur; daar staan we ook voor aan de desk.

Een meer dan interessante Townhall die vanaf elke werkplek of thuis te volgen is en die je niet wilt missen!

5.1.2i

Hopelijk tot donderdag en met hartelijke groeten,

5.1.2e

5.1.2e 5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e 5.1.2e Robbéweg 2 | 4206 AL | Gorinchem

5.1.2e
@ 5.1.2e @nhtcu.nl

MIT

----- Disclaimer -----

De informatie verzonden met dit e-mailbericht (en bijlagen) is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde(n) en zij die van de geadresseerde(n) toestemming kregen dit bericht te lezen.

Kennismaking door anderen is niet toegestaan.

De informatie in dit e-mailbericht (en bijlagen) kan vertrouwelijk van aard zijn en binnen het bereik van een geheimhoudingsplicht en/of een verschoningsrecht vallen.

Indien dit e-mailbericht niet voor u bestemd is, wordt u verzocht de afzender daarover onmiddellijk te informeren en het e-mailbericht (en bijlagen) te vernietigen.

Conform het beveiligingsbeleid van de Politie wordt e-mail van en naar de politie gecontroleerd op virussen, spam en phishing en moet deze e-mail voldoen aan de voor de overheid verplichte mailbeveiligingsstandaarden die zijn vastgesteld door het Forum Standaardisatie.

Mail die niet voldoet aan het beveiligingsbeleid kan worden geblokkeerd waardoor deze de geadresseerde niet bereikt. De geadresseerde wordt hiervan niet in kennis gesteld.

The information sent in this E-mail message (including any attachments) is exclusively intended for the individual(s) to whom it is addressed and for the individual(s) who has/have had permission from the recipient(s) to read this message.

Access by others is not permitted.

The information in this E-mail message (including any attachments) may be of a confidential nature and may form part of the duty of confidentiality and/or the right of non-disclosure.

If you have received this E-mail message in error, please notify the sender without delay and delete the E-mail message (including any attachments).

In conformity with the security policy of the Police, E-mails from and to the Police are checked for viruses, spam and phishing and

this E-mail must meet the standards of the government-imposed E-mail security as set by the Standardization Forum.
Any E-mail failing to meet said security policy may be blocked as a result of which it will not reach the intended recipient. The
recipient concerned will not be notified.

To: Secretariaat - Minister van Justitie en Veiligheid [5.1.2i]@minjenv.nl; Secretariaat DGO [5.1.2i]@minjenv.nl
Cc: [5.1.2e] [5.1.2e] BD/DBO/ADVIES [5.1.2e]@minjenv.nl; [5.1.2e] [5.1.2e] [5.1.2e]
BD/DGPenV/PPBT/PBO [5.1.2e]@minjenv.nl [5.1.2e] - BD/DNV [5.1.2e]@minjenv.nl [5.1.2e]
[5.1.2e] [5.1.2e]@minjenv.nl; [5.1.2e] [5.1.2e] [5.1.2e] - BD/DGPenV/PPBT [5.1.2e]@minjenv.nl
From: [5.1.2e] - BD/DGPenV/PPBT/PBO
Sent: Wed 3/2/2022 9:17:41 PM
Subject: RE: inplannen besprekingen met MinJ&V over het MIT
Received: Wed 3/2/2022 9:17:42 PM

Beste collega's,

In navolging van de mail van [5.1.2e] en van [5.1.2e]. Hierbij de namen en contactgegevens van de wetenschappers waarmee MJenV graag wil spreken over het MIT:

[5.1.2e] [5.1.2e] [5.1.2e]

Telefoon: [5.1.2e]

Email: [5.1.2e]@politieacademie.nl

[5.1.2e] [5.1.2e]

Telefoon: [5.1.2e]

Email: [5.1.2e]@xs4all.nl

[5.1.2e] [5.1.2e] [5.1.2e]

Telefoon: [5.1.2e] of [5.1.2e] [5.1.2e]

Email: [5.1.2e]@vu.nl

[5.1.2e] [5.1.2e] [5.1.2e]

Telefoon: [5.1.2e] of [5.1.2e]

Email: [5.1.2e]@om.nl

[5.1.2e] [5.1.2e] [5.1.2e]

Telefoon (Let op: USA): [5.1.2e] (assistant: [5.1.2e] [5.1.2e])

Email: [5.1.2e]

[5.1.2e] [5.1.2e]

Telefoon: [5.1.2e]

Email: [5.1.2e]@uu.nl

Verzoek is om met de bovenstaande personen digitale gesprekken (duur: 30 minuten) in de tweede en derde week van maart in te plannen. Ik begrijp uit de onderstaande mail van [5.1.2e] dat MJenV beschikbaar is op onderstaande data:

14/3, 15.00 uur

16/3, 17.15 uur

17/3, 12.00 uur of 13.00 uur

17/3 15.15 uur of 15.45 uur

22/3, 15.30 uur

Zoals afgestemd met [5.1.2e] zullen wij als beleidsteam MIT nog algemene en per specifieke wetenschapper besprekpunten voorbereiden. Deze zal ik uiterlijk begin volgende week toesturen.

[5.1.2e] zou jij de bovenstaande personen kunnen vragen naar hun beschikbaarheid op bovenstaande data en de afspraken voor de gesprekken met hen kunnen maken?

Dank alvast!

Met vriendelijke groet,

[5.1.2e]

Ministerie van Justitie en Veiligheid
Directoraat-Generaal Politie en Veiligheidsregio's
Programma politieke beleidsontwikkeling
Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag | Noordtoren 28e etage
Postbus 20301 | 2500 EH | Den Haag

M 5.1.2e

Voor een veilige en rechtvaardige samenleving

Van: Secretariaat - Minister van Justitie en Veiligheid

Verzonden: woensdag 2 maart 2022 12:21

Aan: Secretariaat DGO

CC: 5.1.2e - BD/DGPenV/PPBT/PBO ; 5.1.2e - BD/DBO/ADVIES ; 5.1.2e - BD/DGPenV/PPBT/PBO ;
5.1.2e - BD/DNV ; 5.1.2e - BD/DBO ; 5.1.2e - BD/DGPenV/PPBT

Onderwerp: RE: inplannen besprekingen met MinJ&V over het MIT

Beste 5.1.2e

In de agenda van de MJenV zijn een aantal reserveringen gemaakt voor de gesprekken met de wetenschappers

Kun jij hen benaderen met het verzoek of ze op een van de volgende data kunnen:

14/3, 15.00 uur

16/3, 17.15 uur

17/3, 12.00 uur of 13.00 uur

17/3 15.15 uur of 15.45 uur

22/3, 15.30 uur

5.1.2e de agenda van de MJenV is vol. Zou je concreet kunnen aangeven wanneer, met wie, hoe lang, digitaal/fysiek
gesproken moet worden.

Met dank & vriendelijke groet,

5.1.2e

5.1.2e

T. 5.1.2e | M. 5.1.2e

E. 5.1.2e @minjenv.nl

Van: Secretariaat DGO 5.1.2e @minjenv.nl>

Verzonden: woensdag 2 maart 2022 11:20

Aan: Secretariaat - Minister van Justitie en Veiligheid <5.1.2i @minjenv.nl>

CC: 5.1.2e - BD/DGPenV/PPBT/PBO 5.1.2e r@minjenv.nl> 5.1.2e - BD/DBO/ADVIES 5.1.2e @minjenv.nl>;
5.1.2e - BD/DGPenV/PPBT/PBO 5.1.2e @minjenv.nl> 5.1.2e - BD/DNV <5.1.2e @minjenv.nl>;

5.1.2e - BD/DBO 5.1.2e @minjenv.nl>; 5.1.2e - BD/DGPenV/PPBT

5.1.2e @minjenv.nl>

Onderwerp: RE: inplannen besprekingen met MinJ&V over het MIT

Hallo 5.1.2e

Hierbij alvast de contactgegevens van 5.1.2e en 5.1.2e

5.1.2e

Telefoon: 5.1.2e

Email: 5.1.2e

5.1.2e

Telefoon: 5.1.2e

Email: 5.1.2e @politieacademie.nl

Met vriendelijke groet,

5.1.2e

Ministerie van Justitie en Veiligheid

Programma Directoraat-Generaal Ondernijning

Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag | N22

Postbus 20301 | 2500 EH | Den Haag

M 5.1.2e

5.1.2i minjenv.nl

www.rijksoverheid.nl/jenv

Voor een veilige en rechtvaardige samenleving

Woensdagmiddag en vrijdagochtend ben ik afwezig. Als u vragen heeft, kunt u mailen naar 5.1.2i @minjenv.nl

Bij bezoek aan de Turfmarkt wordt bij de receptie om een officieel identiteitsbewijs gevraagd.

Gelieve deze niet vergeten mee te nemen. Zonder i.d. helaas geen toegang.

Van: 5.1.2e - BD/DGPenV/PPBT 5.1.2e @minjenv.nl>

Verzonden: woensdag 2 maart 2022 11:08

Aan: Secretariaat - Minister van Justitie en Veiligheid 5.1.2i minjenv.nl>

CC: 5.1.2e - BD/DGPenV/PPBT/PBO 5.1.2e @minjenv.nl> 5.1.2e - BD/DBO/ADVIES <5.1.2e @minjenv.nl>;
5.1.2e - BD/DGPenV/PPBT/PBO <5.1.2e @minjenv.nl>; 5.1.2e - BD/DNV 5.1.2e @minjenv.nl>;

5.1.2e - BD/DGO 5.1.2e @minjenv.nl>; 5.1.2e - BD/DBO <5.1.2e @minjenv.nl>

Onderwerp: inplannen besprekingen met MinJ&V over het MIT

78778573

0275

Goedemorgen,

Met MinJ&V is vorige week besproken dat er de komende weken een aantal overleggen dienen te worden ingepland over het MIT:

- Ze wil de tweede en derde week van maart spreken met een aantal wetenschappers, in ieder geval met 5.1.2e en 5.1.2e en 5.1.2e. Daar komen nog 2 namen bij die Koen vandaag zal aanleveren (hij kan evt ook helpen met contactgegevens). Graag digitale gesprekken van een half uur, ik zal daarbij aansluiten.
- Spreken politiebonden.
- Derde week maart bespreking met zelfde gezelschap als eerder (MinJ&V, SG, dgO, dgV, dPBI en ik).
- Gesprekken met Stuurgroep (daar kan 5.1.2e bij helpen) en MIT
- Bespreking met zelfde gezelschap als eerder (MinJ&V, SG, dgO, dgV, dPBI en ik).
- Politieke besprekingen (begin april, vermoed dat die nu nog niet gepland hoeven te worden).

Ik denk dat in principe alles digitaal kan. Het werkbezoek MIT zou fysiek zijn maar heeft vanwege de storm digitaal plaatsgevonden. In het digitale werkbezoek is gesproken over een fysiek vervolg. Als dat lukt zou dat natuurlijk heel mooi zijn.

Groeten, 5.1.2e

5.1.2e

Ministerie van Justitie en Veiligheid

DG Politie en Veiligheidsregio's / DG Ondernijning

Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag

Postbus 20301 | 2500 EH | Den Haag

M 5.1.2e

5.1.2e @minjenv.nl

www.rijksoverheid.nl/jenv

Voor een rechtvaardige en veilige samenleving

To: 5.1.2e, 5.1.2e - BD/DGPenV/PPBT 5.1.2e @minjenv.nl; 5.1.2e, 5.1.2e - BD/DGPenV/PPBT 5.1.2e @minjenv.nl
Cc: 5.1.2e - BD/DNV 5.1.2e @minjenv.nl
From: 5.1.2e - BD/DGO
Sent: Thur 3/3/2022 2:00:07 PM
Subject: RE: concept verslag SG
Received: Thur 3/3/2022 2:00:08 PM

Dag 5.1.2e, wat mij betreft akkoord, ik zou alleen het agendapunt over contact tussen PTg en SG niet op naam notuleren. Nu trekt dat punt van 5.1.2e en 5.1.2e veel aandacht, maar dat kwam omdat zij dachten dat dit op ons verzoek was. Dus zou toevoegen dat het obv wens PTG is en dat idd gesprek gaat over wenselijk in deze fase proces, maar afschalen indien kan etc. Gr 5.1.2e

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

5.1.2e, 5.1.2e - BD/DGPenV/PPBT <5.1.2e @minjenv.nl>

Datum: woensdag 02 mrt. 2022 11:07 AM

Aan: 5.1.2e - BD/DGO <5.1.2e @minjenv.nl>, 5.1.2e, 5.1.2e - BD/DGPenV/PPBT <5.1.2e @minjenv.nl>

Kopie: 5.1.2e - BD/DNV <5.1.2e @minjenv.nl>

Onderwerp: concept verslag SG

Dag 5.1.2e en 5.1.2e,

Hierbij het concept. Willen jullie evt. reacties ajb aan 5.1.2e versturen?

5.1.2e, lijkt me i.v.m. laatste punt goed om verslag alleen naar SG-leden en PGT te sturen, dan kunnen zij zelf beoordelen of en naar wie ze het verslag mailen.

Hierbij ook meteen aangepaste notitie over afstemming, die kan mee met verslag.

Groeten, 5.1.2e

5.1.2e 5.1.2e

5.1.2e

.....
Ministerie van Justitie en Veiligheid

DG Politie en Veiligheidsregio's / DG Ondernijning

Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag

Postbus 20301 | 2500 EH | Den Haag

.....
5.1.2e 5.1.2e
5.1.2e @minjenv.nl
www.rijksoverheid.nl/jenv

.....
Voor een rechtvaardige en veilige samenleving
.....

To: 5.1.2e, 5.1.2e - BD/DGPenV/PPBT 5.1.2e @minjenv.nl
From: 5.1.2e - BD/DCOM/WS&O
Sent: Fri 3/4/2022 2:01:41 PM
Subject: FW: Uitnodiging werkconferentie MIT
Received: Fri 3/4/2022 2:01:48 PM

Ha 5.1.2e,

Voor ik het vergeet volgende week te vragen. Deze conferentie werd ook in de webex met de minister genoemd, maar er wordt toch naar datum voor apart nieuw bezoek gezocht. Of is dit wel iets waarbij de minister een moment kan aanhaken? Qua timing zou half april niet gek zijn als ze rond 1 april idd verder is gekomen...

Groeten,

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

Ministerie van Justitie en Veiligheid

Directie Communicatie

Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag

Postbus 20301 | 2500 EH | Den Haag

M 5.1.2e

5.1.2e

@minjenv.nl

www.rijksoverheid.nl/jenv

Voor een veilige en rechtvaardige samenleving

Van: MIT via 5.1.2e

Verzonden: dinsdag 1 maart 2022 10:00

Aan: 5.1.2e - BD/DCOM/WS&O

Onderwerp: Uitnodiging werkconferentie MIT

Geachte mevrouw 5.1.2e

Op 13 april is het zover: dan houdt het Multidisciplinair Interventieteam MIT zijn eerste werkconferentie!

We zijn heel blij u te mogen ontvangen bij [De Utrechtse Stadsvrijheid](#), aan de Sophialaan 1 te Utrecht. De koffie en thee staat vanaf 10.30 uur voor u klaar.

Programma

Gedurende het programma wordt u in vogelvlucht meegenomen in de uitdagingen en ambities van het MIT. In de middag kunt u twee dialoogsessies bezoeken die allen gericht zijn op verdieping van het werk: van Intell tot Operatie, hoe werken we effectgestuurd, wat is nou eigenlijk systemisch werken, en waar zijn de MIT-labs al mee bezig? Een overzicht van de dialoogsessies vindt u op de [eventwebsite](#).

Tijdens de dialoogsessies gaan we graag met u in gesprek. Aan het eind van de middag blikken we nog even samen terug, en is er gelegenheid om informeel nader met elkaar kennis te maken.

Eerder heeft u al een 'Save the date' ontvangen, meld u nu definitief aan, en schrijf u in voor een dialoogsessie.

[Registreren](#)

Meer informatie

Begin april ontvangt u de laatste details met uw persoonlijke QR code die toegang geeft tot het evenement. Heeft u logistieke vragen? Dan kunt u terecht bij team Congressen & Evenementen 088-6622030 of op 5.1.2i @politie.nl.

We ontmoeten u graag op 13 april!

Met vriendelijke groet,

Programmateam MIT

5.1.2e	5.1.2e
--------	--------

Deze e-mail is persoonlijk en kan niet doorgestuurd worden.

To: [5.1.2e] [5.1.2e] [5.1.2e] - BD/DGPenV/PPBT/[5.1.2e]@minjenv.nl; [5.1.2e] [5.1.2e] [5.1.2e]
BD/DGPenV/PPBT/PBO/[5.1.2e]@minjenv.nl; [5.1.2e] [5.1.2e] [5.1.2e] - BD/DGPenV/PPBT/[5.1.2e]@minjenv.nl]
From: [5.1.2e] [5.1.2e] [5.1.2e] - BD/DGPenV/PPBT/PBO
Sent: Fri 3/4/2022 6:12:07 PM
Subject: FW: afspraak met mevr. Dilan Yeşilgöz-Zegerius Minister JenV
Received: Fri 3/4/2022 6:12:10 PM
[flyer edited book Organised Crime and Terrorism.pdf](#)
[bijdrage over EU strategie tegen georganiseerde misdaad in handboek Felia Allum 2021.pdf](#)
[recensie boek recherche en de zware misdaad.pdf](#)
[drukproef artikel DD september 2021 over vergezicht op zware misdaad \(1\) \(1\) \(1\) \(2\) \(1\).docx](#)
[Strafblad-05-2019 Landelijke Recherche column .pdf](#)

Ter info

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: Secretariaat - Minister van Justitie en Veiligheid <[5.1.2i]@minjenv.nl>
Datum: vrijdag 04 mrt. 2022 1:41 PM
Aan: Secretariaat DGO <[5.1.2i]@minjenv.nl>
Kopie: [5.1.2e] [5.1.2e] - BD/DGPenV/PPBT/PBO <[5.1.2e]@minjenv.nl>
Onderwerp: RE: afspraak met mevr. [5.1.2e] Yeşilgöz-Zegerius Minister JenV

Beste [5.1.2e],
De uitnodiging is verzonden.
Voor straks een zonning weekend!
[5.1.2e] verwerk jij de bijlagen van [5.1.2e] [5.1.2e] in het dossier voor de MJenV?
Met dank @ vriendelijke groet,
[5.1.2e] [5.1.2e]

Secretaresse minister van Justitie en Veiligheid

T. [5.1.2e] | M. [5.1.2e]

E. [5.1.2i]@minjenv.nl

Van: Secretariaat DGO

Verzonden: vrijdag 4 maart 2022 13:17

Aan: Secretariaat - Minister van Justitie en Veiligheid

CC: [5.1.2e] - BD/DGPenV/PPBT/PBO

Onderwerp: RE: afspraak met mevr. [5.1.2e] Yeşilgöz-Zegerius Minister JenV

Hallo [5.1.2e],
Fijn dat dit kan (onder voorbehoud ☺). Ik heb de heer [5.1.2e] geïnformeerd. Zou jij de uitnodiging aan hem willen sturen?
Ter info, er zijn nu nog 2 personen waar ik nog geen antwoord van heb gehad, [5.1.2e] en [5.1.2e] [5.1.2e]. Ik hoop het maandag te kunnen afronden, zodat je de gereserveerde blokken uit de agenda kunt halen.
Alvast bedankt.

Met vriendelijke groet,

[5.1.2e] [5.1.2e]

[5.1.2e]

Ministerie van Justitie en Veiligheid
Programma Directoraat-Generaal Ondermijning
Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag | N22
Postbus 20301 | 2500 EH | Den Haag

M. [5.1.2e]
[5.1.2i]@minjenv.nl
www.rijksoverheid.nl/jenv

Voor een veilige en rechtvaardige samenleving

Woensdagmiddag en vrijdagochtend ben ik afwezig. Als u vragen heeft, kunt u mailen naar [5.1.2i]@minjenv.nl

Bij bezoek aan de Turfmarkt wordt bij de receptie om een officieel identiteitsbewijs gevraagd.

Gelieve deze niet vergeten mee te nemen. Zonder i.d. helaas geen toegang.

Van: Secretariaat - Minister van Justitie en Veiligheid <[5.1.2i]@minjenv.nl>

Verzonden: vrijdag 4 maart 2022 11:56

Aan: Secretariaat DGO <[5.1.2i]@minjenv.nl>

Onderwerp: RE: afspraak met mevr. Dilan Yeşilgöz-Zegerius Minister JenV

Beste [5.1.2e],

We kunnen de afspraak onder voorbehoud van het Vragenuur maken op 15/3, van 15.00 – 15.30 uur. Het kan zijn dat [5.1.2e] [5.1.2e] dan

tevergeefs eerder in Den Haag is, maar misschien vindt hij dat niet erg. We weten pas dinsdag 15/3, om 12.45 uur of het al dan niet kan doorgaan.
Met vriendelijke groet,

5.1.2e 5.1.2e

Secretaresse minister van Justitie en Veiligheid

T. 5.1.2e 5.1.2e

E. 5.1.2i @minjenv.nl

Van: Secretariaat DGO <5.1.2i @minjenv.nl>

Verzonden: vrijdag 4 maart 2022 11:45

Aan: Secretariaat - Minister van Justitie en Veiligheid <5.1.2i @minjenv.nl>

Onderwerp: FW: afspraak met mevr. 5.1.2e Yeşilgöz-Zegerius Minister JenV

Hallo 5.1.2e,

Ik kreeg net een reactie van 5.1.2e 5.1.2e zie hieronder. Die had ik niet meer verwacht.

Gisteren leek het erop dat 5.1.2e niet meer zou reageren, dus heb ik dat tijdsblok weggegeven aan 5.1.2e 5.1.2e omdat hij tussen 16 en 22 maart niet in NL is.

Is er misschien een mogelijkheid in de agenda van MJenV op 15 maart in de voormiddag?

Met vriendelijke groet,

5.1.2e 5.1.2e

5.1.2e

Ministerie van Justitie en Veiligheid

Programma Directoraat-Generaal Ondermijning

Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag | N22

Postbus 20301 | 2500 EH | Den Haag

M 5.1.2e

5.1.2i @minjenv.nl

www.rijksoverheid.nl/jenv

Voor een veilige en rechtvaardige samenleving

Woensdagmiddag en vrijdagochtend ben ik afwezig. Als u vragen heeft, kunt u mailen naar 5.1.2i @minjenv.nl

Bij bezoek aan de Turfmarkt wordt bij de receptie om een officieel identiteitsbewijs gevraagd.

Gelieve deze niet vergeten mee te nemen. Zonder i.d. helaas geen toegang.

Van: 5.1.2e <5.1.2e @xs4all.nl>

Verzonden: vrijdag 4 maart 2022 11:20

Aan: Secretariaat DGO <5.1.2i @minjenv.nl>

Onderwerp: Re: afspraak met mevr. Dilan Yeşilgöz-Zegerius Minister JenV

Dag mevrouw 5.1.2e,

ik neem deze uitnodiging graag aan. Bedank er de minister voor! Overigens zou het mij beter uitkomen als deze bijeenkomst zou plaatsvinden op dinsdag 15 maart in de voormiddag omdat ik op deze dag in de namiddag al in Den Haag moet zijn (om 16.00 uur bij de Hoge Raad).. Als dit niet uitkomt bij de minister dan blijft de afspraak op 14 maart staan.

Ik heb wat stukken bijgevoegd die een rol spelen in mijn opvattingen over de problemen die op de agenda staan.

Gegroet,

5.1.2e

Op 03-03-2022 11:30 schreef Secretariaat DGO <5.1.2i @minjenv.nl>:

Goedemorgen heer 5.1.2e

Graag zou de Minister van JenV, mevr. Dilan Yeşilgöz-Zegerius, op 14 maart a.s. van 15.00 tot 15.30 uur met u in gesprek gaan over wat er volgens u nodig is in de aanpak van georganiseerde ondermijnende criminaliteit. Zij is daarnaast ook benieuwd naar uw reflectie op het MIT. Dit gesprek zal plaatsvinden bij het Ministerie van Justitie en Veiligheid, Turfmarkt 147 te Den Haag.

Kunt u mij laten weten of dit past in uw agenda?

Ik hoor graag van u.

Met vriendelijke groet,

5.1.2e 5.1.2e

5.1.2e

Ministerie van Justitie en Veiligheid

Programma Directoraat-Generaal Ondermijning

Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag | N22

Postbus 20301 | 2500 EH | Den Haag

M 5.1.2e

5.1.2i @minjenv.nl

www.rijksoverheid.nl/jenv

Voor een veilige en rechtvaardige samenleving

Woensdagmiddag en vrijdagochtend ben ik afwezig. Als u vragen heeft, kunt u mailen naar 5.1.2i @minjenv.nl

Bij bezoek aan de Turfmarkt wordt bij de receptie om een officieel identiteitsbewijs gevraagd.

Gelieve deze niet vergeten mee te nemen. Zonder i.d. helaas geen toegang.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

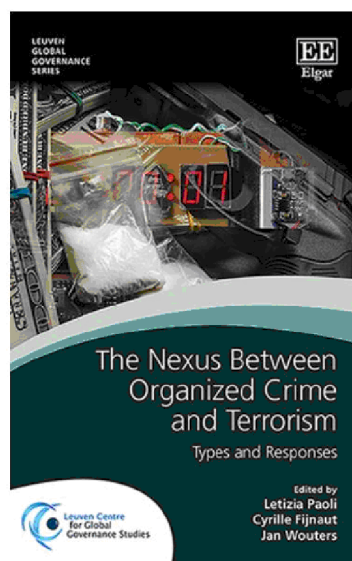
Ministry of Justice and Security

The Nexus Between Organized Crime and Terrorism

Types and Responses

Leuven Global Governance series

Edited by Letizia Paoli, Full Professor of Criminology and Chair of the Department of Criminal Law and Criminology, Faculty of Law and Criminology, KU Leuven, Belgium and Life Member, Clare Hall, University of Cambridge, UK, Cyrille Fijnaut, Emeritus Professor of Criminology and Criminal Law, Erasmus University Rotterdam, Tilburg University, the Netherlands and KU Leuven, Belgium and Jan Wouters, Full Professor of International Law and International Organizations, Jean Monnet Chair ad personam EU and Global Governance and Director, Institute for International Law and Leuven Centre for Global Governance Studies, KU Leuven, Belgium

In the post-9/11 era, the nexus between organized crime and terrorism has raised much concern and has been widely discussed in both academic and policy circles, but is still largely misunderstood. This critical book contributes innovatively to the debate by distinguishing three types of nexus—interaction, transformation/imitation and similarities—and identifying the promoting factors of each type.

'Terrorism is a very 21st century global threat. Organized crime has a distinctly 20th century feel to it yet is often related in the public mind with terrorism. This book explores the variable connections of the two. In some places and at some times they complement each other; at other times and places they compete. Paoli, Fijnaut and Wouters have put together an excellent collection of essays that explore the nexus of the two threats.'

– Peter Reuter, University of Maryland, College Park, US

2022 544 pp Hardback 978 1 78897 929 0 ~~£155.00~~ £139.50 ~~\$225.00~~ \$202.50
Elgaronline 978 1 78897 930 6

Edward Elgar Publishing Ltd. is registered in the UK at: The Lypiatts, 15 Lansdown Road, Cheltenham, Glos GL50 2JA. Registered number: 2041703

How To Order

Online

www.e-elgar.com

Get up to 20% discount when you order online

By Email

UK/ROW: sales@e-elgar.co.uk

N/S America: elgarsales@e-elgar.com

By Phone

UK/ROW: +44 (0) 1243 843291

N/S America: (800) 390-3149

Connect With Us

Find us on Facebook

facebook.com/EdwardElgarPublishing

Follow us on Twitter

For news, views and offers

[@ElgarPublishing](https://twitter.com/ElgarPublishing)

Read our Blog

For news, views and debate from our authors and readers.

<https://www.elgar.blog>

For More Information

UK/ROW: info@e-elgar.co.uk

N/S America: elgarinfo@e-elgar.com

www.elgaronline.com

THE STRATEGY OF THE EUROPEAN UNION AGAINST SERIOUS TRANSNATIONAL CRIME (2020–2025)

Cyrille Fijnaut

Introduction

This chapter discusses the strategy that the EU intends pursuing in 2020–2025 with regard to the containment of serious transnational crime (professional, organised, terrorist, and white-collar crime) in order to show the necessity for international cooperation. It comprises four parts. Firstly, it briefly discusses the machinery that has been constructed in recent decades to combat certain major cross-border forms of serious crime in a targeted and effective manner. That machinery forms, as it were, the infrastructure required to implement the strategy against serious transnational crime in the strict sense. Prior knowledge of that machinery is necessary in order to understand the content of the strategy for the coming years.

Secondly, it addresses, as far as possible, the problem at which the strategy is aimed. There is little point, after all, in discussing that strategy in a vacuum. Meaningful discussion presupposes that it is linked, as far as possible, to the problem at which it is aimed. How grave is the problem of serious crime in the EU when it is defined in terms of professional, organised, terrorist, and white-collar crime? Following on from this statement of the problem, the third section of this contribution deals with the EU Security Strategy that the European Commission (“EC”) presented to the European Council, the Council, and the European Parliament (“EP”) in July 2020. This comprises both the general strategy that has been published and the action plans developed within the framework of that strategy for tackling specific criminal problems, in particular drugs trafficking and the trade in illegal firearms. Fourthly, a number of general comments will be made on the strategy against serious transnational crime as published by the EU. This section concludes with an assessment of the policy to be pursued in the coming years.

Complex machinery: the fruit of a peaceful revolution

Combating cross-border serious crime – professional, organised, terrorist, and white-collar crime – has been high on the EU’s agenda for decades (this section is based on Fijnaut 2019a; see also Peers 2016). Initially, what was mainly involved was combating terrorism, drugs trafficking (see Chapter 12), firearms trafficking, people smuggling and trafficking in human beings (see Chapters 13 and 24), fraud with EU funds, and money laundering. Over the years, a number of other forms of serious crime have been added, for example cybercrime (see Chapter 18),

organised theft by mobile gangs, environmental crime (see Chapter 15), counterfeiting of products, and forging of currency. This was not confined to placing these forms of crime on the agenda as part of the EU's crime policy. Right from the outset, action programmes were also set up to prevent and repressively combat such crime, and reports were produced on the implementation of those programmes. In some cases, as with the fight against drugs trafficking, the action programme is now in its seventh iteration. This example also shows that the action programme to combat a particular type of serious crime is not isolated but forms part of a more extensive policy programme in the relevant field. It should be noted that a framework decision on combating organised crime was adopted in October 2008 (see Calderoni 2012). In line with the definition of organised crime in the Palermo Convention on Transnational Organised Crime 2000, that decision defines a criminal organisation as

a structured association, established over a period of time, of more than two persons acting in concert with a view to committing offences which are punishable by deprivation of liberty or a detention order of at least four years or a more serious penalty, to obtain, directly or indirectly, a financial or other material benefit.

(Calderoni 2012, 1372)

Along with the development of the programmes regarding certain forms of serious crime, two other equally important developments have taken place. These are equally important because they relate to the institutional, organisational, and operational infrastructure for implementing the programmes at the EU – that is, transnational – level.

On the one hand, an extensive structure of agencies has gradually been built up which play a role, either directly or indirectly, in supporting and/or coordinating the fight against cross-border serious crime by the Member States. The main agencies in this context are:

- the European Union Agency for Law Enforcement Cooperation (“Europol”);
- the European Union Agency for Criminal Justice Cooperation (“Eurojust”);
- the European Judicial Network (“EJN”);
- the European Public Prosecutor’s Office (“EPPO”);
- the *Office de la Lutte Anti-Fraude*/European Anti-Fraud Office (“OLAF”);
- the *Frontières Extérieures*/European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders (“Frontex”), whose name was supplemented in 2019 by that of the European Border and Coast Guard (“EBCG”);
- the European Monitoring Centre on Drugs and Drug Addiction (“EMCDDA”);
- the European Observatory on Infringements of Intellectual Property Rights (“EUIPO”);
- the European Police College/European Union Agency of Law Enforcement Training (“CEPOL”);
- and the European Agency for the Management of Large Scale IT Systems in the Area of Freedom, Security and Justice (“eu-LISA”).

On the other hand – whether or not within the framework of broader agreements such as the Schengen Implementation Convention (1990), the Convention on Mutual Assistance in Criminal Matters (2000), the Swedish Framework Decision (2006) on the exchange of information and intelligence, and the Prüm Decisions (2008) on the consultation of dactyloscopic collections, DNA data systems, and vehicle registration records – not only were numerous specific operational forms of cooperation developed to facilitate the fight against serious crime, but a variety of facilities – databases and networks – were developed to promote it. Some important

examples of these operational possibilities and functional facilities are, on the one hand, Hot Pursuit, the European Arrest Warrant (“EAW”), the European Investigation Order (“EIO”), the Joint Investigation Team (“JIT”), and, on the other, the Schengen Information System (“SIS”), the European Criminal Record Information System (“ECRIS”), the network of Police and Customs Cooperation Centres (“PCCCs”), the network of Financial Intelligence Units (“FIUs”), the network of Asset Recovery Offices (“AROs”), and the European Travel Information and Authorisation System (“ETIAS”).

Nor should one lose sight of the fact that general normative and technical preconditions have also been created that are extremely important both for the operation of all these agencies and facilities and for the application of the forms of cooperation referred to. The main normative frameworks concern the exchange of personal data and the rights of suspects. They are based on key provisions 6 and 8 of the European Convention on Human Rights (“ECHR”) and Articles 6, 8, 48, and 52 of the Charter for Fundamental Rights (“CFR”). Furthermore, the aforementioned agencies and forms of cooperation benefit from the technical facilities generally built up within the framework of the EU, such as the Trans European Services for Telematics between Administrations (“TESTA”) – the network that provides the infrastructure for, *inter alia*, the Secure Information Exchange Network Application (“SIENA”) at Europol – and the European Satellite Centre (“SatCen”), which plays a major role, *inter alia*, in combating smuggling and trafficking in human beings at the EU’s external borders.

It should also be noted that since the Treaty of Lisbon was adopted, there have also been mechanisms for directing this complex machinery within the given constitutional relationships. Two mechanisms are of great importance in this connection. Firstly, the Standing Committee on Operational Cooperation on Internal Security (“COSI”) was set up. Pursuant to Article 71 of the Treaty on the Functioning of the European Union (“TFEU”), that committee is required to “facilitate coordination of the action of Member States’ competent authorities”. Representatives of the EU’s institutions and agencies may be involved in the work of the committee, which is required to keep the EP and the parliaments of the Member States informed of its activities. Secondly, there is the development of the EU Policy Cycle to Tackle Organised and Serious International Crime (the “Policy Cycle”). The latter was launched in 2010 at the initiative of Belgium, the Netherlands, the United Kingdom and Europol, and was basically established for a four-year period (Council 2010; Frans 2010; Scherrer, Jeandesboz and Guittet 2011; Paoli 2014; Elias and ^{5.1.2e} 2014; Baker 2010). Its aim is to give tangible form to the EU’s priorities in the fight against serious crime (European Multidisciplinary Platform against Criminal Threats) (“EMPACT”), based in particular on Europol’s Serious Organised Crime Threat Assessments (“SOCTAs”), and through Multi-Annual Strategic Plans (“MASPs”) and Operational Action Plans (“OAPs”). The two are of course interrelated: COSI operates under the aegis of the Ministers of Justice and Home Affairs (the “JHA Ministers”) and is responsible, in consultation with the EC and the aforementioned agencies, for ensuring the best possible functioning of the aforementioned Policy Cycle and EMPACT.

In the light of the aforementioned overview of developments, one can say that in recent decades the European Union’s multidimensional strategy for tackling serious transnational crime has become the backbone of police and judicial cooperation within the EU and thus the showpiece in the area of freedom, security, and justice which, since the Treaty of Lisbon, has been the object of shared responsibility between the EU and its Member States. Indeed, it is not too much to say that, if one compares the state of police and judicial cooperation between the current Member States prior to the Maastricht Treaty on European Union (“TEU”) with the state it is in today, there has in fact been a peaceful revolution. In other words, not a revolution imposed top-down and by force within the framework of a Napoleonic police state,

a Soviet Union, or a Third Reich, but a revolution brought about by democratic decision-making between and within the Member States of the European Union. Ironically enough, the importance of what has been achieved is demonstrated by the way many UK police chiefs have implored the British government to ensure that after Brexit their services can still participate fully in Europol and Eurojust, maintain access to the SIS and ECRIS, continue to use the EAW, and so forth (Fijnaut 2019a, 678, 692–693, 696; Fijnaut 2019b).

This impressive performance is not, of course, a reason to idolise what has been achieved. It is therefore worth looking somewhat deeper into the means whereby, and the circumstances in which, this entire multidimensional strategy was constructed. The following three comments must suffice.

Firstly, the strategy was not developed from scratch, nor – the other extreme – was it enshrined from the outset in the basic treaties of the EU, namely the TEU and the TFEU. Neither portrayal would be correct, although the way the strategy came into being was in fact more orderly than is often assumed and described. It is in fact clearly linked to the development of constitutional relations within the EU between its Member States and its central bodies (the European Council, Council, European Commission, European Parliament, and European Court of Justice) and – by extension – to the policy programmes which were tied to significant changes in those relations by more or less significant changes to the basic treaties of the European Union: the Maastricht Treaty and the Brussels Programme (1993–1998), the Treaty of Amsterdam and the Tampere Programme (1999–2004), the Treaty of Rome (rejected at the instigation of France and the Netherlands) and the Hague Programme (2004–2009), and the Lisbon Treaty and Stockholm Programme (2009–2014) (Fijnaut 2014). Because the treaties have not been amended in the past five years, there has not of course been any policy programme in recent years along the lines of those just listed. But that is not to say that there was merely a bit of tinkering with policy. As an alternative, a European Agenda on Security was formulated in 2015 for the years 2015–2020. Not long after, this was embedded in a kind of institutional framework, the so-called Security Union (Fijnaut 2019a, 585–591; European Commission, 2019c).

Secondly, the system just outlined does not mean that the genesis of this strategy is not as programmatic, as linear, and as cumulative as the previous description suggests. On the one hand, one must not of course lose sight of the fact that the drafting of successive programmes – in general but also as regards components – was the result of a great deal of political conflict between the central bodies of the EU and its Member States, and that in a number of cases years of discussion were needed to introduce new forms of cooperation or adapt them to new developments. One should not, therefore, take these programmes at face value: they often result from rather unfathomable, sometimes byzantine, consultations, especially in the context of “trilogues” between the European Parliament, the European Commission, and the Council. For third parties these are out-and-out black holes in EU decision-making because it is virtually impossible to find out what actually happens during those consultations. On the other hand, one must take into account that components of programmes may be supplemented or tightened up quite suddenly in the light of major events, for example the impact on the counter-terrorism policy of the attacks in the US in 2001, in Spain and London in 2004 and 2005, and in Paris and Brussels in 2015 and 2016. But the 2015 refugee crisis also had a major impact on the policy pursued, forcing, for example, the creation of the EBCG (Fijnaut 2019a, 285–293, 606–613).

Thirdly, it is not surprising that the overall enormous complexity of the EU’s strategy for dealing with serious crime has unavoidably become food for specialists, and that its creation and implementation therefore goes way over the heads of the vast majority of citizens, even though it directly affects their safety and prosperity in so many ways. However, this undesirable situation

is facilitated by the fact that the EU – both its central bodies and the Member States – does not generally undertake any major efforts to bring the background, content, importance, and practical operation of that complex crime policy to the attention of the EU's citizens. Moreover, many researchers also fail in this regard for various reasons, one being that they themselves often lose sight of the big picture and focus their research too much on just a single component. Another is that many of them operate far removed from actual application of the strategy in the Member States (or parts of the Member States) and often get bogged down in legal analysis of legislation and policy. One notes, furthermore, that even the better-quality European daily and weekly newspapers and magazines do not venture to engage systematically in in-depth discussion of the policy that is being pursued. They generally take action only when some scandal (or alleged scandal) is involved, for example the introduction of internal border controls in the case of the influx of refugees, the arrest of suspects in major cross-border criminal cases, or the publication of annual overviews of fraud with EU funds.

The seriousness of the problem

Given that such an extensive strategy has been constructed in recent decades for preventively and repressively combating serious crime – in its various forms – one might expect that the EU would provide an integrated picture of such crime in the form of annual reports. Doing so would make clear – to all stakeholders and interested parties, but also to the general public – why that strategy is necessary, how it actually works, and what its results are. Such reports, however, are not published. That is indeed strange, given that COSI is basically well positioned as regards producing them. In this respect, that committee has failed miserably: it does not produce such reports.

As a result, interested parties are obliged to collect relevant data on this problem themselves from all possible sources. That is no easy task, if only because a very wide variety of sources are needed if one is to thoroughly determine the gravity of serious crime at EU level. It is for this reason that the problem of serious crime is illuminated next in three stages. Firstly, the reasons are considered as to why it is so difficult to present a proper picture of this problem. Secondly, an attempt is nevertheless made, on the one hand, to give the reader some idea of the nature, scale, and development of the problem by means of seven direct snapshots. On the other, an idea is given of the scale on which leading agencies and/or the Member States have used the informative and operational forms of cooperation that the EU has had in place since the 1990s. Thirdly, the results of the EMPACT projects carried out in line with the current Policy Cycle are briefly considered.

Assessment of the seriousness: a serious challenge

There are, firstly, the reports by Europol, Eurojust, Frontex, EMCDDA, OLAF, EUIPO, and eu-LISA. On the one hand, these agencies publish reports which directly concern, wholly or partly, the crime problems with which they are confronted in various ways within their remit. On the other, they issue annual reports which – through the figures for the action they take – say something indirectly about those problems. Their press releases about investigations that have been launched also provide a somewhat more concrete, anecdotal, picture of the type of crime problems with which they are concerned. Take, for example, the two press releases by Eurojust and Europol on 26 August 2020 regarding the dismantling of one of the largest illegal cigarette factories in Germany and one of the world's largest online piracy groups.

Secondly, there are the reports from various EU bodies on investigations they have carried out themselves or have commissioned. These include the reports by the EC on fraud with EU funds and those by the European Parliament's committees of enquiry, in particular the relatively recent ones on organised crime and terrorism (Fijnaut 2019a, 540–541, 665–670). In addition, these two bodies also commission research into crime problems (and the fight against them) from research institutions and private research and/or consultancy firms. These include studies of the EU's antiterrorism policy and on the operation of "Prüm" (Wensink et al. 2017; Toom 2018).

Thirdly, there are the reports by national bodies on crime developments in their own country. These include, of course, the reports by the police and judicial services on crime problems, for example the National Strategic Assessments of Serious and Organised Crime by the UK's National Crime Agency, the *Bundeslagebilder Organisierte Kriminalität* by Germany's *Bundeskriminalamt*, and the annual reports by the French *Service d'Information, de Renseignement et d'Analyse Stratégique sur la Criminalité Organisée*. However, accounts must certainly also be taken into consideration of the reports produced by or at the request of national research institutes on these problems, for example those on serious crime by the Dutch Scientific Research and Documentation Centre and the Swedish National Council for Crime Prevention. These national reports constitute, after all, an important refinement of, and complement to, the reports published by or at the behest of the EU's own bodies and agencies.

Fourthly, there are, of course, quite a few studies carried out in the Member States by researchers at universities, scientific research institutes, and private research agencies on specific crime developments in the EU (or parts of it), the results of which are made public in a wide variety of forms: in books (and chapters of books), reports, and articles. It is impossible to give a full ⁴¹²of these, but they include, for example, Felia Allum's book on the expansion of the Italian Camorra in Western Europe, Paolo Campana's study on the trafficking of Nigerian women in Western Europe, and the study by Leanid Kazarytski and Alexander Sukhareenko on Russian organised crime in Spain (Allum 2016; Campana 2016; Kazarytski and Sukhareenko 2019).

At first glance, therefore, there would seem to be no shortage of material with which to puzzle out a meaningful picture of the situation. But anyone who actually tries to do so will quickly find that there are numerous problems that impede doing this in a responsible manner. It is not only the fact that the sources just mentioned are in various different languages, but also that they have very different bases and are constructed in very different ways. In other words, large multinational research groups are needed – working with the same analytical framework – in order to be able to draw up a thorough picture of the seriousness of crime problems in the Member States of the EU based on existing and new sources. The great difficulty, however, is that neither at the national nor the EU level are the financial resources available for such large-scale research projects. The sole project that to a large extent met the requirements regarding research and researchers in this respect was that carried out by Letizia Paoli and Cyrille Fijnaut in the years 2002–2004 (Fijnaut and Paoli 2004). Unfortunately, this large-scale comparative and international study has not yet been followed up.

In recent years, however, projects have been carried out in which a few researchers in certain Member States, aided by colleagues in the other Member States, have attempted to shed light on specific crime problems or certain policies in all or most of the Member States. These include, for example, research on the effectiveness of specific criminal law measures against organised crime, on the causes and consequences of trafficking in human beings, on the infiltration of the business world by criminal groups, and on the administrative measures taken by Member States to combat serious crime (Di Nicola et al. 2015; Wylie and McRedmond 2010; Savona and Riccardi 2018; Spapens, ⁵¹²⁶ and Van Daele 2015).

A few direct snapshots of the problem

It is obviously beyond the scope of this contribution to paint an in-depth picture of the problem of serious crime in the EU using all the aforementioned sources. Given that the most recent Europol reports – in particular SOCTA (Serious and Organised Crime Threat Assessment) 2017, TE-SAT (Terrorism Situation and Trend Report) 2020, and IOCTA (Internet Organised Crime Threat Assessment) 2019 – are to a large extent the starting point for the current and new Policy Cycles, it is logical to base the snapshots of this problem on the main issues discussed in those reports. Secondly, reference is as far as possible made to reports from other relevant EU agencies and, thirdly, to more extensive recently published studies of the areas of crime concerned.

That is not to say that the content of these reports is not open to criticism (see also Castle 2008; Zoutendijk 2010; Paoli 2014). SOCTA, in particular, remains problematical, despite attempts to improve the methodology used. One of the main reasons for putting its conclusions into perspective and certainly not taking them as absolute – as documents from the Council and the EC do – is that the methods (a fairly large survey and analysis of its own data systems) remain limited in spite of everything, and that very many sources are not systematically consulted and processed. For this reason alone, Europol's finding that 5000 international criminal groups in the EU were the subject of criminal investigation in 2017 is not as robust as it might seem. Moreover, the fact that Europol itself indicates that the size of these groups ranges from established criminal families to a few isolated individuals (24% of the groups in question have no more than five members), that 30% to 40% of those groups operate within loosely organised international networks, and that 20% have only a brief existence is another reason why the figure of 5000 should certainly not be used as a kind of sacred statistic to justify the policy on serious transnational crime. The announcement by the UK's National Crime Agency in July 2019 that there are 4629 criminal groups in the UK alone is, of course, devastating as regards Europol's claim that there are 5000 across the entire EU (Warren et al. 2019). It would therefore be far better to confine oneself to rough estimates of the nature, scale, and development of crime problems and to illustrate them with statistics only if the sources can be clearly identified. That is in fact done in TE-SAT 2020, which is why the latter is far more robust than SOCTA 2017 from a methodological and substantive perspective.

But be that as it may, it is with these reports that we must work, for want of anything better. Seven key components of the picture that the Europol reports evoke are dealt with later: drugs trafficking, terrorism, trafficking and smuggling of human beings, financial-economic crime/white-collar crime, firearms trafficking, professional (violent) property crime, and money laundering. Right across these categories runs the problem of what is commonly referred to as cybercrime, that is, the use of cyber infrastructure to commit crimes, such as extortion and fraud, to provide money, goods, and services on black markets, or to encourage the commission of crime.

- 1 Regarding the problem of the illicit drugs market in the EU, SOCTA 2017 states that some 35% of the 5000 criminal groups are active within that market and that 65 of those groups are also involved in other forms of serious crime such as trafficking in counterfeit goods and human beings. According to the EMCDDA and Europol in their 2019 joint report on drugs markets in the EU, the illicit cannabis market is still the largest (with a value of EUR 11.6 billion), followed by cocaine (EUR 9.1 billion), heroin (EUR 7.4 billion), and synthetic drugs (EUR 1.5 billion). The total value of the drugs markets in the EU is therefore about EUR 30 billion a year. It should be noted that these markets have become part

- of global markets and have benefited enormously from the global expansion of all forms of transport (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction and Europol 2019). They are also increasingly digitally enabled. Frontex reports for 2019 that more than 130 tonnes of drugs were seized at the external borders and 669 drug smugglers arrested (Frontex 2020a, 2020b).
- 2 The second problem is that of terrorism. According to TE-SAT 2020, the number of attacks perpetrated and prevented is decreasing. In 2019, seven jihadi attacks were carried out, but fourteen were prevented. In addition, six extreme-right and twenty-six extreme-left attacks were committed or prevented in Member States. A total of over 1000 individuals were also detained on suspicion of involvement in terrorism-related criminal offences. It is important to note that both SOCTA 2017 and TE-SAT 2020 point out that while some of the perpetrators of the attacks in Paris and Brussels were involved in drugs trafficking and/or had contacts within the world of firearms trafficking and document forgery, organised crime is, generally speaking, difficult to reconcile with terrorism, if only because terrorist activities get a lot of attention in the media and from the police and intelligence services (see also Makarenko 2012).
 - 3 The third problem is that of smuggling human beings and trafficking in them. As regards the former, SOCTA 2017 gives figures for the number of illegal border crossings in 2016 (510,000), but whether this also reflects the scale of people smuggling in that year is not stated in so many words. Nevertheless, it is stated that where between EUR 4.7 and 5.7 billion was earned from this form of smuggling in 2015; that figure supposedly fell by 2 billion by 2016 as a result of the decline in the volume of illegal immigration and the reduction in prices. As regards trafficking in human beings, especially for the purpose of labour exploitation or sexual exploitation, SOCTA 2017 does not present either figures or estimates of the scale. It nevertheless asserts that this is a key threat in the EU. Frontex does not comment in its analyses on the scale of such smuggling or the amount of money involved. In its risk analysis for 2020, it identifies 141,846 illegal border crossings and 402,913 persons present in the territory illegally (Frontex 2020b).
 - 4 The fourth problem is that of economic and financial crime, in other words white-collar crime in all its varieties. SOCTA 2017 discusses various forms of such crime: intellectual property crime in the form of counterfeiting and piracy, VAT fraud, excise fraud, payment card and payment order fraud, etc. The extent of such crime in its various forms is neither quantified nor estimated in SOCTA 2017. Where intellectual property crime is concerned, it is merely stated that this is a widespread phenomenon within the EU, while for VAT fraud it is merely noted that the fraudsters involved generate multibillion-euro profits each year. The extent to which that amount corresponds to the overall level of fraud with EU funds (1152 cases of fraud in 2018, for a total amount of 1197.2 million) is unclear (European Commission 2019a). Nor is it clear to what extent that sum includes the amount (EUR 371 million) which can be recovered on the basis of the 390 investigations launched by OLAF in 2018 (OLAF 2019). Finally, it should be noted that in 2019, EUIPO estimated that 6.8% of the goods imported into the EU, for a total of EUR 121 billion, were counterfeit. These include electronics, foods, branded clothing, pharmaceuticals, vehicle parts, and tobacco products (EUIPO 2019).
 - 5 The fifth problem identified is that of firearms trafficking. SOCTA 2017 completely ignores the scale of this problem, although it does refer – giving a few examples – to some of the ways in which weapons end up on the illegal market. In their 2017 study of the illegal firearms trade in Europe, Ernesto Savona and Maria Mancuso do not venture to comment on the scale of this crime problem either. However – based on almost 4000 cases

of firearms trafficking in 2010 to 2015 – they identify the parties involved and the routes by which weapons are smuggled. They note that this trade is generally on a small scale and is often carried out by the same smugglers. Among other things, they recommend that policy should continue to focus on firearms trafficking and that cross-border police and judicial cooperation in this area should be strengthened (Savona and Mancuso 2017).

- 6 The sixth problem identified is that of organised property crime – burglary, bank robbery, car theft, ATM robbery with explosives, and ram-raids on luxury shops – to the extent that this form of serious crime is committed by mobile gangs. Again, the scale of the problem is not quantified or estimated; it is only noted that this form of crime in general remains underinvestigated. One of the first studies in this area was that by Van den [5.1.2e] and Prummel on the theft of commercial vehicles and their loads in the EU in 2007 (Van den [5.1.2e] and Prummel 2007). A broad overview of the different forms of such property crime was recently published by Ernesto Savona and Matteo Anastasio (Savona and Anastasio 2020). One of the most violent forms of such serious crime involves attacks with gas and explosives on ATMs, particularly in the Netherlands, Germany, and Belgium (Bundeskriminalamt 2020).
- 7 The seventh problem that cannot be ignored is that of money laundering. SOCTA 2017 points out that money laundering is indispensable for criminal groups and that there are many ways of perpetrating it or having it arranged by specialists. However, its extent is not estimated, let alone quantified. A report from the same year on the operation of FIUs states that the annual extent of suspicious financial activity in the EU is between 0.7% and 1.28% of the EU's GDP, and that in general Member States investigate few suspicious reports, thus largely leaving money laundering unchecked, even if it stems from fraud, drugs trafficking, trafficking in human beings, or robbery (Europol 2017). This is more or less confirmed by the evaluation carried out by the EC itself in 2019 on the performance of the FIUs and the cooperation between them: in many Member States there is room for drastic improvement (European Commission 2019b). In its report *Ensuring that crime does not pay* (2 June 2020), the EC also refers to the 2018 report by Savona and Ricardi, which states that organised crime in the EU generates profits of some EUR 110 billion a year and that only 1% of this is confiscated (Savona and Mancuso 2017; Savona and Riccardi 2018). The EC's report itself focuses primarily on the ways criminal groups invest their revenues in the legal economy, especially in Italy, Germany, and Sweden.

Finally, it should be pointed out that SOCTA 2017 does refer to the various forms of cyber-crime but does not give any idea of the scale of the problem. Nor does IOCTA 2019, although this does describe various main forms of cybercrime: cyber-dependent crime such as ransomware and DDoS attacks, sexual exploitation of children, payment fraud, and criminal use of the dark web (see Caesar 2020). Finally, it is interesting to note that investigation of crime in cyberspace is becoming an increasing challenge, partly because criminals are increasingly using encryption to conceal their tracks. This defensive and offensive use of computer technology by criminal groups to defend themselves against action by the authorities was recently the subject of a thorough analysis by Erik van de Sandt (2019).

A few indirect snapshots of the problem

The gravity of the problem of serious transnational crime cannot be quantified solely based on sources which claim to contain direct data on the reality of this problem and to thus

represent it as effectively as possible. It can also be established to some extent indirectly based on the use that Member States make of the options for cross-border cooperation in the fight against serious transnational crime. The annual reports by Europol and Eurojust, but also those by eu-LISA, are particularly important in this context. It goes without saying that these reports do not include data on the direct use of, for example, the EAW and the EIO by the Member States.

The Europol reports and factsheets (Europol 2018a) include the following data:

- In 2018, 1748 investigations were supported by Europol, in particular into terrorism, cybercrime, drugs trafficking, people smuggling, financial matters, and property crime;
- In 2019, 1.24 million messages about fraud, drugs, robbery, terrorism, money laundering, and so on were exchanged via SIENA;
- In 2018, the Europol Information System (EIS) contained around 4 billion items of data on offences, suspects, and perpetrators etc., in particular on terrorism, drugs trafficking, theft, and especially robbery.

Eurojust's most recent annual report, that for 2019, also contains some important data in this regard:

- Prosecutors from Member States and third countries increasingly rely on the cooperation of Eurojust in criminal investigations: in 2017 there were 2698 serious and less serious criminal investigations; in 2018 there were 3317, and in 2019 there were 3892. In 2019 there were 1384 large-scale investigations relating, *inter alia*, to terrorism, cybercrime, and people smuggling;
- In 2019, 1277 EAWs and 2146 EIOs were utilised in these investigations; 3746 involved a mutual request;
- A total of 270 JITs were set up with the aid of Eurojust;
- Investigations in which Eurojust was involved concerned a total of 2686 suspects;
- An arrangement was made on 800 occasions as to the country where the suspect(s) would be prosecuted.

Moreover, we cannot ignore the eu-LISA reports on the SIS in 2018 (euLISA 2019):

- The SIS II was consulted a total of 6,185,199,597 times;
- The number of alerts in SIS II totalled 82,236,846, concerning, *inter alia*, documents, vehicles, persons, security, firearms, and vehicles;
- A total of 935,497 persons were concerned, for all kinds of reasons: detention, discrete checks, refusal of residence, missing, etc.;
- the number of hits came to 267,239.

The significance of the aforementioned data can of course be disputed. What does the data really say about the seriousness of the underlying crime problems? What does it say about the willingness of Member States to use or not to use the facilities at EU level? These legitimate questions cannot hide the fact, however, that, overall, relatively large numbers are involved. In any case, it is not too much to say that, in its own way, the data shows not only that the EU Member States are dealing with serious crime on a fairly large scale, but also that certain forms of such crime have to a large extent become a supranational problem within the EU.

The results of the Policy Cycle for 2018–2021

The 2018–2021 Policy Cycle focuses on ten priorities: cybercrime, drugs trafficking, illegal immigration, organised property crime, trafficking in human beings, EU fraud, firearms trafficking, environmental crime, money laundering, and document fraud.

The main results of the joint actions in 2018 were investigations launched in 1026 cases, 1137 persons detained, 136 firearms seized, and 337 victims of trafficking in human beings identified (Council 2019).

In 2019, the results of the actions in a number of areas were as follows:

- Money laundering: 49 arrests, EUR 6,800,104, 18 vehicles and 165 cannabis plants seized, 200 bank accounts frozen;
- Drugs trafficking: 283 arrests, 37 tonnes of cannabis, 10 tonnes of cocaine and 500 kg of heroin, five boats and 103 vehicles, EUR 7 million seized;
- Organised property crime: 1251 arrests, 23 mobile organised crime groups dismantled, and money and goods amounting to EUR 4,444,424 seized;
- Arms trafficking: 1069 arrests and the seizure of 6072 weapons, 31,369 items of ammunition, 99 hand grenades, 9 sticks of dynamite, EUR 2,774,305 in cash, and EUR 35,000 in gold, with 50 dark web accounts being closed down;
- Human trafficking: 825 arrests; 1307 possible victims identified.

Compared with the scale of the problems described earlier, these figures quite simply show that the OAPs amount in general to no more than pinpricks. This observation naturally raises the question of whether the Policy Cycle – also in relation to the efforts involved in organising it from the practical perspective – is in fact such a worthwhile means of shaping the strategy for tackling serious transnational crime.

The strategy against serious transnational crime 2022–2025

In the documents on EU policy for the years 2019–2027 that were published in 2019 by the EC and the European Council, security – in the broad sense of the word – plays an important role. In *A New Strategic Agenda 2019–2024* the European Council makes clear that within this framework the fight against cross-border crime, illegal migration, trafficking in human beings, and terrorism will be important priorities (European Council 2019; European Commission 2020a).

The content of the Security Union Strategy 2020–2025

The German presidency's policy programme for the period from 1 July to 21 December 2020 naturally links up with *A New Strategic Agenda* (German Presidency 2020). The section on “A Europe of Security and Common Values” notes that the presidency will endeavour to ensure:

- Reinforcing police and judicial cooperation in combating cross-border crime (a “European police partnership”);
- Improving the exchange of information with a view to combating Islamist terrorism and extreme-right terrorism and extremism;

- Strengthening “the capability of Europol to support the operative work of national security forces in the fight against cross-border crime, terrorist and extremist threats” and “to expand Europol as the central agency for the European police so that Europol is able to perform its mandate for analysis and information exchange to the full”;
- Effective protection of the external borders in order to tackle irregular migration and successfully combat people smuggling;
- Closer cooperation between the Member States in order to further bolster security in cyberspace.

A few weeks later (24 July 2020), the EC published its *Communication on the EU Security Union Strategy 2020–2025* (European Commission 2020d). In it, the EC states that that strategy builds on the European Agenda on Security 2015–2020 and focuses on the priorities also endorsed by the European Parliament and the Council. It goes almost without saying that this Security Union Strategy relates not only to serious crime in all its variants; it also deals, namely, with the protection of critical infrastructure and the further development of foreign security policy. That does not mean that the fight against serious crime does not play a role in these areas of policy. The fact, for example, that the critical infrastructure is largely in the hands of private companies means for the EC that they, together with governments (also including the intelligence and security services), are responsible for effectively combating terrorism aimed at destroying or disrupting that infrastructure. Similarly, the use of artificial intelligence and high-performance computing in the fight against serious crime – “creating enormous investigative capabilities by analysing large amounts of information and identifying patterns and anomalies” – will require the cooperation of the private sector and certainly also cooperation with researchers.

This and other forms of contextualisation of the problem of serious crime and the fight against it must not prevent one asking why, in the view of the EC, this problem deserves so much separate attention in the EU Security Union Strategy. After all, “protecting Europeans from terrorism and organised crime” – alongside “a strong European security ecosystem” – is one of the four strategic priorities within that strategy. The major significance of terrorism in security policy is justified by the statement that, although, according to TE-SAT, the number of terrorist attacks in 2019 has decreased, the threat of Islamist terrorism remains, on the one hand, high – and may be exacerbated by fighters returning from the front or those who have completed their prison sentence here – while, on the other, the threat of extreme-right-wing extremism is increasing.

Prioritising the fight against organised crime is also essentially justified by a single major argument, namely that organised crime comes at a huge cost for both victims and the economy, with EUR 218 to 282 billion estimated to be lost every year. Further on in the document, that amount is broken down to some extent, and it is claimed, *inter alia*, that the illicit drugs market amounts to EUR 30 billion annually. Combined with the fact that so little in the way of criminal assets is seized, this means, says the EC, that criminals have the financial means to expand their criminal activities and to infiltrate the bona fide economy. In addition, online markets give them easier access to weapons, for example, and they can use all kinds of new technology, such as encrypted telephone communication, for criminal purposes without any great difficulty.

To summarise, the plans for combating serious crime in the Security Union Strategy boil down to the following nine points:

- 1 With a view to combating terrorism, the anti-radicalisation policy will be continued, measures will be taken to strengthen border security legislation and to improve the use of existing databases to share information on known suspects, and access will be restricted as

far as possible to materials that can be used to manufacture chemical and other weapons and explosives. It is also important not only to prosecute foreign fighters but also to have a reintegration and rehabilitation policy in place for them. It is also still the intention to extend EPPO's mandate to cover cross-border terrorism (European Commission 2018). Finally, through the Network of EU Counterterrorism/Security Experts, cooperation will be sought with non-EU countries, including with a view to cutting off all sources of terrorism financing;

- 2 An Agenda for Tackling Organised Crime, including trafficking in human beings, will be drawn up. With it, the EU aims to greatly improve its fight against organised crime, including at international level, "with more tools to dismantle organised crime's business model". This demands increased close cooperation with local and regional administrations as well as civil society. Given that more than a third of the criminal groups in the EU are involved in drugs trafficking and that that trade generates the most money to invest in the legal economy, a new EU Agenda on Drugs is to be developed. Criminal groups and terrorists are also key players in the illegal trade in firearms. Action to combat that trade will therefore be stepped up by means of a special EU Action Plan against Firearms Trafficking;
- 3 Publication of an EU Action Plan against Migrant Smuggling, focusing on combating criminal networks, boosting cooperation, and supporting the work of law enforcement;
- 4 Combating fraud and in particular VAT fraud – which costs taxpayers at least EUR 50 billion annually – is crucial in protecting the economic and financial markets and safeguarding EU taxpayers' money. This requires action at EU level by Europol, Eurojust, OLAF, and – in the near future – EPPO. However, no special action plan is envisaged to address this problem;
- 5 Improving legislation and legislative enforcement regarding all kinds of cybercrime and reinforcing the possibilities for digital investigation by law enforcement in terms of adequate tools, techniques, and skills. This will build on the work already carried out by Europol's Joint Cybercrime Action Task Force. The possibility will also be explored of setting up an EU Cybercrime-related Rapid Alert System that can ensure the flow of information and a swift response when there is a surge in cybercrime;
- 6 Enhancement of the implementation and enforcement of the EU's framework for combating money laundering and countering terrorist financing, and a review of the current framework for seizing criminals' assets in order to ensure that crime does not pay. It is currently estimated that less than 1% of the EUR 110 billion in profits generated by criminal groups in the EU is confiscated. The measures needed to combat money laundering more effectively are set out in the recent Action Plan for a Comprehensive Union Policy on Preventing Money Laundering and Terrorist Financing;
- 7 Strengthening operational police cooperation through streamlining and upgrading the complex network of available instruments, perhaps by integrating those instruments into a Police Cooperation Code. There will also be investment in improving Europol's mandate with a view to cooperation with third countries, support for Member States in the fight against terrorism and organised crime, and cooperation with private parties, including as regards the exchange of personal data. Consideration is also being given to extending the Prüm Decisions to take in the automated exchange of information relevant to cross-border criminal investigations other than that currently covered by "Prüm". Finally, operational and strategic cooperation with Interpol will be strengthened, including as regards access to Interpol's databases;

- 8 It is also necessary to develop Eurojust in order to maximise the synergy between law enforcement cooperation and judicial cooperation. Work is taking place on a new digital exchange system to transmit EIOs, mutual legal assistance requests, and so on between the Member States;
- 9 Strong external borders and joint operational activities of the EBCG contribute to the prevention and detection of cross-border crime at the external borders and beyond the EU. To that end, the forthcoming Action Plan on the Customs Union will announce steps to strengthen risk management and enhance internal security: customs activities in detecting safety and security risks in all goods before they arrive in the EU and in controlling goods when they arrive are crucial in the fight against cross-border crime and terrorism.

Reading through the previous ⁴¹² shows that there is still a great deal of new policy in the pipeline. However, three action plans have already been made specific: the EU Agenda and Action Plan on Drugs 2021–2025, the EU Action Plan against Firearms Trafficking, and the EU Action Plan for a Comprehensive Union Policy on Preventing Money Laundering and Terrorist Financing.

The new policies concerning the illegal drugs trade, firearms trafficking, and money laundering

It is not of course possible in the context of this contribution to discuss the three recent action plans in detail; we will confine ourselves to the most important measures.

As regards drugs trafficking, the basic assumption of the new agenda is that the EU, for a number of reasons, must step up the fight against that problem (European Commission 2020e). Besides the economic damage and risks to the legal economy, that fight also involves combating corruption in public administration, countering violence within communities, and limiting harm to the environment. The new agenda and the associated action plan focus on the following measures:

- Targeting high-risk organised crime groups active across the EU and cross-border drug markets and disrupting criminal business models, including focusing on their proceeds and instrumentalities;
- International cooperation with drug source and transit countries, parallel to reinforcement of Europol and EMCDDA with the relevant resources needed to be able to support Member States' drug-related operational actions, and strengthening of relevant EMPACT operational actions;
- Increased detection of wholesale trafficking of drugs and drug precursors at EU points of entry and exit;
- More effective monitoring of logistical and digital channels exploited for medium- and small-volume drug distribution and more seizures of illicit substances smuggled through these channels in close cooperation with the private sector.

The reason the EU wishes to do more to combat the illegal firearms trade is quite simply because not only extensive investigations but also numerous incidents have shown how firearms can increase the danger posed by serious and organised crime, including terrorism. It is estimated that in 2017 some 35 million illegal firearms were in the hands of EU citizens; in some

Member States there are more illegal than legal firearms. To combat firearms trafficking more effectively, the following measures are proposed in particular (European Commission 2020d):

- Investigation into the enforcement of legislation on the import and export of firearms;
- Building a better intelligence picture of firearms seized in the EU and of shooting incidents taking place within its territory;
- Increasing pressure on criminal markets, in particular by improving cross-border cooperation between the police and customs services of the Member States and cooperation with countries in South-Eastern Europe, North Africa and the Middle East (see also European Commission 2019a).

In June 2020, the Commission published a report on asset recovery and confiscation subtitled *Ensuring that crime does not pay* (European Commission 2020c). The opening lines of that report repeat the percentages of criminal proceeds that are recovered and ultimately confiscated. Those percentages – approximately 2% and 1%, respectively – thus show that crime does in fact pay and that only a genuine offensive against money laundering can change that. This resulted in the Action Plan for a Comprehensive European Union Policy on Preventing Money Laundering and Terrorist Financing (European Commission 2019b, 2020b), the main points of which are:

- More effective implementation by Member States of existing EU legislation on money laundering, including compliance by companies in the financial sector;
- Introduction of direct EU supervision of Member States' compliance with their obligations in this area; the question is whether that supervision should be entrusted to the European Banking Authority (EBA) or to a new authority;
- Strengthening coordination between, and support for, FIUs at EU level and, complementary to this, the establishment of a European Economic and Financial Crimes Centre at Europol to facilitate detection and prosecution of the types of crime concerned.

These three examples make clear that in the coming years the bodies and Member States of the EU will face an enormous challenge on many fronts as regards implementing the Security Union Strategy, and within it the strategy against serious transnational crime. It is to be hoped that they will tackle that challenge in a coherent and transparent manner.

Impact on the policy cycles for 2018–2021 and 2022–2025?

The question that remains is whether these strategic measures with regard to terrorism and organised crime will still be incorporated into the current Policy Cycle for 2018–2021 and that for 2022–2025. The Security Union Strategy itself does not say much about this, remarking only that the EMPACT system has yielded significant results over the past ten years but that – according to “those in the field” – it needs to be streamlined and simplified in order to properly fit the main threats into the new Policy Cycle for 2022–2025. How this can be done remains, however, to be seen.

Conclusion

Not only the reports by the various EU agencies but also enough scientific studies show that the main forms of serious transnational crime – in its main variants – are a major problem within the EU. In order to tackle this problem, an extensive institutional, organisational, and operational

infrastructure has been constructed, since the Maastricht Treaty, that has revolutionised the history of policing and the judicial system in Europe, not least because of the democratic way in which it has been created. The EU Security Strategy for 2020–2025 and the policy plans that have already emerged from it show how this infrastructure will be further strengthened and renewed in a number of respects in order to be better able to combat major crime problems in the future. Summarised in this way, the manner in which the EU operates in this area would seem to be entirely logical. If one examines it closely, however, one finds that its operation is more problematic than it might seem.

It is in any case problematic that COSI is unable, on the basis of the many sources available, to produce an integrated picture of serious transnational crime in the EU once every two or three years. This means, after all, that the empirical basis for the policies proposed to better control this crime issue is less cohesive and less transparent than it could be – and needs to be – to justify the policies pursued. In any case, the EC cannot base the policy across the board and in a clear manner on a coherent and in-depth picture of the crime problems. It is therefore a missed opportunity that the tendering process that it launched some time ago for a study to strengthen the fight against organised crime focuses mainly on assessing the existing legal framework, in particular the implementation and application of the Framework Decision of 2008, and with the study also needing to be produced within a timeframe of nine months. It would have been far better if it had given a multinational group of experienced researchers the scope to carry out a comprehensive study of the nature, scale, and development of serious transnational crime in the Member States and the ways in which they seek to curb it across borders.

Moreover, the Commission is also unable to present the policy in an integrated manner. The recent EU Security Strategy does indeed suggest a high degree of coherence between all the proposals, but those who look into it will conclude that it is very much a jumble of plans that largely remain to be worked out. We are told, for example, that an Agenda for Tackling Organised Crime will be drawn up, even though action plans have already been presented for tackling various forms of this kind of crime. What, then, is the point of this Agenda? It is also by no means clear why action plans are being developed to tackle some problems but not others of at least the same magnitude, such as fraud involving EU funds, trafficking in human beings, and organised property crime. This is not to say that the Action Plans that are proposed do not adequately address certain crime problems. The Action Plan against Firearms Trafficking and also that for a Comprehensive Union Policy on Preventing Money Laundering and Terrorist Financing – including given what we know about the problems involved – are entirely appropriate.

The latter, incidentally, is a good example of how the EU should operate in this area: if sound research shows that the Member States are completely unsuccessful as regards implementing the policies on which they have previously agreed, then – within the given constitutional relationships – a firm mechanism to promote their implementation is clearly necessary, namely supra-national supervision of the Member States. But even in this case, the EU is still far from tackling matters in the most effective way. Indeed, partly on the basis of my own study of the terrorists responsible for the attacks in Paris and Brussels in 2015 and 2016, one can question whether it makes sense to pay so much attention to the financing of terrorism through the regular banking system; there are, after all, many other possibilities for collecting and distributing money for terrorist purposes (Fijnaut 2020). Moreover, more and better research needs to be carried out not only on the development and implementation of the policies themselves, but also on the operation of the infrastructure that has been constructed to make that possible. It would in any case be worthwhile carrying out, or commissioning, a thorough study of the actual operation of Europol, Eurojust, “Prüm”, and SIS, however politically sensitive such research might be.

In closing, allow me to say a few words about the jewel in the crown in the policy for tackling organised crime within the EU, namely the Policy Cycle. That instrument is always praised to the skies in the policy documents, but the reports on it clearly show that the action taken within it amounts to nothing more than pinpricks. The EC now proposes streamlining and simplifying this cycle. In my opinion, it would be better to abandon the Policy Cycle and replace it with a different policy. This could link up with a remarkable initiative taken in 2014 and made specific in 2018, namely the creation of an operational police and judicial network for systematically combating groups of the Italian mafia inside and outside the EU (Europol 2019, 541; Europol 2018b). Following the example of that network, a number of operational networks could be set up to combat criminal groups that play important strategic roles in serious crime at the level of a number of Member States. Doing so would also give concrete expression to the Commission's plan to strengthen Europol's supporting operational role without that agency evolving towards something like an FBI (Europol 2020, 641–645; 5.1.2e 1995).

References

Books, articles, contributions

- Allum, F. (2016), *The Invisible Camorra: Neapolitan Crime Families Across Europe*, Ithaca, Cornell University Press.
- Baker, E. (2010), Governing through crime – the case of the European Union, *European Journal of Criminology*, vol. 7, nr. 3, 187–213.
- Caesar, E. (2020), The Cold War bunker that became home to a dark-web empire, *The New Yorker*, 3–10.8.2020.
- Calderoni, F. (2012), A definition that does not work: The impact of the EU Framework Decision on the Fight against Organized Crime, *Common Market Law Review*, vol. 49, nr. 4, 1365–1394.
- Campana, P. (2016), The structure of human trafficking: Lifting the bonnet on a Nigerian transnational network, *British Journal of Criminology*, vol. 56, nr. 1, 68–86.
- Castle, A. (2008), Measuring the impact of law enforcement on organized crime, *Trends in Organized Crime*, vol. 11, nr. 2, 135–156.
- Di Nicola, A., P. Gounev, M. Levi et al. (2015), *Study on Paving the Way for Future Policy Initiatives in the Field of Fight against Organized Crime: The Effectiveness of Specific Criminal Law Measures Targeting Organized Crime*, Brussels, European Commission.
- Elias, L. and A. 5.1.2e (2014), Organised crime on the European Council agenda: Political affairs dynamics, *The European Review of Organised Crime*, vol. 1, nr. 1, 160–177.
- Fijnaut, C. (2014), European Union organized crime control policies, in: L. Paoli (ed.), *Handbook of Organized Crime*, Oxford, Oxford University Press, 572–592.
- Fijnaut, C. (2019a), *A Peaceful Revolution: The Development of Police and Judicial Cooperation in the European Union*, Oxford, Intersentia.
- Fijnaut, C. (2019b), *European Police and Judicial Cooperation: The Irony of Brexit*, London, Royal United Services Institute for Defence and Security Studies, 6.2.2019 (Blog).
- Fijnaut, C. (2020), *De samenhang tussen georganiseerde misdaad en terrorisme en de aanslagen in Parijs en Brussel in 2015–2016*, Antwerpen, Intersentia.
- Fijnaut, C. and L. Paoli (eds.) (2004), *Organised Crime in Europe: Concepts, Patterns and Policies in the European Union and Beyond*, Dordrecht, Springer.
- Frans, B. (ed.) (2010), *Harmony*, Brussels, Federal Police.
- Kazyrytski, L. and A. Sukharenko (2019), Russian organized crime in Spain: Its criminal law treatment and some criminological considerations regarding its characteristics and prevalence, *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*, vol. 27, nr. 1, 60–81.
- Makarenko, T. (2012), *Europe's Crime-Terror Nexus: Links between Terrorist and Organized Crime Groups in the European Union*, Brussels, European Parliament.
- Paoli, L. (2014), How to tackle (organized) crime in Europe? The EU policy cycle on serious and organized crime and the new emphasis on harm, *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*, vol. 22, nr. 1, 1–12.

- Peers, S. (2016), *EU Justice and Home Affairs Law*, Oxford, Oxford University Press.
- Savona, E. and M. Anastasio (2020), *Organised Property Crime in the EU*, Brussels, European Parliament.
- Savona, E. and M. Mancuso (eds.) (2017), *Fighting Illicit Firearms Trafficking Routes and Actors at European Level*, Milano, Transcrime.
- Savona, E. and M. Riccardi (2018), *Mapping the Risk of Serious and Organized Crime Infiltration in Europe: Final Report of the MORE Project*, Milan, Transcrime.
- Scherrer, A., J. Jeandesboz and E-P. Guittet (2011), *Developing an EU Internal Security Strategy, Fighting Terrorism and Organised Crime*, Brussels, European Parliament.
- Spapens, A., M. [5.1.2e] and D. van Daele (eds.) (2015), *Administrative Measures to Prevent and Tackle Crime: Legal Possibilities and Practical Application in EU Member States*, The Hague, Boom.
- Toom, V. (2018), *Cross-border Exchange and Comparison of Forensic DNA Data in the Context of the Prüm Decision*, Brussels, European Parliament.
- Van den [5.1.2e] A. and E. Prummel (2007), *Organised Theft of Commercial Vehicles and Their Loads in the European Union*, Brussels, European Parliament.
- Van de Sandt, E. (2019), *Deviant Security: The Technical Computer Security Practices of Cyber Criminals*, University of Bristol, Diss.
- [5.1.2e] F. (1995), Euro-cops? Just say maybe: European lessons from the 1993 reshuffle of US drug enforcement, *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*, vol. 3, nr. 2, 150–201.
- Warren, C., J. Palmer, Hellbanianz et al. (2019), Inside the 21st-century British criminal underworld, *The Guardian*, 4.7.2019.
- Wensink, W., B. Warmenhoven, R. Haasnoot et al. (2017), *The European Union's Policies on Counter-Terrorism: Relevance, Coherence and Effectiveness*, Brussels, European Parliament.
- Wylie, G. and P. McRedmond (eds.) (2010), *Human Trafficking in Europe: Character, Causes and Consequences*, Houndmills, Palgrave Macmillan.
- Zoutendijk, A. (2010), Organised crime threat assessments: A critical review, *Crime, Law and Social Change*, vol. 54, nr. 1, 63–86.

Documents

- Bundeskriminalamt (2020), *Angriffe auf Geldautomaten*, Berlin, BKA.
- Council (2010), *Council Conclusions on the Creation and Implementation of a EU Policy Cycle for Organized and Serious International Crime*, Brussels, Council, 8–9 November 2010.
- Council (2019), *Draft Report to the European Parliament and National Parliaments on (. . .) Operational Cooperation on Internal Security for the Period July 2017-December 2018*, COSI 34, 11.3.2019.
- EUIPO (2019), *Annual Activity Report 2019*, Alicante, EUIPO.
- euLISA (2019), *SIS II – 2018 Statistics*, Strasbourg, euLISA.
- European Commission (2018), *Communication (. . .) A Europe that Protects: An Initiative to Extend the Competence of the European Public Prosecutor's Office to Cross-Border Terrorist Crimes*, COM(2018) 641, 12.9.2018.
- European Commission (2019a), *Communication (. . .) Towards Better Implementation of the EU's Anti-Money Laundering and Countering the Financing of Terrorism Framework*, COM(2019) 360, 4.7.2019.
- European Commission (2019b), *Report (. . .) Assessing the Framework for Cooperation between Financial Intelligence Units*, COM(2019) 371, 24.7.2019.
- European Commission (2019c), *Communication (. . .) Twentieth Progress Report towards an Effective and Genuine Security Union*, COM(2019) 552, 31.10.2019.
- European Commission (2020a), *Communication (. . .) Commission Work Programme 2020: A Union That Strives for More*, COM(2020), 37, 29.1.2020.
- European Commission (2020b), *Communication (. . .) on an Action Plan for a Comprehensive European Union Policy on Preventing Money Laundering and Terrorist Financing*, COM(2020e) 2800, 7.5.2020.
- European Commission (2020c), *Report from the Commission (. . .), Asset Recovery and Confiscation: Ensuring That Crime Does Not Pay*, COM(2020c) 217, 2.6.2020.
- European Commission (2020d), *Communication (. . .) on the EU Security Union Strategy*, COM(2020) 605, 24.7.2020.
- European Commission (2020e), *Communication (. . .) EU Agenda and Action Plan on Drugs 2021–2025*, COM(2020) 606, 24.7.2020.
- European Council (2019), *A New Strategic Agenda*, Brussels, European Council.

- European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction and Europol (2019), *EU Drug Markets Report*, Lisbon, European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction and Europol.
- Europol (2017), *From Suspicion to Action: Converting Financial Intelligence into Greater Operational Impact*, The Hague, Europol.
- Europol (2018a), *Europol in Brief*, The Hague, Europol.
- Europol (2018b), *A New Era Dawns in the Fight against Mafia Groups: Europol a Key Player in Brand-new Operational Network*, The Hague, Europol.
- Europol (2019), *Internet Organised Crime Threat Assessment*, The Hague, Europol.
- Europol (2020), *Terrorism Situation and Trend Report*, The Hague, Europol.
- Frontex (2020a), *2019 in Brief*, Warsaw, Frontex.
- Frontex (2020b), *Risk Analysis for 2020*, Warsaw, Frontex.
- German Presidency (2020), *Together for Europe's Recovery: Programme for Germany's Presidency of the Council of the European Union, 1 July to 31 December 2020*, Berlin, Auswärtiges Amt.
- OLAF (2019), *The OLAF Report 2018*, Brussels, OLAF.

Taylor & Francis
Not for distribution

NO. 2

JAARGANG 40

2021

TIJDSCHRIFT VOOR

Zeegeschiedenis

TIJDSCHRIFT VOOR

Zeegeschiedenis

JAARGANG 40, NUMMER 2, 2021

**Nederlandse
Vereniging
voor Zeegeschiedenis**

Boekbesprekingen

Arie ^{5.1.2e} *Biografie van de Zuiderzee. 850 jaar geschiedenis in 25 verhalen*

Utrecht: Omniboek, 2021, 256 pp., ill., ISBN 9789401916943;
€ 25

Als geschiedenis het vertellen van oude verhalen is, is de *Biografie van de Zuiderzee* een ideaal geschiedenisboek. De ondertitel verradt het al, 850 jaar geschiedenis in 25 verhalen. Maar wanneer Zuiderzee-geschiedenis voor jou als lezer bekend terrein is, moet je wel even een hobbel nemen. In de inhoudsopgave, gelijk voor in het boek, komen we de Durgerdammer ^{5.1.2e} Klaas Bording tegen die met zijn twee zoons wekenlang op een ijsschots over zee zwalkte. Grutte Pier maakt weer eens zijn opwachting, net als Frouke, het vrouwtje van Stavoren, Bossu en zijn smadelijke nederlaag en het Volendammer hotel Spaander met zijn kunstenaarsbende. Hebben we daar al niet genoeg over in de kast staan?

Auteur Arie ^{5.1.2e} (1968) weet dit natuurlijk ook. In de jaren zeventig (en tachtig) van de vorige eeuw, toen hij zich, op zeer jonge leeftijd bewust werd van zijn fascinatie voor het Zuiderzeegebied, verschenen er diverse boeken en vele tijdschriftartikelen op basis van juist die verhalen. Het Boekenweekgeschenk van 1967 bestond zelfs uit Zuiderzeeverhalen. Jan de ^{5.1.2e} zette deze hausse in met zijn *Herinneringen van een Bramzigtje*.

^{5.1.2e} van huis uit journalist en werkzaam als auteur, ghostwriter en schrijfcoach/-docent, heeft deze, en gelukkig ook een flink aantal minder bekende verhalen, naar eigen zeggen 'afgestoft en herverteeld'. Daarbij heeft hij ze voorzien van een 'tweede laag'. In korte kaderteksten gaat hij in op bepaalde aspecten en trekt daarin, waar dat relevant is, lijnen door naar het heden. Zo krijgen in het eerste verhaal over het ontstaan van de Zuiderzee, de Allerheiligenvloed van 1170, het fenomeen waterschap en de West-Friese Omringdijk extra aandacht. In de onheilsPELLende legende over het dorp Nagele stipt hij het proefschrift (2020) van archeoloog Yftinus van Popta aan die de tot voor kort onvindbare verdronken dorpen Marcnesse, Veenhuizen en Nagele heeft gelokaliseerd. Alle 25 verhalen krijgen op deze manier meer perspectief. Vaak

feitelijk, soms vermakelijk, zoals de kadertekst ‘Zonde der ontuchtigheid’ in het verhaal over de vroedvrouw van Schokland. Maar altijd kort en puntig. Arie ^{5.1.2e} is niet voor niets docent en coach, hij kan schrijven.

De 25 verhalen lopen uiteen van eeuwenoude legenden en vanuit eigen voorstellingsvermogen ingevuld krantennieuws – bijvoorbeeld het verhaal van Aartje Ceelen uit Bunschoten die de vergeten stormvloed van 1825 overleeft door 33 uur in een wilgenboom te zitten – tot meer geschiedkundige verhandelingen. De ontruiming van Schokland in 1859, de internering van kroonprins Wilhelm von Hohenzollern op het eiland Wieringen in 1918 of de droom van waterstaatsminister Cornelis ^{5.1.2e} behoren tot de algemeen bekende thema’s. Maar het verhaal over de late reformatie van Urk, pas tegen het einde van de zeventiende eeuw, zal voor velen een verrassing zijn. Zo ook de zoektocht naar het Nederlandse oerras, populair in wetenschappelijk kring tot 1945. Die leidde tot herhaalde schedelmetingen op Urk en ^{5.1.2e} verhaalt daar beeldend over. Tegelijkertijd legt hij de context uit en met een begeleidende kadertekst over het opgraven van 147 skeletten op Schokland in 1940 – en de herbegravenis 63 jaar later – zet hij de veranderde mores in deze tak van wetenschap en de Urker reactie daarop, in zeven pagina’s helder uiteen.

Dat is de kracht van de deze *Biografie van de Zuiderzee*. De auteur is een verhalenverteller pur sang die zich goed geïnformeerd heeft. Hij weet feiten en fictie geloofwaardig met elkaar te mengen. Het boek mag voor de kenner dan veel bekends bevatten, Arie ^{5.1.2e} weet het smakelijk op te dissen. En bovendien, zijn oude verhalen er niet vooral om altijd weer opnieuw verteld te worden?

Blijkbaar vinden lezers dat ook. Inmiddels is dit heerlijke verhalenboek aan een vijfde druk toe.

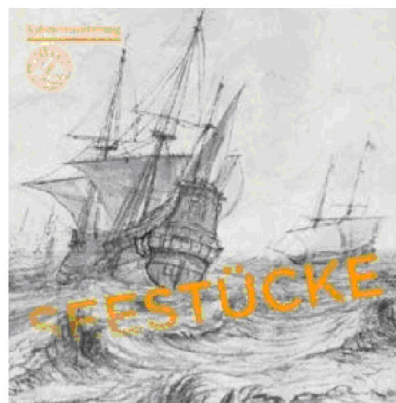
FRITS LOOMEIJER

Iris Ellers, Pia Kuik, Tanja F. Revermann en
Johanna Weymann (eds.), *Seestücke =*
Zeegezichten = Seascapes

Mettingen: Draiflessen Collection, 2020, 120 pp.,
ill., ISBN 978942359535; € 37,50

De Liberna Collectie was ruim zeventig jaar,
van 1941 tot 2012, alleen bekend bij specia-
listen, veelal bibliothecarissen en kunsthis-
torici. De collectie dankt haar bestaan aan
Bernard ^{5.1.2e} (1893–1976), die

begin jaren veertig van de vorige eeuw, toen hij in Londen woonde, begon met
verzamelen. ^{5.1.2e} had een grote belangstelling voor ^{5.1.2e} en lite-
ratuur en dit bracht hem ertoe boeken, prenten en tekeningen te verzamelen.

Tot aan zijn dood in januari 1976 bleef hij verzamelen. Tegen die tijd was de Liberna Collectie – Liberna is een samensmelting van Liber (boek) en Bernard – gehuisvest in de bibliotheek van zijn privéwoning in Hilversum. Vanaf 1975 werd de collectie professioneel aangepakt. Er werden catalogi samengesteld en voor familie en vrienden kleine tentoonstellingen georganiseerd. Soms werd de collectie bestudeerd door wetenschappers, maar de bibliotheek was niet toegankelijk voor het publiek. Dit veranderde in 2012, toen de Liberna Collectie verhuisde naar Forum Draiflessen in Mettingen (nabij Osnabrück in Duitsland), een museum van de familie 5.1.2e dat in 2009 was geopend. In het nieuwe pand is een grote studieruimte aanwezig, waar de Liberna Collectie en een grote naslagwerkenbibliotheek worden beheerd en waar tentoonstellingen worden georganiseerd.

Uit de brede collectie van manuscripten, miniaturen, incunabelen, boeken uit de periode na 1500, prenten, tekeningen en schilderijen, met name uit de vijftiende tot de zeventiende eeuw (bij elkaar zo'n 4.000 objecten) organiseerde de Draiflessen Collection van 5 november 2020 tot en met 9 mei 2021 de tentoonstelling *Seestücke*. De coronacrisis zorgde ervoor dat helaas maar weinigen de tentoonstelling hebben kunnen zien. Dat is – ondanks dat er een eenmalige digitale rondleiding werd georganiseerd, waardoor geïnteresseerden op afstand toch een indruk kregen van de tentoonstelling – jammer. De tentoonstelling, waarover nog informatie en afbeeldingen op internet is te vinden, was klein, maar smaakvol en daarmee toch de moeite waard. In totaal werden 27 maritieme objecten getoond, vooral tekeningen en prenten, maar ook een geschilderd zeestuk en enkele navigatie-instrumenten. Deze staan allemaal afgebeeld in de catalogus die de tentoonstelling vergezelde en waarmee we het dus vooral moeten doen. Deze is uitgevoerd in drie talen (Duits, Nederlands en Engels) en richt zich op een internationaal publiek.

Het boek bevat, naast een catalogus van alle voorwerpen, elf artikelen, de meeste geschreven door medewerkers van de Draiflessen Collection. De essays vertellen het verhaal van het marinegenre, de 5.1.2e van de zee, waarbij in de Republiek vanaf het eind van de zestiende eeuw enerzijds op groot formaat het machtsvertoon van de oorlogsschepen werd uitgebeeld. Deze zeestukken waren vaak opdrachten, duur en bedoeld voor semipublieke plaatsen. Aan de andere kant werden ook kleine, verstilde 'zeetjes' geschilderd, die juist voor een breed publiek bereikbaar waren. Het is helemaal niet zo vreemd dat schepen en de zee werden afgebeeld. De scheepvaart was de voornaamste brenger van welvaart en werd dus ook vaak in beeld gebracht. De Republiek was in de zeventiende eeuw een van de rijkste landen ter wereld en had dit voor een belangrijk deel te danken aan de scheepvaart. Met schepen konden alle zeeën worden bevaren en alle windstreken worden bereikt. Het spectrum aan uitgebeelde onderwerpen was breed en varieerde van gedetailleerde scheepsportretten, dramatische zeeslagen, vlootparades en aankomsten van vorsten in havens, tot alledaagse, met naamloze bootjes bevaren kustlandschappen en sfeervolle zeegezichten met een wisselwerking tussen wolken, lucht en water.

Die anonieme schilderijen met een ‘zeetje’ of een ‘scheepken’, zoals ze in inventarissen van inboedels vaak worden genoemd, sierden de muren van menig woonhuis en deze schilderijen waren dan ook voor elke beurs bereikbaar.

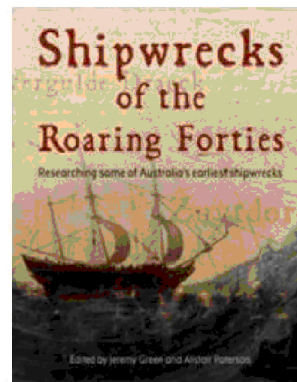
De tentoonstelling bevat echter ‘slechts’ één zeestuk, de zeeslag bij Duins (1639), door Cornelis 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e daarnaast vooral tekeningen die geen schetsen zijn, maar uitgewerkte kunstobjecten. De artikelen behandelen vooral aspecten van deze kleine objecten met voorstellingen, die zich afspelen op de grens van lucht en water. Maritieme voorstellingen zijn ook vaak een metafoor voor harmonie of voor het leven, dat ook wel eens stormachtig weer kent.

Het gevaar van zoveel artikelen over een tentoonstelling met een beperkte omvang is dat de artikelen elkaar overlappen. Regelmatig had ik inderdaad het idee dat ik informatie al elders las of dat bepaalde informatie achterwege is gelaten. Dat komt dan vooral omdat niet alle thema’s die op zeestukken worden afgebeeld in de Liberna Collectie aanwezig zijn. Heel erg vernieuwend zijn de artikelen niet, maar het grote belang van het boek is dat deze weinig bekende collectie, die een aantal bijzondere maritieme werken herbergt, meer bekendheid krijgt. Een tentoonstelling verdwijnt nu eenmaal, maar een catalogus blijft.

RON BRAND

Jeremy Green en Alistair Paterson (eds.), *Shipwrecks of the Roaring Forties. Researching some of Australia's earliest shipwrecks*

Perth: UWA Press, 2020, 316 pp., ISBN 9781760800444; \$45

Nooit had ik in 1971 kunnen denken dat ik vijftig jaar later een boek zou recenseren over wrakken op de West-Australische kust. Ik was in dat jaar in Perth als tijdelijk docent Europese geschiedenis werkzaam aan de University of Western Australia, tezamen met de iets eerder uit Leiden aangekomen 5.1.2e Broeze, die maritieme geschiedenis met zoveel succes zou gaan doceren. West-Australië was in deze jaren in de ban geraakt van de zeventiende- en achttiende-eeuwse Oost-Indiëvaarders die op haar westkust waren vergaan. Waar de *Zuiddorp* in 1712 was gebleven, was al langer bekend. Maar in 1963 kreeg de ontdekking van wrakresten van de *Batavia* uit 1629 enorme publiciteit, gevolgd door de vondst in 1969 van resten van het Engelse schip *Trial* en van de *Zeewijk* (1712) in 1970. Beschermende wetgeving werd snel ingevoerd. In het museum in Fremantle werden de vondsten weldra getoond. Ik herinner me nog goed de grote 5.1.2e zilveren munten. Van de *Vergulde Draak* waren ook al in 1963 resten gevonden, wat in 1972 leidde tot de eerste archeologische scheepsopgraving in Australië.

De drijvende kracht achter het scheepsarcheologisch onderzoek was toen Jeremy Green. En hij is het nu die samen met Alistair Paterson, archeoloog verbonden aan de University of Western Australia, de geschiedenis van het onderzoek naar bovengenoemde vijf scheepswrakken, aangevuld met dat naar vier vroeg-negentiende-eeuwse schepen, te boek heeft gesteld. Het boek is het resultaat van een groot internationaal project, gefinancierd door de Australian Research Council: het zogenoemde Roaring Forties project, dat in de periode 2014-2018 is uitgevoerd. De naam Roaring Forties verwijst naar de gordel van westenwinden rondom 40 graden zuiderbreedte, op welke breedte Hendrik 5.1.2e in 1611 de snelste en veiligste route naar Batavia had ontdekt, niet naar de veel noordelijker gelegen wrakplaatsen. Ook enkele Nederlanders werkten aan dit project mee. Het is een kloek, prachtig uitgevoerd boek, waarin zeer gedocumenteerd en uitvoerig verslag wordt gedaan van de diverse onderdelen van het veelomvattende project. Telkens door betreffende specialisten met uiteenzettingen van de gebruikte werkwijzen, zoals bij het vaststellen van de herkomst van het zilver in de gevonden munten. Prachtige kleurenillustraties ondersteunen de tekst. De modernste technieken zijn toegepast van *remote sensing* tot 3D en het gebruik van drones en isotopen. Virtuele presentaties zijn vervaardigd van Beacon eiland onder de titel van Beacon Virtua en van Batavia Virtua en zijn opgenomen in een reeks van tentoonstellingen over de wrakvondsten.

Het wrakonderzoek van de *Batavia* heeft voor de Nederlandse lezer het meeste opgeleverd. Het hout van de romp was afkomstig uit het Oostzeegebied, Lübeck en Neder-Saksen. Elke houtsoort had een specifiek gebruik. In de zilveren goederen, die Pelsaert liet vervoeren, was het gehalte aan zilver minder dan het gilde in Amsterdam voorschreef. De zilveren munten bevatten niet steeds een zelfde percentage van dit edelmetaal. Een belangrijke vondst vormden twaalf skeletten op Beacon Island, waar al eerder negen skeletten waren aangetroffen. Dit vormt een fascinerend verhaal. Met behulp van onder meer isotopenonderzoek zijn het geslacht, de lengte, de leeftijd, enige doodsoorzaken en de geografische herkomst vastgesteld. Deze opvarenden kwamen uit de Republiek, Engeland, Frankrijk, Duitsland en Scandinavië en gezien 1.2 5.1.2e zeereis was hun gezondheid bij het overlijden goed. Er waren een baby van negen maanden en twee vrouwen bij. De lichaamslengtes liepen uiteen van 160 tot 182 cm en de hoogste leeftijd was vijftig jaar. Van dominees dochter Judith Gijsbertsd. wordt ook iets verteld over haar verdere bestaan in de Oost.

Onderzoek naar het lot van de overlevenden van de *Vergulde Draak*, die na de stranding aan land zijn gegaan, leverde niets op. Ook van de *Zuiddorp* en *Zeewijk* is niet veel meer informatie beschikbaar gekomen. Van het ivoor aan boord van de *Zeewijk* is definitief vastgesteld dat deze uit West-Afrika afkomstig was en via Amsterdam illegaal aan boord was. Van de *Trial* blijft heel veel onbekend. Van de vier negentiende-eeuwse wrakken blijven de gegevens heel summier. Het Roaring Forties project en de voorliggende verslaglegging plaat-

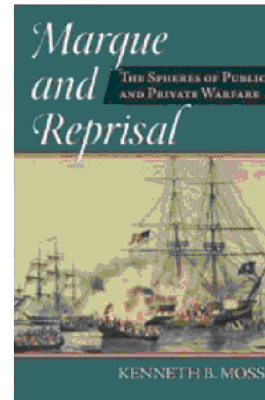
sen Australië vooraan in de rij van toonaangevende maritiem-archeologische onderzoekslanden, waarbij ook de verantwoording van de resultaten voor een groter publiek prominente aandacht krijgt.

JAAP R. 5.1.2e

Kenneth B. Moss, *Marque and Reprisal. The Spheres of Public and Private Warfare*

Lawrence: University Press of Kansas, 2019, 452 pp.,

ISBN 9780700627752; \$45

Deze studie opent met een incident dat op 16 september 2007 plaatsvond op het Nisourplein in Bagdad, waarbij vanuit een konvooi geleid door huurlingen het vuur geopend werd op een Irakese auto en zeventien doden vielen. Kenneth B. Moss (emeritus-hoogleraar nationale veiligheidsstudies op de National Defense University in Washington DC) geeft de lezer hiermee aan dat private deelname aan militaire conflicten tot op de dag van vandaag voortduurt. Hij laat de oorsprong hiervan zien in de geschiedenis van de vs en toont ook waarom de overheid trachtte controle uit te oefenen op deze private actoren, waarom zij in recente conflicten opnieuw zijn opgedoken en hoe ze in digitale oorlogvoering een vervolg krijgen. 'Oorlog is de meest ingrijpende beslissing die een overheid kan nemen', zo betoogt Moss, en kan daarom niet alleen aan de private sector of de markt worden overgelaten.

De these van Moss omvat waarom en hoe private actoren die gewapend geweld gebruikten in het verleden onder overheidscontrole van de staat kwamen te staan. Reden om dit boek in het *Tijdschrift voor Zeegegeschiedenis* te bespreken is uiteraard dat de commissievaart hierin een voorname rol heeft gespeeld en invalshoek is voor driekwart van deze studie. De commissievaart immers is een van de oudste sectoren waarbij privaat geweld door de staat werd toegestaan. Moss trekt dit door naar hedendaagse cybercriminaliteit die in de 21e eeuw de mogelijkheid biedt tot private oorlogvoering zonder tussenkomst van een staat. Moss verzuimt evenwel de inzet van 5.1.2e te benoemen op de scheepvaart voor de kust van Somalië en elders waar piraterij heden nog welig tiert.

Na een voorwoord en inleiding volgen zes grote hoofdstukken. Als eerste worden de term oorlogvoering en daarbij komende private ondernemingen gedefinieerd. Vervolgens wordt bekeken welk soort participanten zich mengen in private oorlogvoering. Daarbij worden de denkbeelden van diverse klassieke rechtsgeleerden, filosofen en andere 5.1.2e opgevoerd, zoals Grotius, Machiavelli, Thomson, Hobbes, Locke, Adams en Bijndershoek. In het tweede hoofdstuk komen de private oorlogvoering en de actoren aan bod en

wordt de oorsprong van de commissievaart en de verstrekking van de ^{5.1.2e} *of Marque* en *-Reprisal* (commissiebrief en represaillebrief) in de Atlantische wereld besproken, waarbij Moss teruggaat tot de veertiende-eeuwse Franse gerechtshoven waar recht werd gesproken over buit veroverd op zee. Hierna wordt het accent verlegd naar de publieke en private oorlogvoering in de Atlantische wereld en daarbuiten. Daarbij wordt ingegaan op de regelgeving in de commissievaart in met name de zeventiende en achttiende eeuw en het daaruit ontstaan van een staande marine. Hij ziet in de exponentiële kostengroei van marinescheepsbouw en het tegelijkertijd afnemen van de kans op buit in conflicten als de oorzaken van het verval van de commissievaart in de vroege negentiende eeuw. In het vierde hoofdstuk is de definiëring van de balans tussen de private oorlogvoering en de grondwet tijdens de Amerikaanse Revolutie onderwerp. Veel aandacht is er voor de behandeling van gevangene Amerikaanse kapers en hun status in Groot-Brittannië en het buitenland en de omslag daarin. Daarna volgt de terugkeer van de commissievaart en het opnieuw verdwijnen van de private oorlogvoering met winstoogmerk rondom de Krimoorlog. Vooral de oorlog van 1812 bracht de Amerikaanse kapers ^{5.1.2e} en Moss beschrijft zowel opzet van de bedrijfstak als bemanningen en officieren aan boord. Het profijt van de oorlog van 1812 was vooral de reden waarom het de vs later niet lukte de commissievaart af te schaffen. Ondanks de aanwezigheid van een eigen marine was kaapvaart nog steeds een voor de staat financieel gezien zeer voordelige vorm van oorlogvoering die de vijand veel schade berokkende. Als laatste wordt de privatisering van oorlogvoering in de twintigste en 21e eeuw behandeld, waarbij vooral de hedendaagse conflicten in het Midden-Oosten aan bod komen. In de conclusie volgt een analyse waarom deze privatisering tegenwoordig is teruggekeerd. De conclusie is feitelijk een epiloog, want gaat gewoon verder waar het zesde hoofdstuk stopt en reflecteert niet op de eerste vijf hoofdstukken.

Dat Moss als Amerikaan de nodige foutjes maakt in de geschiedschrijving van West-Europa in de Nieuwe Tijd is niet onbegrijpelijk, maar had met meelezers toch voorkomen kunnen worden. Zo zijn voor hem de begrippen *the Netherlands* en de *Dutch Republic* hetzelfde (p. 95, 131), laat hij met de Vrede van Utrecht (1713) de Anglo-Nederlandse vijandigheden eindigen (p. 140) en ziet hij de Franse *guerre de course* voortkomen uit de veel sterkere staatsfinanciën van Groot-Brittannië in de achttiende eeuw, maar ontgaat hem het ontstaan hiervan te verbinden met de uitslag van de zeeslag bij Kaap la Hogue in 1692 (p. 110). Dat Moss de Franse Revolutie benoemt als 'een bevestiging van de politieke stappen die de vs tien jaar eerder namen' (p. 193), laat ik aan het oordeel van de lezer zelf over.

Een ander zwak punt is dat Moss wel erg lang filosofeert over de politieke haken en ogen aan de cyberoorlogvoering zonder daarbij concrete aanvallen of aanvalsmethoden te benoemen, terwijl nu juist in de hoofdstukken drie tot en met vijf de opzet van de Amerikaanse commissievaart wel wordt besproken, maar de analyse daarvan weer goeddeels ontbreekt. Dat geeft in een notendop

het probleem van deze studie aan: er wordt veel besproken en benoemd, maar een compact, coherent geheel met kop en staart wordt het niet; Moss draaft maar door.

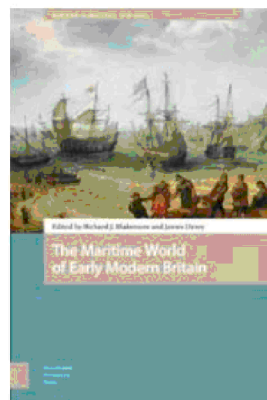
Het grootste bezwaar vormt de opmaak en indeling van dit boek. De hoofdstukken kennen vrijwel geen enkele onderverdeling in paragrafen en zelfs alinea's zijn soms pagina's lang, waardoor de lezer zich moet worstelen door 360 pagina's tekst met ellenlange hoofdstukken in een vrijwel identieke bladspiegel, zonder tabellen, grafieken of illustraties. Dat ontmoedigt verder lezen en geeft geen moment rust aan de lezer. De conclusie moet dan ook zijn dat Janice E. Thomson met *Mercenaries, Pirates, & Sovereigns* (Princeton 1994) nog altijd het meesterwerk over dit vakgebied heeft geschreven, en zij had daar slechts honderdvijftig pagina's voor nodig.

JOHAN FRANCKE

5.1.2e Blakemore en **5.1.2e** Davey (eds.),
The Maritime World of Early Modern Britain
Amsterdam: Amsterdam University Press, 2020, 324 pp.,
ISBN 9789463721301; € 115

Het water slaat constant tegen Groot-Brittannië aan, loopt over haar stranden, vreet aan haar kusten. De zee en de oceaan hebben de Britse eilanden gevormd en belaagd. Ze deden dat al lang voordat er, in politieke zin, gesproken kon worden van zoiets als een 'Groot-Brittannië', ergens in een waterige uithoek van West-Europa. De samenstellers van deze bundel willen dan ook laten zien hoe de zee bijgedragen heeft aan de totstandkoming van een Britse politieke identiteit. Volgens hen gebeurde dit toen de handelsvloot, reikwijdte en maritieme macht van de Britse eilanden begonnen te groeien, tussen de late vijftiende en vroege achttiende eeuw – in ieder geval veel eerder dan de Act of Union die in 1707 de koninkrijken Engeland en Schotland samenvoegde. Terwijl Britse zeelui de wereld rondzeilden, werd er aan wal druk gewerkt aan staatsvorming, een nationaal bewustzijn en het idee van een imperiale wereldmissie. 'The story of Britain becoming maritime is therefore deeply intertwined with the story of Britain becoming Britain' (p. 15), betogen de redacteurs in hun inleiding.

De innige band tussen Brittannië en de zee zal historici niet verrassen, hedendaagse nieuwsconsumenten evenmin. De borstklopperij van 'Rule, Britannia! Britannia, rule the waves' was in het vroegmoderne verleden immers net zo levend als vandaag, nu de Brexit de verblindende horizon is van een nieuw Brits avonturisme. Toch valt er in deze bundel veel te leren. De auteurs keren zich tegen de zinsbegoocheling van Britse uniciteit en dominantie. Ze presenteren het Britse verleden juist in termen van verbinding, uitwisseling en

afhankelijkheid. De zee bracht de Britse eilanden bovenal indrukken, inspiratie en gevaren van buiten, uit andere landen en andere werelddelen. Het doel van de bundel is daarom te laten zien hoe internationale interactie een grote invloed had op drie zaken, namelijk: 1) de schaal van Britse maritieme activiteit; 2) de pogingen van Britse overheden om deze activiteit te controleren, en; 3) het beeld van Brittannië als een maritieme natie. Aangezien de internationale dimensie beoefenaars van Nederlandse zeegeschiedenis wellicht het meest zal interesseren, zal ik in deze recensie vooral bespreken of de bundel in deze doelstelling slaagt.

Jammer genoeg valt internationale uitwisseling in ieder geval niet te vinden onder de auteurs van deze bundel. Alle bijdragen zijn geschreven door historici, literatuurwetenschappers en conservatoren aan Britse universiteiten en musea. Werk van (bijvoorbeeld) Nederlandse auteurs wordt desondanks uitvoerig geciteerd. De bundel verschijnt bovendien in de nieuwe reeks *Maritime Humanities, 1400–1800* van de Amsterdam University Press. Dat had dus ontegenzeggelijk allemaal best wat internationaler gekund.

Ook komt een aanzienlijk deel van de hoofdstukken amper los van de Britse kust en blijft de focus behoorlijk nationaal. Zo gaat het essay van Claire Jowitt enkel over de maritieme thematiek van Engels theater, zonder duidelijke grensoverschrijdende component. Elaine Murphy richt zich in haar hoofdstuk over de Engelse Burgeroorlog (1642–1651) louter op de rol van Britse vrouwen tijdens dit conflict. In Cheryl Fury's bijdrage over rechtszaken en subversief gedrag (waaronder bestialiteit) tijdens de vroege reizen van de East India Company valt alleen een zeer haastige vergelijking met de VOC te vinden. Twee vrij traditioneel opgezette uiteenzettingen over respectievelijk de zestiende-eeuwse koopvaardijvloot (Craig Lambert en Gary Baker) en de Schotse handel met het Iberisch schiereiland (Claire McLoughlin) doen niet aan vergelijkingen of internationale context. Die tweede bijdrage levert nog wel het mooie inzicht op dat Iberische autoriteiten de onderdanen van de verschillende Britse koninkrijken vaak amper uit elkaar konden houden (p. 123), wat zeker verdere aandacht had verdiend.

De hoofdstukken die wél expliciet bijdragen aan de internationale dimensie van de bundel vallen te verdelen in twee groepen. Ten eerste zijn er stukken die sterk de nadruk leggen op het belang van maritieme rivaliteit. In een prachtige microgeschiedenis van het schip *Minion* (een van de eerste Engelsen die op Afrika voer) toont Bernhard Klein hoe dergelijke handelstochten niets met Brits exceptionalisme of een vermeende zeevarende roeping te maken hadden. Ze werden veel meer gekenmerkt door onwetendheid over de niet-Europese wereld en de angst achter te lopen op andere Europese handelsnaties. Rebecca Bailey maakt een vergelijkbaar punt in haar essay over de *Sovereign of the Seas*, het protserige oorlogsschip van 5.1.2e Karel I (r. 1625–1649), dat in Nederland bekendstond als 'De Gouden Duivel'. Brits-Nederlandse wedijver staat tevens centraal in Philippa Hellawells uitstekende essay over de maritieme wetenschap binnen de zeventiende-eeuwse Royal Society – een van de

hoogtepunten in de bundel. Zij laat zeer gedetailleerd (en overtuigend) zien hoe conflicten met de Verenigde Provinciën en Frankrijk doorklonken in allerlei juridische verhandelingen en mathematische traktaten.

De andere hoofdstukken met een heldere internationale focus gaan vooral over uitwisseling. Ze laten zien hoe de zee verschillende culturen bij elkaar bracht en daarmee buitenlandse invloeden in de Britse politiek en samenleving bestendigde. Zo betoogt Alan ^{5.1.2e} dat continentale auteurs, met name de Franse Hugenooot Henri Lancelot Voisin de La Popelinière (1541–1608), een grotendeels vergeten inspiratiebron waren voor de Engelse staatsman, kolonisator en auteur Walter Raleigh (1522–1618). Daarmee wordt duidelijk dat de imperiale dromen en de bijbehorende opbouw van maritieme macht helemaal niet specifiek Brits waren, maar perfect pasten in een bredere Europese context. Om als vorst macht en legitimiteit uit te ^{5.1.2e} zowel binnen als buiten de landsgrenzen, was een oorlogsvloot simpelweg noodzakelijk. Op kleinere schaal raakt ook Meredith Greilings sympathieke essay over een scheepsmodel uit een kerk in Aberdeen aan het belang van overzeese uitwisseling. Haar hoofdstuk laat mooi zien hoe een enkele miniatuur (dat consequent aangeduid werd met de Nederlandse naam *Schip*) een hele geschiedenis aan Schots-Zeeuwse contacten herbergt en ons veel kan leren over de invloed van de zee op religieuze cultuur in vroegmodern Europa.

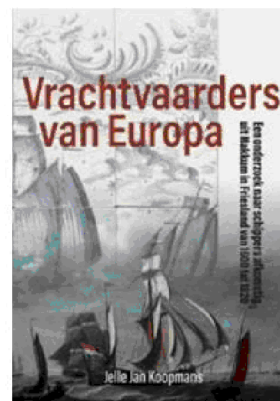
Al met al is deze bundel een academisch product van wisselende relevantie. Historici van vroegmodern Engeland of Schotland zullen ontegenzeggelijk eerder iets aan dit werk hebben dan maritieme historici in de bredere zin van de discipline. Dat laat onverlet dat de bijdragen over de gehele linie zeer divers en grondig onderzocht zijn. Daarnaast ben ik op basis van deze bundel in ieder geval benieuwd wat de *Maritime Humanities* reeks verder naar onze historiografische kusten zal komen brengen.

ERIK ^{5.1.2b} ^{5.1.2e}

Jelle Jan ^{5.1.2e} ***Vrachtvaarders van Europa.***
Een onderzoek naar ^{5.1.2e} ***afkomstig uit Makkum in***
Friesland van 1600 tot 1820

Hilversum: Verloren, 2020, 204 pp., ill., ISBN 9789087048877;
€ 25

Rond het door NWO gesubsidieerde project Sonttolregisters Online en ‘The Ascent of the Frisians. The Dutch Commercial System and the Market for Maritime Transport, 1550–1800’ verscheen als laatste in de trilogie aan publicaties van promovendi *Vrachtvaarders van Europa*. Deze microhistorie van de ^{5.1.2e} van Makkum werd geschreven door de geboren en getogen Fries Jelle Jan ^{5.1.2e} Niet alleen

toetst hij hiermee de twee voorafgaande studies van Werner Scheltjens en Simone Steenbeek, maar probeert hij ook een antwoord te formuleren op de vraag hoe de schippersgemeenschap van Makkum zich ontwikkelde tijdens de vroegmoderne periode en hoe dat te verklaren is.

Tegenwoordig is Makkum nog steeds een relatief klein dorp van 3.500 inwoners, met de bekende Tichelaar aardewerkfabriek en een scheepswerf voor luxe jachten. Men spreekt dan ook wel van een 'vlek', een dorp met stedelijke allure. Friesland wordt vaak in de historiografie afgeschilderd als een landbouwgebied in de periferie, maar een studie als deze nuanceert dat.

De opkomst en neergang van de Makkumer scheepvaart is gerelateerd aan diverse regionale, nationale en internationale ontwikkelingen die 5.1.2e op een heldere wijze uiteenzet. Naast de voor de hand liggende Sonttolregisters gebruikt hij daarvoor een breed spectrum aan binnen- en buitenlandse archiefbronnen waarin Makkumer 5.1.2e vermeld worden. Notariële archieven van Amsterdam en Rotterdam, het archief van Tönning, lastgeldregisters en zeebrieven uit stadsarchieven en lokale doop-, trouw- en begraafboeken en belastingregisters zijn gebruikt, alsmede het familiearchief van de familie 5.1.2e. Je zou verwachten dat daarmee ook een analyse mogelijk is van de familienetwerken en onderlinge connecties van schippersfamilies in Makkum, maar daar wordt helaas weinig over uitgeweid.

In tijdspannes van twintig jaar analyseert hij de ontwikkelingen van de maritieme gemeenschap en de daaraan gelieerde beroepen. Dit heeft voor de lezer als voordeel dat met enige regelmaat een tussenbalans wordt opgemaakt en het overzicht niet verloren gaat. Analyses met tabellen van thuishavens, bestemmingen, producten, doorvaarten en 5.1.2e dreigen vaak eentonig te worden, maar gelukkig lardeert 5.1.2e dit met diverse anekdotes en uitgebreidere beschrijving van casussen waarin Makkumers een hoofdrol spelen.

Een rode draad is 5.1.2e oriëntatie van Makkum op bouwmaterialen, zoals kalk, dakpannen, stenen en tegels. De behoefte om deze lokale producten in andere gebieden af te zetten deed hier de zeescheepvaart ontstaan. De Friese kustplaats had dan ook op zijn hoogtepunt wel meer dan honderd kalkovens, waarvoor de grondstoffen door schelpenvissers werden aangeleverd.

De opkomst van de stad Amsterdam gaf aan Makkum een enorme economische impuls omdat grote hoeveelheden kalk voor de woningbouw geleverd konden worden. Ook Hamburg, Danzig, Koningsbergen, Riga en de regio Sleeswijk-Holstein (Tönning, Friedrichstadt) waren grote afnemers van de Makkumer bouwmaterialen. Als retourvracht werd meestal graan, hennep en rogge vervoerd en later ook via de Sont vanuit de Baltische staten. Bij velen ook wel bekend als de moedernegotie.

In de loop der tijd werd er steeds vaker richting de Middellandse Zee gevaren, in de zogenaamde driehoeksvaart, waarbij veelal hout en duigen voor de productie van wijnvaten werden verscheept.

Makkumer 5.1.2e moesten zich, net als die van andere vissersplaatsen, constant aanpassen aan veranderende omstandigheden, mede door de vele

oorlogen. Vaste handelsroutes en netwerken hadden daarbij, naast het voordeel van constante vervoersstromen, het gevaar van plotselinge blokkades. Er vond een bepaalde mate van specialisatie plaats waarin het netwerk met vaste relaties en vertrouwen regelmatig over meerdere generaties werden

5.1.2e

5.1.2e

In de loop der tijd werd duidelijk dat het zwaartepunt van dominante gedurende de zeventiende en achttiende eeuw zich steeds verder verplaatste van west naar oost, van Amsterdam tot uiteindelijk Groningen en Noord-Duitsland. Ook voor de Friese havenplaats, ontstaan bij een sluis met de buurten Statum en Kerkeburen, was de zeventiende eeuw die van economisch hoogtij, met een gestage groei tot circa 1780. Na de Engelse oorlogen en Franse tijd was het eigenlijk gedaan met de vloot van Makkum. Reders waren steeds minder bereid te investeren. Door de ineenstorting van de scheepvaart zakte ook het aantal inwoners weer in, mede door de opkomst van de efficiënte landbouw.

Hoewel dit boek een focus heeft op Makkum is het wel degelijk relevant voor onderzoekers die zich bezighouden met andere plaatsen, ook buiten Friesland. De rijke reeks van archieven geeft een duidelijk beeld van wat zoal te vinden is en hoe dit in een microstudie of bredere studie toegepast kan worden. Daarmee zou een reeks van vergelijkende studies kunnen ontstaan die het beeld van de vrachtvaarders van Europa alleen maar scherper zouden maken. suggereert zelf ook een vervolgstudie op basis van de Prize Papers.

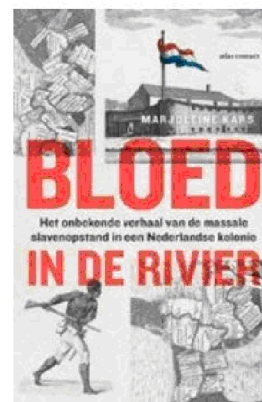
Helaas zijn er weinig illustraties in het boek afgebeeld, iets wat in de huidige visuele wereld wel van belang is, maar mogelijk door een gebrek aan beeld of budget niet is uitgevoerd. Desalniettemin is *Vrachtvaarders van Europa* een prachtig voorbeeld van een microstudie die bredere maritieme ontwikkelingen van de Europese vrachtvaart inzichtelijk maakt.

HANS 5.1.2e

Marjoleine Kars, *Bloed in de rivier. Het onbekende verhaal van de massale slavenopstand in een Nederlandse kolonie*

Amsterdam/Antwerpen: Uitgeverij Atlas Contact, 2021, 383 pp., ill., ISBN 9789045041926; € 26,99

Slavernij is van alle tijd en een ragfijn spel. In de Atlantische wereld was slavernij een pervers systeem van onvrije arbeid, gebaseerd op een stelsel van ongeschreven regels en afspraken. Geweld of dreiging van geweld was natuurlijk inherent aan slavernij, maar het instituut kon niet alleen met geweld en repressie in stand worden

gehouden. Er moest ook een bepaalde mate van evenwicht zijn in de verhouding tussen meester en slaaf, waarbij de slaaf zijn/haar positie accepteerde en bereid was een bepaalde hoeveelheid arbeid te leveren zolang de eigenaar in voldoende mate voorzag in de voorziening van huisvesting, voeding, kleding (en ook ontspanning). Werd de behandeling als onrechtvaardig of onvoldoende ervaren, dan volgde sabotage, weglopen, werkweigering of uiteindelijk opstand. Opstand en rebellie was zelden gericht tegen de omverwerping van het instituut van slavernij, zo ook in Berbice in 1763, waarover het boek *Bloed in de rivier* handelt.

De Sociëteit van Berbice, een in Amsterdam gevestigde onderneming, voerde het bewind over de Nederlandse nederzetting langs de rivier Berbice, gelegen in het huidige Guyana. De Sociëteit exploiteerde hier elf plantages met suiker, koffie en cacao. Daarnaast waren er ongeveer 150 particuliere plantages. In maart 1759 brak op de sociëteitsplantage De Dageraad een dodelijke vorm van dysenterie uit, die zich snel over de nederzetting verspreidde. Met name onder ^{4.1.2e} ^{5.1.2e} bevolking vielen veel slachtoffers. In 1763 waren er op elke Europeaan ongeveer 25 Afrikanen, terwijl 1:15 als wenselijk werd beschouwd. Daarnaast heerste er hongernood en er was gebrek aan bijna alles. Door de Zevenjarige Oorlog (1757–1763) stokte de aanvoer van gezouten vlees, granen, bonen, kleding en allerlei gebruiksvoorwerpen. De erbarmelijke omstandigheden leidden in de zomer van 1762 tot plunderingen om aan voedsel te komen en ontsnappingen/weglopen, die – vanwege ‘de wrede behandeling en dat ze niet kregen “wat hun toekwam”’ (p. 103) – in februari 1763 uitmondde in een opstand op vier plantages. De rebellen kregen een aanzienlijk deel van de kolonie in handen. Het plan was om het gebied in tweeën te splitsen: de rebellen wilden de bovenloop nemen en de benedenloop teruggeven aan de Nederlanders (p. 135). In december arriveerden zevenhonderd militairen uit Nederland en de opstand werd bloedig neergeslagen. Er werden 900 Afrikanen gevangengenomen en verhoord, van wie 120 mannen en vier vrouwen ter dood werden veroordeeld. Ruim zeventig executies vonden plaats. Op 15 december 1764 volgde een algehele amnestie.

Bloed in de rivier is de Nederlandse vertaling van de Engelstalige publicatie uit 2020. Het boek is min of meer chronologisch van opzet, waarbij de opstand in een brede context over de Atlantische wereld, slavernij en de ontwikkeling van Berbice wordt gezet. Door het dagregister van gouverneur Van Hoogenheim, het journaal van kolonel De Salve, de briefwisseling tussen de opstandelingen en het Nederlandse gezag, de notulen van het Hof van Justitie en de verhoren van de gevangengenomen opstandelingen zijn we in detail geïnformeerd over de oorzaken, het verloop en de afloop van de slavenopstand van 1763.

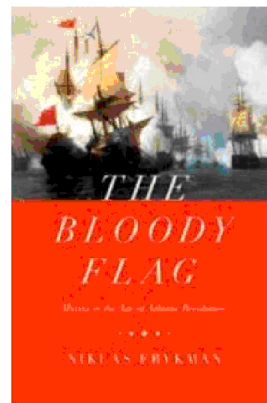
Naast het historische verhaal is *Bloed in de rivier* ook een reflectie van deze tijd. Binnen het academische slavernijdebat bestaan er verschillende stromingen. Piet Emmer zit nooit verlegen om een provocerende uitspraak. Henk ^{5.1.2e} ^{5.1.2e} wil vooral het verhaal vertellen. Alex van Stripiaan laat het politiek

correcte geluid horen. En Pepijn Brandon en Karwan Fatah-Black nemen een activistisch standpunt in. Van de laatste twee figureren de positieve reacties in het boek. Vanwege haar Amerikaanse carrière – de auteur is een in 5.1.2e opgeleide historica, die is gepromoveerd aan de Duke University en sinds 1994 verbonden is aan de University of Maryland – neemt Marjoleine Kars een hyper-politiek correct standpunt in. Ze gebruikt niet alleen de term slaafge-maakt voor de Afrikanen, maar ook het beladen woord werkkamp in plaats van plantage. Haar uitgesproken stellingname doet echter afbreuk aan dit belangrijke historische verhaal.

VICTOR ENTHOVEN

Niklas Frykman, *The Bloody Flag. Mutiny in the Age of Atlantic Revolution*

Oakland: University of California Press, 2020, 285 pp., ill.,
ISBN 9780520355477; \$32,95

Kapitein Pigot van HMS *Hermione* is het sprekende voorbeeld van een van de vele sadistische, onberekenbare officieren van de Royal Navy die om de haverklap zweepslagen uitdeelden. Toen hij vond dat het werk in het want niet snel genoeg werd uitgevoerd, dreigde hij de laatste die beneden kwam met zweepslagen, waarna drie mannen in paniek uitgleden op de paarden en na een val van een tiental meter dood op dek neervielen. Deze en andere wreedheden leidden op 21 september 1797 uiteindelijk tot een munterij waarbij Pigot zelf door tientallen messteken om het leven kwam. De wrede disproportionele straffen bij de marine en de daaruit ontstane massale munterijen op de Franse, Britse en Nederlandse vloot in het revolutionaire tijdvak tussen circa 1780 en 1802 vormen de hoofdmoot van deze studie van Niklas Frykman. Frykman is universitair docent Atlantische geschiedenis aan de Universiteit van Pittsburgh. De oplettende lezer weet dan dat Marcus Rediker de leerstoel van die vakrichting bekleedt. Toch moet deze studie eerder als een sociaal-maritieme geschiedenis worden gezien, dan de doorgaans op marxistische leest geschoeide boeken van Rediker.

Vergelijkbare studies zijn het werk van 5.1.2e en Eyck van Heslinga, *Munterij, oproer en berechting op schepen van de VOC* (1980), *The Many-Headed Hydra. Sailors, Slaves, Commoners, and the Hidden History of the Revolutionary Atlantic* van Linebaugh en Rediker (2000) en *Between the Devil and the Deep Blue Sea* (1987) van de laatste, maar uit de inleiding blijkt vooral *Mutiny and Maritime Radicalism in the Age of Revolution. A Global Survey* (2014) waarvan Frykman zelf met Clare 5.1.2e Lex 5.1.2e van Voss en Marcus Rediker redacteur was, een inspiratiebron te zijn geweest. Net als het symposium van

het IISG uit 2011 dat daaraan ten grondslag lag en het symposium *Free and Unfree Labor in Atlantic and Indian Ocean Port Cities* (Universiteit van 5.1.2e 5.1.2e 2016). Frykman raadpleegde in talloze landen (waaronder Nederland) allerlei maritieme experts en vergaarde zo ook een grote hoeveelheid primaire bronnen waaruit gerechtelijke uitspraken over mouterijen werden opgetekend. Zo gebruikt hij herhaaldelijk het journaal van de Zweedse chirurgijn Schedvin die, aan boord van het oorlogsschip *Eurydice*, in 1793–1794, de wantoestanden op de Britse vloot rapporteerde.

In de inleiding wordt vooral ingegaan op de enorme groei van de Franse en Britse marine en de daaropvolgende problemen. Bij de Franse, Engelse en Nederlandse marine kwamen tussen 1789 en 1802 niet minder dan 150 mouterijen voor, samen met nog eens zes vlootmouterijen, waarbij in 1797 zo een 40.000 Britse zeelui betrokken waren. Het zwakke element hierin is dat Frykman geen erg duidelijk omlijnde these heeft, maar deze gegevens aanvult met: ‘This book tells their forgotten story.’ Hierna volgen vijf hoofdstukken die op elkaar aansluiten en een chronologisch doorlopende lijn vormen. De titels daarvan zijn telkens citaten uit primaire bronnen, die uitleg krijgen in de tekst van het hoofdstuk. In het eerste hoofdstuk (‘Barbaric Industry’) wordt vooral ingegaan op de schaalvergroting van de marinevloten en het systeem van de *press gangs* waarmee honderdduizenden Britse zeelui jarenlang tot feitelijke slavenarbeid werden gedwongen. In het tweede hoofdstuk (‘Who Will Command this Empire?’) komt vooral de mouterij op het Franse schip *Léopard* en de maritieme wetgeving in Frankrijk begin jaren negentig aan bod. ‘Demons Dancing in a Furnace’ volgt de uitkomst daarvan en laat zien dat de mouterijen ook antirevolutionair van karakter konden zijn, zoals in 1796 het geval was bij de orangistische mouterij op de Bataafse vloot. In ‘A Revolution in the Fleet’ komen hoofdzakelijk de Spithead- en de Nore-mouterij aan de beurt. Bij beide mouterijen moesten de officieren machteloos toezien dat het scheepsvolk zich in raden organiseerde, terwijl de werkzaamheden (op het uitzeilen na) hun gewone doorgang vonden zonder dat geweld werd gebruikt. De admiraliteit wilde eenvoudigweg niet buigen voor logische eisen als loon naar werk en een normale behandeling van de bemanning door de officieren. Een bij de Amerikaanse marine veel gehoorde klacht onder het ervaren scheepsvolk was bijvoorbeeld het ronduit vernederende ontvangen van zweepslagen voor pietluttigheden als het niet tijdig op appèl verschijnen, uitgevoerd door twaalfjarige onderofficieren die zes maanden daarvoor nog nooit in hun leven de zee hadden gezien. In ‘To Clear the Quarterdeck’ wordt de blik gericht op de *Hermione* in West-Indië, de afloop van de Britse mouterijen van 1797 en de onvrede over de Britse *press gangs* op schepen van de vs. Frykman eindigt in zijn conclusie in 1802 met enkele opstanden en mouterijen die ontstonden naar aanleiding van de Vrede van Amiens. Zijn ietwat teleurstellende conclusie is dat de gigantische mouterijen niet of nauwelijks het inzicht bij het officierskorps deden ontstaan dat er iets moest gebeuren aan de disproportionele straffen en de ongelijkheid tussen opvarenden en officieren die hun macht misbruikten.

Frykmans werk is educatief in het verklaren van namen en begrippen. Zo leert de lezer dat het Engelse woord voor staking (*strike*) afkomstig is uit de zeilvaart (de bemanning van de Royal Navy weigerde in 1768 de zeilen te strijken). Waar ik nogal moeite mee heb is het hanteren van het begrip 'republican' door Frykman, waar het gaat om de opstandige zeelieden van de 'floating republic.' Onduidelijk blijft welke politieke koers of ideologie daarmee nu aangeduid wordt en of dit historisch niet enigszins anachronistisch is. Frykman heeft evenwel een boeiende studie geschreven waarin hij de honderden mueren in de Europese marines tijdens het revolutionaire tijdperk met elkaar verbindt, maar tegelijk eindigt dit in een open einde, waarbij de lezer zich mag afvragen wanneer de strafmaat binnen de marine dan wel een humaner karakter kreeg.

JOHAN FRANCKE

Teun Baartman, *Cape Conflict. Protests and Political Alliances in a Dutch Settlement*

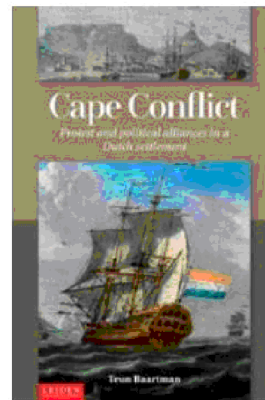
Leiden: Leiden University Press, 2019, 206 pp.,

ISBN 9789087283346; € 29,50

Op 20 januari 1779 werd de Kaapse burger Carel Hendrik Buijtendag gearresteerd in zijn huis in Kaapstad. Hij had zijn vrouw, zijn kinderen en zijn slaven mishandeld. De gerechtsdienaren van het Kaapse bestuur sleepten hem ruw door de straten van Kaapstad naar de haven. Daar brachten zij hem aan boord van de *Honcoop*, een schip van de VOC dat op het punt stond te vertrekken naar Batavia. Zonder enige vorm van proces werd Buijtendag verbannen uit de Kaapkolonie en gedwongen als soldaat in dienst te treden van de VOC.

De arrestatie van Buijtendag was de spreekwoordelijke druppel. Er volgden jaren van politieke onrust. Burgers stelden petitie's op en stuurden zelfs delegaties naar de Heren XVII en de Staten-Generaal in de Republiek. Zij klaagden niet alleen over de arrestatie van hun medeburger, maar ook over machtsmisbruik van Compagniesdienaren en het starre economische beleid van de VOC. Deze gebeurtenissen staan centraal in het boek *Cape Conflict. Protests and Political Alliances in a Dutch Settlement* van Teun Baartman, een Zuid-Afrikaanse historicus gespecialiseerd in de achttiende-eeuwse Kaap die is gepromoveerd aan de Universiteit van Kaapstad.

Het standaardwerk over het Kaapse conflict, zoals Baartman de onrust in de jaren zeventig en tachtig van de achttiende eeuw noemt, was lange tijd *Die Kaapse patriotte gedurende die laatste kwart van die agtiende eeu en die voortlewing van hul denkebeelde* (de eerste editie verscheen in 1929; de tweede herziene editie in 1967) van de nationalistische Afrikaner historicus Coen-

raad Beyers. Hij zag de Kaapse patriotten, zoals hij en veel historici na hem de protesterende burgers noemden, als onderdrukten die zich verzetten tegen een autoritaire overheid, net als de Boeren die in de negentiende eeuw opstonden tegen het Britse imperialisme in Zuid-Afrika. Baartman neemt in *Cape Conflict* afstand van dit beeld. Hij plaatst het Kaapse conflict in een lange traditie van burgerprotesten aan de Kaap en in de steden van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden. Hij laat zien dat Kaapse burgers zich lieten inspireren door gebruiken uit de vroegmoderne Nederlandse politiek. Ook schetst hij hoe de verhoudingen tussen Compagniesdienaren en burgers op een vergelijkbare manier werden gevormd als politieke allianties tussen regentenfamilies in de Republiek.

Baartman gaat uitgebreid in op het Nederlandse karakter van de Kaapkolonie. In de geschiedschrijving is dat vaak onderbelicht gebleven. Hij beschrijft treffend hoe de politieke en juridische systemen aan de Kaap waren gebaseerd op hun Nederlandse evenknieën. De aanwezigheid van een grote groep kolonisten, bekend als burgers, versterkte het Nederlandse karakter van de Kaap. De meesten waren voormalige Compagniesdienaren of hun afstammelingen. Zij zagen zichzelf als gelijken van de geprivilegieerde burgers in de grote steden van de Republiek.

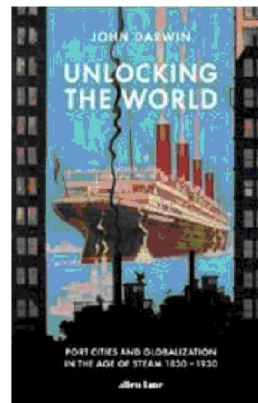
Zowel in de Republiek als aan de Kaap gebruikten ontevreden burgers petitie om zich tot de overheid te richten. Al in 1658, een jaar nadat de eerste burgers zich hadden gevestigd aan de Kaap, werd de eerste petitie opgesteld aan het adres van commandeur Jan van Riebeeck. Van een eenvoudige tegenstelling tussen burgers en overheid was echter lang niet altijd sprake. Op basis van uitgebreid archiefonderzoek toont Baartman aan dat de protesten vanaf 1779 werden geleid door welvarende burgers die de arrestatie van Buijtendag vooral aangrepen om hun eigen positie te versterken ten opzichte van burgers die nauw samenwerkten met de heersende Compagniesdienaren. Het Kaapse conflict was dan ook vooral een machtsstrijd tussen facties binnen de Kaapse elite.

Van het twintigste-eeuwse idee dat de burgerprotesten een vroege uiting waren van Afrikaner nationalisme neemt Baartman definitief afscheid. Een nieuw standaardwerk is *Cape Conflict* echter niet. Voor de lezer die minder bekend is met de geschiedenis van de Kaap bevat het boek te weinig achtergrondinformatie. Bovendien is Baartmans beschrijving van de gebeurtenissen die volgden op de arrestatie van Buijtendag wel erg beknopt. Voor een uitgebreid overzicht van de petitie, de protesten, de delegaties in de Republiek en de reacties van de Compagniesdienaren op de protesten kan de lezer beter terecht bij *Die Kaapse patriotte* van Beyers. Baartman geeft voortdurend aan waarom Beyers' interpretaties van de burgerprotesten onjuist zijn, maar in tegenstelling tot Beyers laat hij na uitvoerig te beschrijven wat er gebeurde ten tijde van de protesten. *Cape Conflict* leest daardoor meer als een kanttekening bij *Die Kaapse patriotte* dan als een op zichzelf staande studie.

John Darwin, *Unlocking the World. Port Cities and Globalization in the Age of Steam, 1830–1930*

Londen: Allen Lane, 2020, 496 pp., ill., ISBN 9781846140860;

€ 29

John Darwin, de sinds 2019 gewezen hoogleraar in globale en imperiale geschiedenis aan het Nuffield College in Oxford en voormalig directeur van het Oxford Centre for Urban History, heeft intussen een sterke reputatie opgebouwd om de zaken groots te zien. Na onder meer *After Tamerlane. The Rise and Fall of Global Empires, 1400–2000* (2008) en *Unfinished Empire. The Global Expansion of Britain* (2012) levert hij met *Unlocking the World. Port Cities and Globalization in the Age of Steam, 1830–1930* opnieuw een globaal overzichtswerk af. Globalisering wordt deze keer echter bekeken vanuit de rol die havensteden speelden tijdens de stoomperiode tussen 1830 en 1930. Een uiterst belangrijke periode voor Darwin, omdat het Westen een technologische voorsprong nam op andere delen van de wereld en ‘stoomglobalisering’ zowel voorspoed als spanningen in de hand werkte.

In twee grote delen richt het boek zich enerzijds op de historische evolutie van globalisering en specifieke regio's tijdens de stoomperiode anderzijds. Het eerste deel beargumenteert dat globalisering nooit écht de hele wereld omvatte en gaat na hoe en in welke mate de stoomperiode uniek was. Daarvoor kijkt Darwin naar Eurazië vóór de ontdekking van Amerika, de ontwikkelingen tijdens de Colombiaanse periode en de stoomperiode. Het klokvaste tempo en de ongeziene omvang van handel, maar ook de ontwikkeling van stoomtreinen, die veel meer mogelijkheden boden om inlandse gebieden te integreren in commerciële netwerken, acht Darwin als de belangrijkste factoren om te verklaren waarom de stoomperiode zo fundamenteel anders was. In tegenstelling tot andere historische periodes was stoomglobalisering dus niet enkel een zaak meer van een verbondenheid via zeeroutes. Vervolgens gaat het tweede deel dieper in op rol van havensteden aan de hand van een aantal geselecteerde casussen. Darwin kijkt daarbij voornamelijk naar het Amerikaanse en Aziatische continent: van Montreal tot New Orleans en New York, en van Bombay en Calcutta, Shanghai en Hong Kong tot Singapore. De havensteden, of zogenaamde metropolen, in Noordwest-Europa gebruikt hij dan weer om de limieten van de explosieve groei op vlak van handel, migratie en kapitaal vanaf het begin van de twintigste eeuw te kaderen. Bovendien stelt het boek dat de ontwikkelingen tijdens de stoomglobalisering ook geleid hebben tot spanningen en bijdroegen aan de Eerste Wereldoorlog en het protectionisme na de Grote Depressie in 1930.

Voor Darwin was globalisering in de eerste plaats een economisch fenomeen en daarom kan *Unlocking the World* ook als een economisch overzichtswerk bestempeld worden. Het verklaart waarom het boek nauwelijks ingaat

op bijvoorbeeld de sociale, culturele of arbeid gerelateerde gevolgen van stoomglobalisering. Zo benadrukt Darwin terecht dat de ongeëvenaarde mobiliteit van onder meer mensen, goederen, ideeën, kapitaal, informatie en arbeid katalysatoren waren van globalisering, hoewel het boek bijna uitsluitend goederenstromen – en deels ook slavenhandel – in kaart brengt. Het belang van de passagiersvaart en migrantenstromen worden dan wel beschreven, de mensen en hun ervaringen komen niet aan bod. Daarbij aansluitend kan 4.1.2 5.1.2e focus op handelswaar misschien ook wat log en zwaar overkomen bij het brede publiek. Verder lijkt het boek te suggereren dat er één globale wereldeconomie tot stand kwam. Verschillende studies hebben dit echter tegengesproken en erop gewezen dat de economische wereld rond 1900 eerder een amalgaam was van verschillende economieën. Darwin gaat eveneens minder kritisch om met de evolutie van stoomtechnologie. Vooral wanneer de stoomperiode aan bod komt in het eerste deel lijkt de vooruitgang van de nieuwe technologie een louter succesverhaal. Met betrekking tot de scheepvaart bijvoorbeeld hebben verschillende specialisten er echter op gewezen dat de omschakeling naar stoom sterke verschillen kende in ruimte en tijd.

Niettemin is dit boek een sterk staaltje van academisch vakmanschap en is de focus op havensteden wereldwijd een belangrijke bijdrage aan de bestaande literatuur. Darwin maakt dan wel geen gebruik van bronnenmateriaal, wat te begrijpen is in een breed overzicht van deze omvang, maar het boek maakt dit ruimschoots goed door op indrukwekkende wijze gebruik te maken van zowel oude als recente studies. Hoewel een overzichtelijke bibliografie achterwege blijft, doet Darwin weliswaar op het einde van het boek nog een hele reeks suggesties van werken die aansluiten bij de behandelde thema's, iets wat de meerwaardezoeker zeker zal bekoren. Het boek is eveneens rijk aan overzichtelijke kaarten en geschreven in een uiterst vlot leesbare stijl. Of het brede publiek een dergelijke studie volledig kan smaken is de vraag, maar in een wetenschappelijke studie die handelt over de stoomperiode kan *Unlocking the World* nauwelijks nog ontbreken.

KRISTOF LOOCKX

Peter Sigmond, *Paul van Vlissingen & zoon.*

Ondernemers in stoom

Zwolle: WBooks, 2021, 296 pp., ill.; ISBN 9789462583924;

€ 24,95

In deel IV van het standaardwerk *De geschiedenis van de techniek in Nederland. De wording van een moderne samenleving 1800–1890* wijdt Harry Lintsen vier pagina's aan Paul van Vlissingen, wiens naam onlosmakelijk verbonden is met de Koninklijke Fabriek van

Stoom- en andere Werktuigen, één van de twee belangrijkste machinefabrieken in Nederland vóór 1850. Dat laatste is opmerkelijk voor een man zonder technische opleiding of bijzondere belangstelling voor techniek of werktuigbouwkunde, schrijft Lintsen. Zoon Paul Cornelis wordt alleen genoemd als de opvolgende vennoot onder wiens beheer de onderneming in 1870 op de klippen liep. Lintsen roemt Van Vlissingens kracht als negentiende-eeuwse grootondernemer in zijn rol als intermediair tussen bedrijf en samenleving. Deze biografische feiten komen alle uitgebreid terug in het boek van Peter Sigmond, oud-directeur collecties van het Rijksmuseum en oud-voorzitter van de Nederlandse Vereniging voor Zeegeschiedenis, die in zijn studie een bedrijfsge-schiedenis én dramatische familiegeschiedenis ineen presenteert.

Het was niet de summiere tekst in Lintsens standaardwerk die Sigmond aanspoorde om aan de hand van vader en zoon Van Vlissingen in beeld te brengen wat erbij kwam kijken om een starter te zijn in de negentiende eeuw. Aanleiding voor het schrijven van dit boek was het dagboekje van Walborg Dzwernitska Egidius, dat Sigmond toegespeeld kreeg. Tussen de beschrijvingen van dagelijkse beslommeringen viel Sigmonds oog op de cryptische zinsnede: 'Ja, hij §.1.2e §.1.2e heeft hem alle aardse schatten ontnomen'. Walborg schreef hier over haar echtgenoot Paul Cornelis die zich genoodzaakt zag tot op hoge leeftijd door te werken (als opzichter in het Stedelijk Museum Haarlem) om over voldoende geld te beschikken om zijn stand op te houden. Deze woorden triggerden Sigmond om zich te verdiepen in wat vooraf ging.

Paul van Vlissingen was één van degenen die de waarde van de stoomvaart voor de binnenvaart onderkende en initiatieven ontplooi-de om 'Nederland op stoom te brengen'. Van Vlissingen was geen industrieel, maar zakenman. Hij was alert op nieuwe technische ontwikkelingen, visionair, impulsief, maar niet gespeend van opportunisme. Kortom, een pionier. Niet de techniek van de stoommachine zelf, maar de (economische) toepassing ervan had zijn interesse. En hij dacht groots, niet de enkele stoomvaartverbinding, maar een netwerk van stoomvaartverbindingen was wat hem voor ogen stond. Aan de hand van Pauls ervaringen maakt Sigmond inzichtelijk wat nodig was voor rederijen die scheepvaartlijnen met stoomschepen wilden exploiteren: welke hobbels er genomen moesten worden om vergunningen toegewezen te krijgen, hoe het benodigde kapitaal te vergaren en hoe aan stoomschepen te komen. Voor wat betreft pionier Paul legt Sigmond overtuigend een verband tussen diens zakelijke stappen en diens karakter: dominant, solistisch, opportunistisch en vol bravoure. In de middenhoofdstukken staat de marktuitbreiding en productverbreding van de Fabriek centraal. Dé revolutionaire vernieuwing in de scheepsbouw, schepen van ijzer, beweegt Paul de commerciële actieradius van de fabriek in 1845 uit te breiden met scheepsbouw.

Toen Paul Cornelis in 1851 de leiding over de fabriek overnam, trof hij een volle orderportefeuille aan. Ondanks dat Sigmond aantoont dat de Fabriek zich, net als andere grote werven, niet afzijdig hield van de nieuwe mogelijkheden die de technische ontwikkelingen boden, blijkt het volume van de

Britse industrie geen match voor Nederland. Nederlandse reders bleven de zeilvaart langer trouw dan in Engeland, waardoor industriëlen als Paul Cornelis geen kans kregen ervaring op te doen en mee te ontwikkelen met de Britse industrie. Net als zijn vader toonde Paul Cornelis volop ondernemingszin. De constructie van het grootste droogdok in Azië en de langste brug van Europa over het Hollands Diep vonden onder zijn leiding plaats. Toch kon hij het faillissement van zijn bedrijf niet voorkomen. Adressen en de lobby vanuit de Vereniging van Industriëlen waarvan Paul Cornelis lid was konden het liberale tij die de industrie deze eeuw dwars zat niet keren. Het ontlokt Sigmond de uitspraak dat bij iedere tewaterlating van een stoomschip een zeker calimero-effect de kop opsteekt.

De door Sigmond geraadpleegde bronnen geven slechts summier inzicht in het privéleven van zijn hoofdrolspelers, hoewel hij op verschillende momenten duidelijk maakt hoe zeer familierelaties en door huwelijken aaneengesmede netwerken onderdeel waren van het ondernemen in de negentiende eeuw. Ook de ondernemingen van vader en zoon Van Vlissingen werden als familiebedrijven grotendeels gefinancierd met familiekapitaal en investeringen door vermogende relaties.

Het boek van Sigmond is fraai vormgegeven in een goed leesbaar 5.1.2e 5.1.2e en rijk geïllustreerd. Te betreuren en zelfs storend is het relatief grote aantal taalfouten en ontbrekende woorden waardoor zinnen niet lopen. Dat doet echter geen afbreuk aan de inhoud van Sigmonds studie. Behalve als bedrijfs- en familiegeschiedenis leest het boek ook als een ode aan de pioniers en ondernemers in stoom. Voor wat betreft Paul is Sigmond daar zeker in geslaagd. Paul Cornelis komt echter, net als in de typografie van de titeltekst, in veel mindere mate uit de verf. Hoewel de Fabriek onder Paul Cornelis verder uitgebouwd wordt en grote orders binnenhaalt, concludeert ook Sigmond dat hij het bedrijf van zijn vader naar de ondergang voerde en, na een gezien en gevierd man te zijn geweest, oneervol ten onder ging. Het besluit om, na de grote brand die de Fabriek in 1867 overkwam, deze weer snel op te bouwen bleek een fatale, en bleef en blijft het oordeel over Paul Cornelis' ondernemerscapaciteiten belasten. Te zwaar, volgens Sigmond. De argumenten voor die stellingname ontbreken helaas of zijn zwak ('Zijn ondernemerschap en lef ... om in de Verenigde Staten opnieuw te beginnen' (p. 279)). Daardoor blijft Paul Cornelis ook in dit boek in de schaduw van zijn vader staan. In de afsluitende paragraaf vindt Sigmond de aansluiting bij Lintsen als hij stelt dat Paul het beste omschreven kan worden als iemand die 'vernieuwend was als industrieel ondernemer met een visie op de economie en sociale verhoudingen en met politiek engagement.'

HARRY DE BLES

Christian Koninckx (ed.), *De Belgische Marine sedert 1946. Een geschiedenis*

Tielt: Uitgeverij Lannoo, 2020, 276 pp., ill.,
ISBN 9782390251491; € 30

Een uitgestrekte kust, grenzend aan één van de drukst bevaren zeeroutes ter wereld, de aanwezigheid van een aantal belangrijke zeehavens en een flinke visserij- en handelsvloot zijn voor ieder land belangrijke assets en voor de meeste zeegaande mogendheden het verdedigingswaarde. België vormt hierop een uitzondering, althans voor zover het de continuïteit van het in zee houden van een oorlogsmarine betreft. Bij het ontstaan van de natie in de jaren dertig van de negentiende eeuw beschikte het land weliswaar over een militaire marine, maar deze werd na tegenvallende koloniale expedities in 1862 om financiële redenen ontbonden. Zelfs het verkrijgen van een plaats onder de zon (Onafhankelijke Congostaat (1885-1908)/Belgisch Congo (1908-1960)) en de daarmee samenhangende intensivering van overzeese belangen, leidde niet tot een heroprichting van een militaire marine. De Duitse inval van 1914 veroorzaakte een tijdelijke opleving in de vorm van onder andere een korps torpedisten en enkele marinebases, maar deze stonden volledig in het teken van de ondersteuning van het landleger. In 1927 werd het grootste deel van de militaire marine opnieuw ontbonden. Elf jaar later leidde de verhitte geopolitieke situatie tot de oprichting van een Marinekorps, maar het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog trof de Belgen grotendeels onvoorbereid op het gebied van de maritieme oorlogvoering.

‘Dit nooit meer!’, dacht een aantal Belgische bewindvoerders in 1945. Gesteund door het bestaan van de in 1941 in Engeland opgerichte Royal Navy Belgian Section, de belangrijke rol die Belgische mijnvegers speelden bij het mijnenvrij maken van de waterwegen naar Antwerpen én de aanwezigheid van grote aantallen wrakken en mijnen in de naoorlogse territoriale wateren, deed de Belgische regering zwichten. Per regentelijk besluit van 26 maart 1946 was de oprichting van een militaire zeemacht onder het ministerie van Verkeerwezen een feit.

Vijfenzeventig jaar na dato besloot de Koninklijke Belgische Marine Academie onder leiding van professor Christian Koninckx de geschiedenis van de Belgische marine in boekvorm uit te brengen. Niet minder dan veertien auteurs leverden een bijdrage, resulterend in een lijvig boekwerk met een (dichtgeslagen) formaat van 33 bij 29 centimeter, een gewicht van ruim 2,2 (!) kilogram, de teksten op 276 bladzijden luxe papier in een fontgrootte waarbij de gemiddelde 50-plusser de leesbril niet hoeft op te zetten. Het document is doorspekt met fraai beeldmateriaal, waarbij de diverse scheepstypes telkens voorzien zijn van de belangrijkste kenmerken. Zes hoofdstukken zijn gewijd aan respectievelijk de periode vóór 1946, de beginjaren van de Zeemacht in

1946–1949, de rol van de marine tijdens de Koude Oorlog en de dekolonisatie, de uitdagingen na de Koude Oorlog en de toekomstplannen.

Nederlandse marinekenners zullen tal van overeenkomsten ontdekken tussen de geschiedenissen van de Belgische en Nederlandse marines. Deze verbanden komen uiteraard niet expliciet aan bod in het boek, maar zijn desalniettemin voor de Nederlandse lezer interessant. De belangrijkste gelijkheid betreft de krappe financiële middelen die door beide overheden van oudsher ter beschikking worden gesteld aan de maritieme verdediging. Daar waar België geruime tijd koos voor een marineloze defensie, wordt algemeen aangenomen dat de middelen die Nederland ter zee in de strijd kon werpen niet voldoende waren op het moment dat er een beroep op werd gedaan. Het vertrouwen van beide naties in de neutraliteitspolitiek en de als vanzelfsprekend beschouwde steun van bondgenoten maakte het mogelijk lange tijd zo min mogelijk te investeren in de marine. Zelfs het belangrijkste verschil tussen beide marines – de continuïteit – levert een belangrijke ‘what if’-vraag op. Zou Nederland continu over een oorlogsmarine hebben beschikt als door de eeuwen heen geen groot koloniaal imperium was opgebouwd?

Het boek staat uitvoerig stil bij de situatie na de Tweede Wereldoorlog en ook hier zijn de gelijkenissen met de Koninklijke Marine talrijk. De Amerikaanse materiële en financiële steun, de NAVO-taken op het gebied van de mijnen- en onderzeebootbestrijding en de groei van beide marines op het hoogtepunt van de Koude Oorlog, zijn slechts enkele voorbeelden. Vanaf 1991 kregen beide organisaties te maken met uitgebreide bezuinigingen. De aantallen schepen en personeel namen af, maar beide marines wisten op technologisch gebied vooruitgang te boeken. Ondertussen groeien ze noodgedwongen steeds verder naar elkaar toe, eerst op materieelgebied (de Belgisch-Frans-Nederlandse aanschaf van mijnenjagers en overname van twee Nederlandse multipurpose fregatten door de Belgische marine), de opleidingen (Mijnenbestrijdingsschool in Oostende en de Operationele School in Den Helder) en uiteindelijk de gehele organisatie. In 1995 versmolten de Nederlandse en Belgische marines tot één Admiraal Benelux. Binnen deze organisatie worden taken in de aangrenzende zeegebieden verdeeld, operaties onder eenhoofdig commando uitgevoerd en gebruikgemaakt van elkaars expertise. Uiteindelijk leidde de eenwording tot het gezamenlijk vervangen van de resterende mijnenjagers en (een deel van) de fregattenvloot, waarbij België de leiding heeft over de aanschaf van de nieuwe mijnenbestrijdingsvaartuigen en Nederland de aanbesteding van de fregatten voor zijn rekening neemt. Duidelijk is wel dat België het voordeel van de wet van de stimulerende achterstand goed benut, al was het alleen maar vanwege de aanschaf in 2021 van NH-90 helikopters, waarmee de Belgische marine zich een decennialang ontwikkeltraject heeft bespaard.

Het boek is een aanrader voor iedereen die meer wil weten over verleden, heden en toekomst van de Belgische marine, de meest naaste partner van de Koninklijke Marine. Houd er wel rekening mee dat het meenemen van het

boek op reis, relatief snel kan leiden tot het overschrijden van het maximaal toegestane bagagegewicht.

LEON HOMBURG

Cyrille Fijnaut en Robby Roks, *De Recherche en de zware misdaad in Rotterdam, 1966–1996*

Amsterdam: Boom Uitgevers, 2020, 408 pp., ill.,
ISBN 9789024439300; € 34,90

De eerste zin van dit boek geeft het antwoord op de vraag die in je opkomt wanneer je dit boek voor het eerst onder ogen krijgt: waarom 1966–1996? We leven inmiddels een kwart eeuw later. 'Dit boek had eigenlijk ruim 25 jaar geleden moeten zijn verschenen', zegt medeauteur en initiatiefnemer achter dit werk, Cyrille Fijnaut, in die eerste zin. Fijnaut, voormalig hoogleraar criminologie en strafrecht aan de Erasmus Universiteit Rotterdam, de KU Leuven en de Universiteit van Tilburg, mag je zonder twijfel dé expert op dit gebied in Nederland en België noemen. Het voert binnen dit bestek te ver om uitgebreid in te gaan op zijn wetenschappelijke onderzoeken, maar zijn expertise staat buiten kijf. Hij schreef dit boek samen met Robby Roks, universitair docent criminologie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. De basis van het boek is het uitgebreide onderzoek dat Fijnaut deed in de jaren zeventig, tachtig en negentig naar de opkomst van de zware criminaliteit en georganiseerde misdaad in Nederland en dan met name in en rond Rotterdam. Hij baseerde dit onderzoek op talloze – vertrouwelijke – jaarverslagen, krantenberichten én uitgebreide interviews met ongeveer veertig rechercheurs van de Centrale Recherche van de Gemeentepolitie Rotterdam.

Na hoofdstuk 1, waarin de verantwoording voor het onderzoek en dit boek wordt beschreven, volgt in de hoofdstukken 2 en 3 het relaas over de ontwikkeling van de Recherche in de betrokken decennia. De hoofdstukken 4 en 5 (die Roks voor zijn rekening nam) schetsen het beeld van de ontwikkeling van de professionele misdaad en de georganiseerde misdaad in diezelfde periode. In hoofdstuk 6 tenslotte komen beide onderwerpen bij elkaar wanneer de situatie in de eerste helft van de jaren negentig van de vorige eeuw wordt beschreven.

Dit boek neemt je mee in de wereld van enerzijds de 'handhavers' – politie en justitie – en anderzijds de 'criminelen' en al snel bekruipt je het gevoel van een ongelijke strijd. Fijnaut beschrijft hoe criminelen in de jaren zestig van de vorige eeuw snel veranderen van min of meer 'traditionele individuele specialisten' (zoals Fijnaut ze typeert) in groepen die op grote schaal (soms zelfs wereldwijd) opereren, steeds vaker met (dreiging van) geweld. Met name

de komst van de container brengt de zware misdaad in een stroomversnelling, omdat de grote vlucht van dit transportmiddel de crimineel talloze nieuwe 'kansen' biedt. Niet alleen door complete containers – vaak met oplegger en al – te stelen. Maar ook omdat de container ongekennde nieuwe mogelijkheden biedt om te smokkelen en zo illegale goederen via de wereldhaven van Rotterdam in Europa te krijgen en vanuit Rotterdam verder te verspreiden. Al lezend kun je niet anders dan tot de conclusie komen dat de 'handhavers' de criminelen in die beginperiode schromelijk onderschatten. Alsof het de Zware Jongens in Duckstad betreft. En als uiteindelijk het kwartje valt, lopen diezelfde handhavers – eigenlijk tot op de dag van vandaag – achter de feiten aan. Politie en justitie lijken vanaf dat moment vooral heel druk met zichzelf. Hoe organiseren we de boel zodat we een vuist kunnen maken? Hoe kunnen we met alle instanties, zoals ook de Douane, FIOD en het Openbaar Ministerie, samenwerken om te zorgen dat we het tij keren? Je leest over samenwerkingsverbanden die niet werken, afdelingen die in het leven worden geroepen en weer worden opgeheven, competentiestrijd en zelfs persoonlijke haat en nijd. Het onheilspellende gevoel dat beklijft is – in onwetenschappelijke gewone mensentaal: 'wat een zootje'. Ik kan me zo voorstellen dat de professionele, georganiseerde crimineel het aanzag, zich hoofdschuddend afvroeg waar 'de vijand' mee bezig was en overging tot de orde van de dag: de illegale seks-industrie, illegale handel en milieucriminaliteit, het witwassen van geld, de illegale gokwereld, de handel in drugs – en dan in de praktijk bijna altijd een combinatie van al die activiteiten. En hij vervolgens de uitdaging het hoofd moest bieden hoe deze illegaliteit om te zetten in een (semi-)legale bezigheid, bijvoorbeeld door te investeren in de horeca en vastgoed.

Ik ben trouwens niet de enige die dit onheilspellende gevoel bekruipt. Al in de jaren tachtig van de vorige eeuw voorspellen ervaren medewerkers van de Centrale Recherche van de Gemeentepolitie Rotterdam dat het helemaal mis gaat en alleen maar erger zal worden. In 1988 volgt de officiële verklaring dat de strijd tegen de georganiseerde misdaad in Rotterdam, of liever: heel Nederland, is verloren.

We weten inmiddels – helaas – waar alles toe heeft geleid. We leven in een tijd waarin advocaten, familieleden van getuigen en misdaadjournalisten in koelen bloede worden vermoord. Een tijd waarin bij corrupte douanemedewerkers meer dan een miljoen euro aan cash wordt gevonden, verstopt in boodschappentassen en keukenkastjes. Een tijd waarin je kinderen in de metro ziet met een schoudertasje, een jackje en een paar sneakers die een waarde vertegenwoordigen van een paar duizend euro. Een tijd waarin er een hoeveelheid cocaïne de Rotterdamse haven binnenkomt waarvan niemand ook maar een schatting durft te maken. Een tijd waarin onder- en bovenwereld steeds inniger met elkaar verstrengeld raken. Een tijd die – bijna - niemand zich in de periode 1966-1996 kon voorstellen.

Daarom ben ik het ook met één zin in dit boek niet eens: die eerste. Dit boek moest juist nú verschijnen. Waarom? Stomtoevallig was de hele uitzending

van de talkshow 'Jinek' de avond voor ik deze recensie afrondde gewijd aan de moord op misdaadjournalist Peter R.^{§1.2p} ^{§1.2e} De naam van Fijnaut viel daarin overigens regelmatig. Na het lezen van zijn (en Roks') uitstekende boek weet ik in elk geval één ding zeker. Peter R.^{§1.2p} ^{§1.2e} is niet vermoord in 2021. Zijn trieste lot werd bepaald in het laatste kwart van de twintigste eeuw.

JAN BRIEK

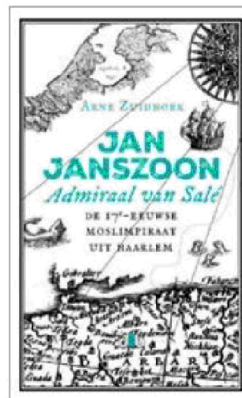
Signalementen

Arne Zuidhoek, *Jan Janszoon, admiraal van Salé.*

De 17e-eeuwse moslimpiraat uit Haarlem

Maassluis: De Brouwerij, 2021, 176 pp., ill., ISBN 9789083114521;

€ 20,99

Binnen een jaar is dit het tweede boek over de zeerover Jan Jansz (c. 1570–1641), die als renegaat (bekeerling) de naam Moerad Raïs aannam. Hij verbleef afwisselend in Salé en Algiers. Hij klom op tot vlootvoogd in semi-Turkse dienst en hij handelde in zowel zwarte als witte slaven. Het boekje vertelt vooral het verhaal van

de aanval op IJsland en Ierland. Op basis van de IJslandse bron *Tyrkjaráns*

Saga wordt de aanval in 1627 op het dorpje Grindavík aan de zuidkust

5.1.2e

Meerdere IJslanders worden gevangengenomen. In mei 1631 overvalt Raïs met twee schepen Baltimore in Zuid-Ierland. Onderweg worden ook enkele schepen buitgemaakt. Toen werden 154 Christenen tot slaaf gemaakt.

Waar het boekje niet op ingaat, is de komst van de rijke Moerad Raïs en zijn Noord-Afrikaanse bemanning in Veere in 1623 en het ontstaan van de Nederlandse Sinterklaastraditie van de aankomst per (stoom)boot, de herkomst uit Spanje, de figuur van Zwarte Piet, de kleding van Zwarte Piet, de kist met geld (later cadeautjes), de stouten kinderen die mee teruggaan en het vertrek met stille trom van Sinterklaas.

KWALIFICATIES

- Aard publicatie: monografie
- Niveau: populair
- Doelgroep: het Nederlandse lezerspubliek
- Minpunt: weinig accuraat gebruik van (historische) begrippen
- Pluspunt: verzorgde uitgave

VICTOR ENTHOVEN

Irene Storm 5.1.2a 5.1.2e der Horst,
Zeeuwse regenten in Parijs. De reis van Johan Steengracht met zijn zoon Nicolaas en Daniel Radermacher naar Parijs in 1772

Hilversum: Uitgeverij Verloren, 2020, 224 pp., ill.,
ISBN 9789087048389; € 25

Na de publicatie van *Reislustige Zeeuwse regenten. De reis van Isaac en Paul Hurgronje, Paulus Ribaut en Johan Steengracht naar Londen in 1769* heeft de auteur, bibliothecaris van kasteel Duivenvoorde, opnieuw een reisjournaal bewerkt. In 1772 maakte Johan Steengracht (1727–1785), een Zeeuwse regent en advocaat-fiscaal bij de admiraliteit van Zeeland, een reis naar Parijs. Zijn zoon Nicolaas (1754–1840) en zijn vriend Daniel Radermacher (1722–1803), bewonderaar van Voltaire, vergezelden hem. Het reisverslag wordt in kasteel Duivenvoorde bewaard en bevat naast het eigenlijke reisverslag meer dan vijftig in Parijs gekochte gravures. Aan deze uitgave is een kort kladverslag van Daniel Radermacher toegevoegd, afkomstig uit het Zeeuws Archief.

Het gezelschap bezocht overdag veel kerken, (stads)paleizen en buitenplaatsen. 's Avonds waren zij vaak in theaters en pretparken te vinden. 5.1.2e 5.1.2e liet zijn net afgestudeerde zoon kennismaken met de Franse cultuur en introduceerde hem in de wereld van de diplomatie. De belangstelling van het drietal voor militaire zaken en vestingwerken is duidelijk aanwezig.

De publicatie bestaat uit een inleiding met historische achtergronden, een navertelling van het journaal en de transcriptie. Alle door Steengracht onderweg gekochte gravures zijn ook opgenomen.

KWALIFICATIES

- Aard publicatie: geeft een aardig beeld van wat een gefortuneerd lid van de Zeeuwse admiraliteit zich kon permitteren gedurende een vakantie met zijn zoon en een vriend naar Parijs
- Niveau: populair
- Doelgroep: geïnteresseerden in reisverhalen, in leden van de Zeeuwse admiraliteit of in de wereld van het Zeeuwse regentenpatriciaat
- Minpunt: met uitzondering van de Schelde en de Seine ontbreekt het 'water', veel dubbelingen in de twee inleidende hoofdstukken. De auteur geeft blijk weinig kennis te hebben van een admiraliteitsorganisatie (fiscaal-admiraal (?) en Steengracht als admiraal op de flaptekst), geen enkele foto van de journaaltekst bij de transcriptie. Is Witte de With een Zeeuwse zeeheld?
- Pluspunt: mooi vormgegeven met schitterend beeldmateriaal

ADRI P. 5.1.2e 5.1.2e

Graddy Boven, *Maritieme beeldtaal*

Rijswijk: gbooksinternational, 2020, 227 pp. (band I), 223 pp. (band II), ill., ISBN 9789492368515; € 44,95 per band

Maritieme beeldtaal bestaat uit twee delen of boekbanden met elk honderd maritieme afbeeldingen. Het zijn naast wat etsen, litho's en steendrukken hoofdzakelijk gravures. Ze behoren alle tot de privéverzameling van Graddy Boven, conservator van het Marinemuseum in Den Helder. Hij heeft ze geselecteerd, van een korte beschrijving voorzien en er een inleiding op geschreven, waarin hij zijn passie voor het verzamelen uiteenzet en ingaat op de wijze waarop en de reden waarom gravures door de eeuwen heen werden gemaakt. Het overgrote deel van de opgenomen gravures stamt uit de negentiende eeuw, toen in Nederland het nationalisme binnen de politiek en de romantiek binnen de 5.1.2e de boventoon voerden.

De afbeeldingen zijn chronologisch geordend. Deel I bevat volgens de inhoudsopgave 'historische voorstellingen van onderwerpen uit de 8e eeuw v. Chr. tot en met de 18e eeuw'. Dat klinkt heel ruim. Het merendeel verbeeldt echter Nederlandse zeehelden en door hen gevoerde gevechten uit de zeventiende eeuw. Er is vooral veel aandacht voor de bekendste vlootvoogd: Michiel de Ruyter. In Deel II met 'historische voorstellingen van onderwerpen uit de 18e, 19e en 20e eeuw', worden ook wat meer buitenlandse schepen, havens en zeelieden getoond. Dit deel, dat beduidend minder op de marine en de Nederlandse geschiedenis leunt, bevat veel weergaven uit de *Katholieke Illustratie*. Van alle afbeeldingen is een beperkt aantal (circa 25% in Deel I en 10% in Deel II) in kleur.

KWALIFICATIES

- Aard publicatie: 5.1.2e en bladerboek
- Niveau: populair
- Doelgroep: maritiem geïnteresseerden
- Minpunt: onevenwichtige inhoud en slecht ingebonden
- Pluspunt: zeer toegankelijk voor een breed publiek

MARC A. 5.1.2e 5.1.2e

Mary 5.1.2e (ed.), *Averij en Tijgers. Memoires en brieven van generaal 5.1.2e Schenck, Java 1815–1841*

Leiden: Gingko, 2020, 159 pp., ill, ISBN 9789071256868; € 20

De biografie van 5.1.2e Schenck (1722–1846) leest als een jongensboek: opgegroeid als zoon van de stalmeester van het Huis van Oranje, vocht hij aan Nederlandse en Franse kant tijdens de napoleontische oorlogen, onder meer in Spanje en bij Waterloo. In 1815 vertrekt hij in Nederlandse dienst als commandant van een infanterieregiment naar Java aan boord van het lineschip Zr.Ms. *Amsterdam*. Dit schip maakte deel uit van het eskader onder schout-bij-nacht Buijskes, dat het koloniale gezag van de Engelsen moest overnemen. Op Java vecht hij vervolgens in de Javaoorlog (1825–1830) en schopt hij het uiteindelijk tot generaal-majoor van het Indische leger. Over Schenck is al een biografie verschenen. Mary 5.1.2e voegt hieraan twee geredigeerde ego-documenten toe. Het eerste is een reisverslag van de zeven maanden durende scheepsreis aan boord van de *Amsterdam* en verklaart het eerste gedeelte van de titel *Averij en tijgers*. Het tweede is een reeks brieven van Schenck aan de zuster van zijn schoondochter tijdens een reis op Java, waarin hij de staat van lokale troepen onder bevel van Javaanse aristocraten inspecteert. Van het voor hem georganiseerde *rampok macan* – tijgergevecht – moest hij niets hebben.

KWALIFICATIES

- Aard publicatie: bronnenpublicatie over een officier in het Indisch leger
- Niveau: populairwetenschappelijk
- Doelgroep: geïnteresseerden in koloniale geschiedenis
- Minpunt: een mooiere uitgave had niet misstaan
- Pluspunt: originele bronnen, uitstekend geannoteerd en ingeleid

TICO ONDERWATER

Alexander 5.1.2e Bor, *Retour Amahai. Krijgsgevangen onder Japanse bezetting (1942–1945)*

Harderwijk: Gopher, 2019, 289 pp., ill., ISBN 978949294821; € 22,50

Dit boek vertelt het aangrijpende verhaal van Alexander 5.1.2e Bor. Bor werd tijdens de Tweede Wereldoorlog krijgsgevangen gemaakt door de Japanners en wist de oorlog in Azië ternauwernood te overleven. Kleine delen van zijn memoires zijn eerder gepubli-

ceerd, maar in dit boek wordt het verhaal van Bor postuum voor het eerst in zijn geheel verteld.

Lex Bor werd geboren in 1912 te Rundeng (Aceh) en groeide op in de kolonie. In de tweede helft van 1941 werd hij als dienstplichtige in Kediri geplaatst. Nog geen vier maanden na aankomst werd Bor hier krijgsgevangen gemaakt. Bor werd per *hellship* naar de Molukken vervoerd, waar hij het ene na het andere vliegveld moest aanleggen. Hij zag velen om hem heen bezwijken aan honger, dorst, uitputting of als gevolg van voortdurende afstraffingen. Zelf raakte hij ernstig gewond door een bomscherf én hij overleefde ternauwernood een aanval door Amerikaanse bommenwerpers op een tanker waar hij aan boord zat. Doordat Bor zijn verhaal nuchter en zonder al te veel emotie opschreef, komt het keihard binnen.

KWALIFICATIES

- Aard publicatie: gedenkschrift
- Niveau: populair
- Doelgroep: historisch geïnteresseerd publiek
- Minpunten: geen
- Pluspunten: aangrijpend, goed leesbaar, met passende illustraties, geeft een goede indruk van de onderbelichte dwangarbeid op de Molukken

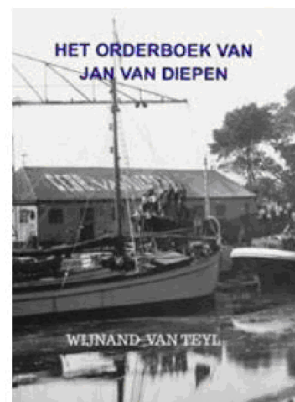
EMMA KEIZER

Wijnand van Teyl, *Het orderboek van Jan van Diepen. Scheepsbouwmeester te Waterhuizen, 1898 tot 1934*

Zonder plaats: Wijnand van Teyl, 2021, 82 pp., ill,
ISBN 9789464187326; € 25

Henk van Diepen, kleinzoon van de Waterhuizense scheepsbouwer Jan van Diepen, laat bij zijn overlijden in 2016 het werfarchief van zijn grootvader na. In dit archief zit onder meer een zogenaamd orderboek. Een beschrijvende analyse van de inhoud van dit orderboek vormt de inhoud van deze publicatie.

Jan van Diepen (1874–1938), die samen met zijn broer Henderikus in 1902 de werf van hun vader voortzet, is de samensteller van dit orderboek. Gedurende de jaren 1898–1934 neemt hij hierin de namen en woonplaatsen van de opdrachtgevers en gegevens over de bouw van de schepen op. Van Teyl onderzoekt deze bron en zet haar in de tijd. Zo achterhaalt hij dat Jan van Diepen zijn klanten actief werft in Noord-Duitsland – een unicum in die tijd –, en dat de kleine werf gedoemd is daardoor mee te bewegen met de Duitse politieke en economische ontwikkelingen. Twee andere aspecten maken het boek interessant. Dankzij de dateringen laat Van Teyl zien wanneer welk typen schepen

de werf bouwt en hoe lang ze daar over doen. En, waar bekend en relevant, weidt Van Teyl uit over de geschiedenis van enkele 'von Diep'n Schiffe' die tot op de dag van vandaag nog in gebruik zijn. Het boek eindigt met de archiefinventaris en een lijst van tekeningen.

KWALIFICATIES

- Aard publicatie: bronpublicatie
- Niveau: populair
- Doelgroepen: (scheepsbouw)historici, eigenaren/gebruikers van historische binnenvaartschepen, geïnteresseerden in de regionale geschiedenis van Groningen
- Minpunten: een goede redactie zou de tekst verbeterd hebben
- Pluspunten: unieke bronpublicatie, bouwlijst opgenomen

WOUTER HEIJVELD

Johan meester van de zee.

Grondlegger van het Deltaplan

Amsterdam: Boom, 2020, 350 pp., ill., ISBN 9789024433919;

€ 29,90

Journalist Rutger Bregman schreef de brief *Het water komt* met als boodschap: tenzij we de strijd met het water aangaan, zal de Watersnoodramp van 1953 zich herhalen. Daarin refereerde hij aan Johan (1893–1959), grondlegger van de Deltawerken. Voor uitgeverij Boom was dit reden tot heruitgave van Van Veens biografie uit 2003. Het levensverhaal is nagenoeg gelijk gebleven, de epiloog is geactualiseerd. De ingenieur wordt neergezet als een visionaire wetenschapper die streed tegen de elementen en de bureaucratie van Rijkswaterstaat. Bovendien zou hij 'aan de basis van de moderne klimaatwetenschap' staan. Auteur is sociaal geograaf en historicus. Hij schreef boeken over Cornelis watersnood en Deltawerken.

KWALIFICATIES

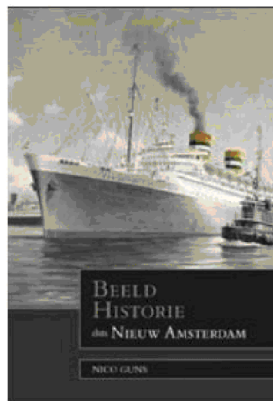
- Aard publicatie: biografie
- Niveau: prettig leesbaar
- Doelgroep: iedereen die bezorgd is over nieuwe overstromingen
- Minpunt: soms langdradig
- Pluspunt: verhelderende kaartjes

JOKE KORTWEG

Nico Guns, *Beeldhistorie dsts Nieuw Amsterdam*

Rijswijk: gbooksinternational, 2020, 755 pp., ill.,

ISBN 9789492368225; € 74,95

Uit zijn meerdelige boekwerk over het dubbelschroef turbinestoomschip *Nieuw Amsterdam* selecteerde de auteur 1500 afbeeldingen die samen met de onderschriften de levensloop van het vlaggenschip van de Holland Amerika Lijn vertellen. Het passagiersschip *Nieuw Amsterdam* (1938–1974) met haar kenmerkende 5.1.2e schoorstenen was in ontwerp en interieur een kroonjuweel van de Nederlandse scheepsbouw en kunstnijverheid. Het schip vervoerde op de lijn Amsterdam-New York maximaal 1200 passagiers in drie klassen. Tijdens de oorlog deed zij dienst als geallieerd troepentransportschip. Na de hoogtijdagen van de trans-Atlantische reizen genoten toeristen van luxe cruisetochten in de Cariben, Zuid-Amerika en het Middellandse Zeegebied. In 1974 werd het schip ontmanteld in het Zuid-Taiwanese Kaohsiung. De lezer wordt overstelpt met foto's – soms van mindere kwaliteit en soms nagenoeg gelijk, meer exterieur dan interieur –, van de tekenkamers tot de proefvaart met genodigden (mooi tijdsbeeld: alleen mannen!), van de *standees* voor de soldaten in de eetsalon tot de terugkeer in de thuishaven Rotterdam in 1946, en van de renovatie beginjaren zestig tot de sloop. Gelet op de tienduizenden buitenlanders die goede herinneringen koesteren aan dit fraaie schip, zou de auteur kunnen overwegen om deze fotocompilatie in het Engels uit te geven.

KWALIFICATIES

- Aard publicatie: kijk- en leesboek
- Niveau: populair
- Doelgroep: scheepsliefhebbers, oud-opvarenden en passagiers
- Minpunt: prijzig, strengere selectie had niets afgedaan aan het verhaal
- Pluspunt: levensloop van de *Nieuw Amsterdam* in een band verbeeld

ANITA M.C. 5.1.2e 5.1.2e

Colofon

Het *Tijdschrift voor Zeegeschiedenis* verschijnt tweemaal per jaar en wordt uitgegeven door de Nederlandse Vereniging voor Zeegeschiedenis.

Voortzetting van de *Mededelingen van de Nederlandse Vereniging voor Zeegeschiedenis* (1961-1981).

ISSN 0167-9988.

Redactiesecretariaat

drs. W. Heijveld, 5.1.2e@heijveld.nl (kopij)

Redactie

prof. dr. C.A.P. (Cátia) Antunes, 5.1.2e@hum.leidenuniv.nl

prof. dr. A.J. (Hanno) Brand, 5.1.2e@fryske-akademy.nl

drs. R.J.W.M. (Ron) Brand, 5.1.2e@maritiemmuseum.nl

dr. R. (Remmelt) 5.1.2e@5.1.2e@gmail.com

dr. A.M.C. (Anita) 5.1.2e@5.1.2e@hum.leidenuniv.nl (eindredacteur)

drs. W. (Wouter) Heijveld, 5.1.2e@heijveld.nl (redactiesecretariaat)

dr. D.H. (Djoeka) van 5.1.2e@5.1.2e@duva.nl

T.A. (Tico) Onderwater MA, 5.1.2e@5.1.2e@gmail.com (boeken ter recensie)

D. (Diederick) Wildeman, 5.1.2e@hetscheepvaartmuseum.nl

Nederlandse Vereniging voor Zeegeschiedenis

Souscommission Néerlandaise de la Commission Internationale d'Histoire Maritime

De vereniging werd opgericht in 1961 en stelt zich ten doel wetenschappelijke belangstelling te wekken voor de zeegeschiedenis en de studie daarvan te bevorderen door samenwerking tussen de leden en van dezen met andere instanties, zowel nationaal als internationaal. Zij doet dit onder meer door tweemaal per jaar een bijeenkomst met lezing te organiseren in een maritiem-historische omgeving, door excursies en symposia.

Bestuur

dr. G.J. (Gerhard) de 5.1.2e@5.1.2e.nl (penningmeester), dr. J. (Jelle) van Lottum,

drs. A.A. (Alex) Poldervaart (secretaris), J. (Jirsi) Reinders MA,

dr. J.M. (Annette) 5.1.2e@5.1.2e.nl (voorzitter)

Aanmeldingen voor het lidmaatschap via www.zeegeschiedenis.nl of via

5.1.2e@zeegeschiedenis.nl. Contributie inclusief abonnement op *Tijdschrift voor Zeegeschiedenis* € 33 (binnenland) (studenten tot 26 jaar € 20 na sturen fotokopie collegekaart en identiteitsbewijs) en € 38,50 (buitenland), over te maken op rekening 390150 ten name van de Ned. Ver. v. Zeegeschiedenis, Keizershof 17, 2353 ST Leiderdorp. Telefoon 071-5790350. Losse nummers kosten € 15 (excl. verzendkosten).

www.zeegeschiedenis.nl

Vormgeving en opmaak: Sander Pinkse Boekproductie, Amsterdam

Druk en afwerking: Ipskamp Printing, Enschede